

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 26. JULIJA 1984

ŠTEVILKA: 29 • XXXIII

POSLOVNI REZULTATI ŽELEZARNE V PRVIH ŠESTIH MESECIH

V gospodarskem načrtu smo za prvo polletje 1984 načrtovali 23.613 milijonov dinarjev celotnega prihodka, in sicer s prodajo 182.320 ton naših osnovnih in stranskih izdelkov, z opravljanjem storitev prevažanja in internih realizacij.

Načrtovano prodajo izdelkov osnovne dejavnosti smo uresničili, vendar smo zanje iztržili le 13.886 milijonov dinarjev. Zaostanek za planiranim iztržkom znaša 21 %. Vzrok je v 5 % slabšem asortimentu prodanih izdelkov ter nižje doseženi prodajni ceni, kot smo planirali. Če bi vse iz-

delke prodali na domačem trgu, bi poprečna prodajna cena zaostajala za planirano za 13 %. V šestih mesecih smo na tujem trgu prodali 37.078 ton naših izdelkov. Dosežena cena na tujem trgu je precej nižja od domače, kar nam je prineslo za 599 milijonov dinarjev nižjo realizacijo in je za to prodajna cena zaostala za planirano za 16,8 %. Ostali prihodi so znašali 6.468 milijonov dinarjev ali 106 % planiranih.

Celotni prihodek, dosežen v prvih šestih mesecih letošnjega leta, je tako znašal 20.354 milijonov dinarjev, kar je 14 % manj od načrtovanega in 77 % več od doseženega v enakem obdobju lani.

Stroški proizvodnje so znašali 19.691 milijonov dinarjev, kar je 90 % več kot v prvi polovici 1983. le-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Naselja Murova in Plavž (foto I. Kučina)

POS LABŠAN POLOŽAJ BAZIČNIH PANOG GOSPODARSTVA V PRIMARNI DELITVI DOHODKA

Skupni delež gospodarstva v delitvi dohodka se je zmanjšal od 61 odstotkov v letu 1982 na 58 odstotkov v letu 1983. V letu 1983 ni prišlo do pomembnejših sprememb v primarni delitvi, zaradi česar so se neenakosti v pridobivanju dohodka ne samo ohranile, ampak v posameznih sektorjih še poglobile. Poslabšal se je položaj dohodka bazičnih panog gospodarstva, predvsem energetike, železnice, črne metalurgije in nekaterih surovinskih panog. V letošnjem letu je nujno nadaljevati proces nadaljnjega odpravljanja najizrazitejših disparitet cen, posebej v dejavnostih, katerih zaostajanje v razvoju se odraža na skupni gospodarski aktivnosti. Analiza je pokazala, da se je izboljšal položaj kmetijske predelovalne dejavnosti, barvaste metalurgije in predelave barvastih kovin, kemične, tekstilne in usnjarske industrije kot tudi agroindustrijskega kompleksa.

Temeljni cilji politike cen, ki so bili določeni v resoluciji za leto 1983, niso bili uresničeni. Visoka inflacija (58,4 odstotka) je delovala negativno na celoten gospodarski in družbeni razvoj, zavrla je uresničevanje dolgo ročnega programa ekonomske stabilizacije, prišlo pa je tudi do nadaljnjega socialne diferenciacije v družbi, zmanjšanja življenjskega standarda in zmanjšane motivacije za poveča-

(Nadaljevanje na 6. strani)

OBČINSKI PRAZNIK TUDI OBVEZUJE

Letošnji občinski praznik praznujemo v času, ko na vseh nivojih analiziramo izvajanje letnih in srednjeročnih programov. V občinski in republiški skupščini ugotavljamo, da zaostreni pogoji gospodarjenja onemogočajo doseganje zastavljenih resolucijskih ciljev.

Prav v jeseniški občini sta dva velika projekta, začrtana in delno začeta že v prejšnjem srednjeročnem planu, ki sta ponovno predmet razprave v najvišjih strokovnih in samoupravnih krogih. Zavedamo se,

da odlaganje začetka gradnje jeklarne 2 v Železarni in tudi karavanskega predora že povzroča negativne posledice pri tekočih gospodarskih rezultatih. Izgube v Železarni ne moremo (Nadaljevanje na 2. strani)

POLLETNI PLAN IZVOZA SMO IZPOLNILI 95 ODSOTNO

Naša železarna je v prvem polletju letos načrtovala izvoz v vrednosti 16.561.520 dolarjev in ga do konca junija izpolnila 95 odstotno, kar pomeni, da smo v prvih šestih mesecih izvozili za 15.737.730 dolarjev naših izdelkov.

Na konvertibilno področje smo izvozili 27.535 ton toplo in hladno valjane pločevine, valjane žice, hladno oblikovanih profilov in gradbenih žičnikov v vrednosti 8.252.760 dolarjev. V tem znesku je zajetih 1.697.000 dolarjev kompenzacijskih poslov za uvoz grafitnih elektrod in 1.390.600 dolarjev maloobmejnega prometa s Italijo prav tako za uvoz grafitnih elektrod.

V okviru metalurške menjave smo v prvem polletju letos izvozili 9.877 ton konstrukcijske in nerjavne pločevine, avtomatnega jekla in varilnih elektrod v skupni vrednosti 7.484.970 dolarjev. V Bolgarijo, na Madžarsko in Poljsko smo od te vrednosti izvozili za 2.738.670 dolarjev naših izdelkov in uvozili toplo valjane trakove in jekleni odpadki. V (Nadaljevanje na 2. strani)

KADROVSKA PROBLEMATIKA ŽELEZARNE V PRVEM POLLETJU

Iz polletnega poročila kadrovskega sektorja je razvidno, da je bilo 30. junija v temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih naše železarne zaposlenih 6.263 delavk in delavcev, oziroma 59 manj kot istega dne leto prej, poprečni stalež v prvem polletju pa je bil 6.277 delavk in delavcev ali 69 manj kot leto poprej. V uvodnem delu svojega polletnega poročila kadrovskega sektorja navaja:

»Delovni ljudje prek kadrovske politike ustvarjamo pogoje za uspešno poslovanje, to je za zadovoljevanje materialnih potreb na eni strani in na drugi za razvoj samoupravnih odnosov. Dogovorjena politika vpliva na organiziranje in opravljanje kadrovske funkcije kot predvsem operativno izvršilne dejavnosti. S planom nalog smo začrtali operativno izvršilno dejavnost kadrovskega sektorja in tudi kreativne aktivnosti.

Spremembe v kadrovske politiki, ko iz ekstenzivnega načina zaposlovanja prehajamo na intenzivni način ter se tako omejujemo na kader iz bližnje okolice in ko resnično poskušamo izboljšati kvalifikacijsko strukturo zaposlenih, povzročajo precej težav, s katerimi se v Železarni Jesenice bolj ali manj uspešno spopadamo. Neprestano iskanje

(Nadaljevanje na 3. strani)

OB JUBILEJNEM OBČINSKEM PRAZNIKU IN UVELJAVLJANJU PRIDOBITEV NARODNOOSVOBODILNEGA BOJA V DRUŽBENEM ŽIVLJENJU

Letos mineva trideset let, odkar je Ljudski odbor mestne občine Jesenice razglasil 1. avgust za praznik ljudske vstaje mesta Jesenic in od prvega praznovanja tega praznika. Ta dan pred 43 leti se je namreč nekaj dni pred tem formirana Jeseniška — Cankarjeva četa na Obranci na obronkih Mežakle v odprtem boju spopadla z okupatorjevimi oboroženimi silami. Padla sta prva partizana, jeseniška kovinarja in komunista Ferdo Koren in Viktor Arzenšek.

Jeseniški delavci so se tako pridružili borcem Slovenije in Jugoslavije v boju za osvoboditev izpod fašistične okupacije, za socialno in nacionalno osvoboditev pod vodstvom svoje avantgarde Komunistične partije Jugoslavije. Narodnoosvobodilni boj je pomenil tudi žariščno fazo socialistične revolucije, fazo, v kateri je bil zrušen stari družbeni red, ki je temeljil na izkoriščanju, političnem zatiranju in nacionalni neenakopravnosti. Ta revolucija pa ni bila nekaj nepričakovanega ali izoliranega od preteklih generacij, kajti nanjo smo se pripravljali v zgodovinski kontinuiteti našega delavskega gibanja in še prej od osvobodilnih vojn do puntov in jo na pridobitvah narodnoosvobodilne borbe nadaljujemo v sedanji fazi boja za uresničitev političnega sistema socialističnega samoupravljanja.

S tem smo hoteli poudariti dolgotrajno zgodovinsko kontinuiteto socialistične revolucije, ki so se ji med narodnoosvobodilno borbo postavile po robu sile kontrarevolucije v obliki četnikov, domobrancev, ustašev, balistov, begardistov in drugih kvizlinških sil, ki so se borile na strani okupatorja v imenu različnih interesov za ohranitev starega družbenega reda. S protisocialističnimi silami smo se srečevali in se srečujemo tudi v povojnih fazah razvoja naše socialistične revolucije, poleg številnih odklonov od začrtane poti in naplavin, ki nimajo ničesar skupnega z našo socialistično revolucijo in njenimi pridobitvami, na osnovi katerih smo si združeni v socialistični Jugoslaviji v povojnem času pridobivali ugled v svetu in uspešno vodili neodvisno in neuvrščeno državno politiko.

Cepprav v različnih sklepih, stališčih ali govorih večkrat poudarjamo, da se moramo zavzeti za nadaljnji razvoj doseženih revolucionarnih pridobitev in da se bodo vrednote in izročila narodnoosvobodilnega boja in obdobja graditve nove Jugoslavije uveljavljala v našem družbenem življenju, pridobitev, vrednot in izročil ne navajamo, niti jih ustrezno ne razložimo. Prav gotovo je občinski praznik, kot pomemben člen v kontinuiteti naše socialistične revolucije, dogodek, ko moramo objektivno, kritično in samokritično presoditi, kako jih uresničujemo v vsakodnevnem družbenem življenju.

Gre za oceno, kako razvijamo dosežene revolucionarne pridobitve na osnovi naše ustave, zakona o združenem delu in drugih sistemskih zakonov in kako v vsakodnevnem življenju uveljavljamo vrednote in izročila narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije. Brez posebnih analiz ali razprav lahko ugotovimo, da precej zaostajamo za uresničevanjem ustavnih določil oziroma v nadaljnjem razvoju socialističnih samoupravnih demokratičnih odnosov, da imamo še vedno opravka s protisocialističnimi silami, s pojavi birokratizma, tehnokratizma in oportunitizma, ki zavirajo uresničevanje ustavnega položaja delavskega razreda in s tem tudi političnih opredelitev in dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije. Da smo se in se še vedno srečujemo s različnimi naplavinami, ki ogrožajo pridobitve narodnoosvobodilnega boja in socialistične revolucije in ki so v popolnem nasprotju z vrednotami, ki so se razvile v narodnoosvobodilnem boju in socialistični revoluciji.

Nedvomno je eden od razlogov, da naplavin ne imenujemo s pravi imenom, tudi v tem, ker je mnogo teh naplavin prisotnih tudi v organih in organizacijah, ki bi se morale v imenu kontinuitete revolucije brezkompromisno in pogumno spopasti z njimi. Narodnoosvobodilni boj je za množice zatiranih in izkoriščanih ljudi pomenil uveljavljanje socialne pravičnosti, enakosti, skromnosti, življenja od lastnega dela, tovarništva, tveganja lastnega življenja za rešitev ranjenega soborca, enakosti, vzajemnosti, prostovoljne discipline, vključno s tveganjem lastnega življenja, idejne in akcijske enotnosti, spoštovanja in uveljavljanje moči ljudskih množic, opiranje na lastne sile, uveljavljanje realnih človeških avtoritet, ki so se izkazale z bojem, dejanji, poveznost ustarjalne inteligence z ljudstvom in podobno.

Če ob vse to postavimo le nekaj vzporednic, potem nam res ne bo težko izluščiti številnih naplavin, ki smo jih že nekajkrat poudarili in so v popolnem nasprotju z ideali in vrednotami, ki so množice navdihovale v narodnoosvobodilnem boju in socialistični revoluciji. Prav v teh bi morali v sedanji bitki za gospodarsko stabilizacijo dobiti navdih in poduk. Bitko z nedelom ali miselnostjo, da si boljši položaj v delitvi lahko pridobimo le z boljšim položajem ali formalno izobrazbo, bomo dobili le z doslednim uveljavljanjem dohodkovnih odnosov in delitve osebne dohodka po delu in rezultatih dela. Skupinsko lastniške in parcialne interese bomo premagali le z odgovornim uresničevanjem delegatskega sistema, v katerem bo dejansko prišel do izraza pluralizem samoupravnih socialističnih interesov in v katerem bo prišla do veljave moč delavskega razreda in vseh ljudi. Neodgovornost, birokratizem, tehnokratizem in podobne pojave bomo uspešno premagovali le, če bomo dejansko uveljavili avtoriteto dela, sposobnosti, morale, znanja, kot smo to opredelili tudi v naši kadrovske politiki.

To je le nekaj vzporednic, s katerimi bi se morali soočiti ob takih dogodkih, kot je občinski praznik, pa tudi ob drugih dogodkih, ki nas vežejo na našo narodnoosvobodilno borbo in socialistično revolucijo. Z njimi bi se morali soočiti tudi, kadar govorimo o prenašanju vrednot in izročil revolucije na mlade rodove. V sodobni revolucionarni boj moramo vnesti tudi boj proti prevladni poprečnosti, za premagovanje krize odgovornosti, socialistične morale in drugih naplavin, ob čemer se lahko nenehno navdihujemo ob pomenu narodnoosvobodilnega boja, njegovih pridobitvah, vrednotah in izročilih.

Ob 1. avgustu — prazniku občine Jesenice čestitamo vsem delovnim ljudem in občanom

JEKLARJI IN PLAVŽARJI NAJBOLJŠI

Po podatkih statistične službe na sektorju za ekonomiko so do 23. julija v TOZD izdelali 87.160,2 tone skupne proizvodnje, kar je 93,9 % družbenega plana ali 94,7 % nekoliko nižjega operativnega programa. Težave pri doseganju plana imajo predvsem v TOZD Valjarna žice, HV Jesenice, Žičarna, Profilarna in Valjarna bluming-štel.

V TOZD Plavž so do ponedeljka, 23. julija, izdelali 11.831,2 tone grodlja ali 99,6 % družbenega plana, ki je enak operativnemu programu. V TOZD Jeklarja so kljub težavam z vložkom in daljšim raztalitvenim časom dosegli planirano proizvodnjo. Vili so 30.089 ton jekla, kar je za 2,7 % nad družbenim planom in 1,9 % nad nekoliko višjim operativnim programom.

Do tega dne je bilo odpredano 23.906,2 tone gotovih izdelkov in storitev ali 94,4 % družbenega plana in 97,7 % znižanega operativnega programa. Vse TOZD presega planirano odpremo, le v TOZD Valjarna bluming-štel je plan izpolnjen le 57,6 %. Vzrokov za neizpolnitev planirane odpreme je več, in sicer pomanjkanje delavcev v adjustaži štel, kjer so zaradi tega prešli s treh na dve izmeni, ki pa tudi nista kompletni; po remontu valjarne bluming zaradi kampanjskega valjanja različnih dimenzij odprema še ni utečena in imajo začetne težave, dodatni zastoj pa povzroča tudi okvara dvigala na odpremi.

POSLOVNI REZULTATI ŽELEZARNE V PRVIH ŠESTIH MESECIH

(Nadaljevanje s 1. strani)

ta. V primerjavi s prvim polletjem 1983 so se stroški za porabljene surovine povečali za 100 %, stroški energije pa za 104 %. Če primerjamo stroške v zadnjih treh mesecih 1983. leta s povprečnimi trimesečnimi stroški letošnjega leta, so večji za 44 %, skupna proizvodnja pa je bila večja za 3 %. Stroški za surovine so se povečali za 31 %, stroški energije pa kar za 60 %. Prihodki, realizirani s prodajo naših osnovnih izdelkov, so se povečali za 23 %, količinska prodaja pa za 5 %. Rast stroškov je bila torej precej večja od rasti prihodkov, čemur je vzrok velik razkorak med cenami surovin in energije ter cenami naših izdelkov.

Planirane stroške proizvodnje smo dosegli z indeksom 99. Temeljne organizacije izkazujejo znižanje planiranih stroškov, vendar so se stroški zaradi višjih cen surovin in energetskih medijev od načrtovanih povečali že za 279 milijonov dinarjev, posebni stroški izvoza pa so znašali 113 milijonov dinarjev.

Med izrednimi materialnimi stroški so se najbolj povečale tečajne razlike, nastale pri neodplačanih deviznih anuitetah ter terminskih nakupih.

Amortizacija po minimalnih z zakonom določenih stopnjah se je povečala zaradi revalorizacije osnovnih sredstev konec leta 1983 ter kolavdacij osnovnih sredstev po posameznih TOZD.

Porabljena sredstva so se torej povečala za 20 indeksnih točk več kot obseg poslovanja, kar pomeni padec rasti dohodka, ki je v prvih šestih mesecih 1984 znašal 1.083 milijonov dinarjev.

Obveznosti iz dohodka so znašale 1.356 milijonov dinarjev, kar je 83 % načrtovanih obveznosti. Glede na lansko prvo polletje so se povečale za 45 %. Največ so se povečale zavarovalne premije in obresti.

Obveznosti iz dohodka so bile večje od doseženega dohodka za 273 milijonov dinarjev. Za osebne dohodke smo namenili 1.187 milijonov dinarjev, kar je 86 % načrtovanega čistega dohodka za osebne dohodke ter za 30 % več kot v enakem lanskem obdobju. Temeljne organizacije, ki so poslovale pozitivno, so na sklade začasno razporedile 98 milijonov dinarjev. Končni rezultat je izguba v višini 1.577 milijonov dinarjev, konsolidirana izguba pa 1.479 milijonov dinarjev.

Z izgubo so prvo polletje zaključile TOZD: Plavž, Jeklarna, Valjarna bluming-štel, Valjarna debele pločevine, Hladna valjarna Bela, Profilarna, Vratni podboji, Jeklovlek,

Elektrode, Žebljarna in Vzdrževanje.

Glavni razlogi za nastalo izgubo so visoka rast stroškov zaradi visokih cen vhodnih elementov ter zastarelost postopka pridobivanja jekla, preizkusa poprečna prodajna cena zaradi nižjega porasta cen naših izdelkov in slabše strukture prodanih izdelkov od načrtovane, usmerjenost v izvoz in povečane zaloge nedokončane proizvodnje in polizdelkov.

Letošnje prvo polletje smo se srečevali s problematiko pomanjkanja deviznih sredstev in s poslabševanjem dinarske likvidnosti.

Nedorečenost devizne zakonodaje je močno okrnila možnosti združevanja deviznih sredstev po 66. členu zakona o deviznem poslovanju, deviz na deviznem trgu pa kljub formalnim pravicam ni na razpolago. Potrebne devize za ohraniti proce-

sa reprodukcije si moramo tako zagotavljati s povečevanjem lastnega izvoza, s termiskimi nakupi, s koriščenjem kreditnih linij, kar pa se vse odraža tudi v slabšem poslovnem rezultatu (nižja realizacija zaradi nižjih cen, doseženih na tujem trgu ter visoke tečajne razlike).

Višje cene za surovine in energijo od cen naših izdelkov povzročajo precejšen razkorak med prilivi in odlivi dinarskih sredstev, tako da se Železarna nahaja že na meji solventnosti. Najmanjše kratkoročnih kreditov ob tako visoki obrestni meri, ki pa so poleg tega še močno omejeni, negativno vpliva na finančni uspeh delovne organizacije. Zato bomo morali kar najbolj preudarno izvajati politiko nabave, izboljšati strukturo proizvodnje ter zmanjšati zaloge nedovršene proizvodnje in polizdelkov.

CELOTNI PRIHODEK IN NJEGOVA DELITEV V PRVEM POLLETJU 1984

	plan I.-VI. 84	doseženo I.-VI. 83	I.-VI. 84	indeks (v milij. din)	
	(1)	(2)	(3)	(3:1)	(3:2)
Celotni prihodek	23.612	11.472	20.354	86,2	177,4
Stroški ± spremembe					
v zalogah	19.907	9.625	19.271	96,8	200,2
Dohodek	3.705	1.847	1.083	29,2	58,6
Obveznosti iz dohodka	1.643	934	1.356	82,5	145,2
Čisti dohodek	2.062	913	—273		
— OD	1.377	913	1.189	86,4	130,2
— stanovanjski pri-					
spevek	61	17	16	26,2	94,1
— skladi	668	166	99	14,8	59,6
Izguba	—44	—183	—1.577	—	861,8
Konsolidacijski čisti					
dohodek (izguba)	624	—17	—1.478	—	—

POLLETNI PLAN IZVOZA SMO IZPOLNILI 95 ODSOTNO

(Nadaljevanje s 1. strani)

Sovjetsko zvezo in Čehoslovaško smo izvozili za 4.746.300 dolarjev dinamo trakov, nerjavne pločevine in varilnih elektrod ter zanje že prejeli toplo valjane trakove in jekleni odpadki.

Kljub splošni izredno težki devizni situaciji je bil v prvem polletju izpolnjen uvoz blaga in plačane neblagovne transportne storitve v višini 14.230.340 dolarjev. Iz združenih deviznih sredstev naših kupcev na domačem tržišču smo nakupili v tujini za 416.400 dolarjev potrebnega materiala za nemoteno proizvodnjo. V prvem polletju smo uvozili različne surovine in polizdelke, med njimi 2.454 ton belega surovega železa, 25.136 ton rude, 42.766 ton jeklenega odpadka, 9.718 ton toplo valjanih trakov, 368 ton grafitnih elektrod in 807 ton legur.

Čeprav je bila načrtovana višina vrednosti uvoza v prvem polletju izpolnjena le 75 odstotno, je bilo z minimalnim, vendar pravočasnim uvozom zagotovljeno neprekinjeno obratovanje v celem prvem polletju. V primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta se je letos izvoz na konvertibilno področje povečal za 41 odstotkov, na klirinško pa za 39 odstotkov.

Prispevek temeljnih organizacij k doseženemu izvozu je naslednji: Valjarna debele pločevine je izvozila 4.645 ton debele pločevine v vrednosti 1.206.940 dolarjev; Valjarna bluming-štel 1.806 ton srednje pločevine v vrednosti 458.440 dolarjev; Hladna valjarna Bela 1.057 ton dinamo pločevine, 20 ton nerjavne pločevine in 7.061 ton hladno valjanih trakov v skupni vrednosti 2.725.960 dolarjev; Valjarna žice 2.758 ton valjane žice v vrednosti 726.110 dolarjev; Žičarna 240 ton žice za zakovice v vrednosti 81.600 dolarjev; Profilarna 4.386 ton profilov v vrednosti 1.191.780 dolarjev ter Žebljarna 5.562 ton žičnikov v vrednosti 1.861.930 dolarjev. Takšen je bil prispevek temeljnih organizacij v izvozu na konvertibilno področje, izvoz na klirinško področje in v okviru metalurške menjave pa smo že omenili.

Prvo polletje smo kot izvozniki zelo dobro zaključili, saj smo svoje obveznosti skoraj v celoti izpolnili in kljub manjši vrednosti uvoza uspeli zagotoviti nemoteno proizvodnjo. Tudi pokrivanje uvoza z izvozom je vedno boljše, zato si takšne rezultate lahko še želimo in pričakujemo tudi v drugem polletju.

Lilijana Kos

OBČINSKI PRAZNIK TUDI OBVEZUJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

rejo nadoknaditi niti doseženi sorazmerno dobri rezultati v ostalem jeseniškem gospodarstvu. Prav sedaj, ko so že znani prvi polletni rezultati, ugotavljamo, da posledice ne bodo čutili samo v tistih delovnih organizacijah, ki dosegajo slabše rezultate od načrtovanih, temveč na celotnem področju občine, saj ustvarjeni dohodek ne bo omogočil obremenitev, ki jih zahteva skozi desetletja ustvarjeni družbeni standard.

Vsi naporji bodo morali biti usmerjeni v odpravljanje notranjih razlogov, ki še poslabšujejo pogoje gospodarjenja in v pripravo investicij, s katerimi moramo vsaj delno nadoknaditi zamujeno.

V jeseniški občini po mnogih kazalcih zaostajamo za drugimi občinami v SR Sloveniji in na Gorenjskem. V vseh okoljih bomo morali analizirati vzroke nedoseganja zastavljenih ciljev in ob tem tudi pri-

znati, da je poleg počasnega izvajanja investicijskih programov tudi cela vrsta notranjih slabosti, ki jih moramo obravnavati z enako resnostjo kot zunanje vzroke, na katere opozarjamo.

Le na ta način bodo Jesenice ponovno dobile mesto, ki so ga že imele v preteklosti.

Praznovanje občinskega praznika bo tako mnogo bolj slavnostno, saj bomo praznovali z zavestjo, da izpolnjujemo svoj dolg do narodnoosvobodilne borbe in socialistične revolucije.

Delovnim ljudem in občanom občine Jesenice čestitam za praznik z željo, da bi s skupnimi naporji v bodoče dosegali še boljše rezultate, ki bodo nam in našim zanamcem osnova za lepšo prihodnost.

Predsednik Skupščine občine Jesenice
Frane Brelih

Sodelavca gradbenega oddelka pri izdelavi palet (foto I. Kučina)

GOSPODARSTVO GORENJSKE V PRVEM POLLETJU

Rezultati gospodarjenja v prvem polletju na Gorenjskem so že znani. Ob zaostrenih pogojih gospodarjenja in ob stabilizacijskih prizadevanjih nas zanimajo predvsem rast proizvodnje, finančni rezultati in ekonomski odnosi s tujino.

Gibanje industrijske proizvodnje je zaenkrat za celo Gorenjsko znano le za pet mesecev. Na Gorenjskem se je industrijska proizvodnja v tem času povečala za 2,4 %, to je manj, kot je porast v Sloveniji — 3,4 % in je po panogah naslednja:

	jan—maj 84	jan—maj 83
črna metalurgija	101,6	
kovinska predelov. dejavnost	101,1	
proizv. el. stroj. in aparatov	95,7	
predelava kemičnih izdelkov	107,1	
proizv. končnih lesnih izd.	93,6	
proizv. tekst. preje in tkanin	101,6	
proizv. izg. tekst. izdelkov	99,2	
proizv. usnjene obutve in gal.	106,9	
predelava kavčuka	106,2	
proizv. živil. izdelkov	102,6	

Finančna gibanja pa kažejo naslednjo sliko:

— Plačana realizacija na Gorenjskem je glede na priliv na žiro račune večja za 70 %, in sicer največ v Radovljici (84 %), nato v Trzinu (81 %), v Kranju (75 %), najmanj pa na Jesenicah (61 %) in Škofji Loki (54 %).

— Hitreje od plačane realizacije so naraščali izdatki za nabavljeni material in trgovsko blago (za 7 %); največja je razlika v rasti v Trzinu (za 14 %), na Jesenicah (za 10 %), v Škofji Loki (9 %), v Kranju (za 5 %), medtem ko je v Radovljici rast ena-

ka. Vse to kaže, da vhodne cene naraščajo znatno hitreje od izhodnih.

— Primerjava gibanj plačane realizacije in plačil za material je lahko podlaga za oceno, da bo dohodek v prvem polletju na Gorenjskem večji za okrog 63 %, največ v Radovljici (84 %), nato v Kranju (70 %), v Trzinu (65 %), na Jesenicah (51 %) in v Škofji Loki (45 %).

— Izločitve za skupno in splošno porabo imajo umirjeno rast (33 %), največja je v Radovljici (44 %) in v Škofji Loki (41 %), sledijo pa Kranj (31 %), Jesenice (27 %) in Trzin (16 %).

— Znatno se je povečala kreditna odvisnost gospodarstva. Čeprav so prejeti krediti večji za 114 %, vrnjeni krediti pa za 127 %, je še vedno razlika med najetimi in vrnjenimi krediti 11,6 milijarde din, to pomeni povečanje zadolženosti. Od tega znaša povečanje bančnih kreditov okrog 5 milijard din, ostalo so le medsebojna posojila. Vse to kaže, da se zadolženost gospodarstva močno povečuje, kar bo imelo prek obresti vpliv na dohodek. Po občinah se je povečala zadolženost iz naslova kreditov v Kranju za 1,2 milijarde, na Jesenicah nespremenjeno, v Radovljici za 6 milijard, v Škofji Loki za 660 milijard in v Trzinu za 3,2 milijarde din.

Ekonomski odnosi s tujino kažejo glede na izvoz in uvoz naslednjo sliko (v indeksih):

Občina	Konver. izvoz I—VI 1984	Klirin. izvoz I—VI 1984	Celotni izvoz I—VI 1984
	I—VI 1983	I—VI 1983	I—VI 1983
Jesenice	151	94	125
Kranj	113	137	119
Radovljica	98	73	91
Škofja Loka	100	106	102
Trzin	93	28	58
GORENJSKA	111	103	108

Tako nizek indeks izvoza v Trzinu se še preverja, ker je prav v čevljarški industriji vse več uslug, kar pa v tem prikazu ni zajeto. To se odraža tudi v nadaljnjih razpredelnih glede pokrivanja uvoza z izvozom.

Celotni uvoz je znašal 13,94 milijarde din in pretežno odpade na nabavo repromateriala (93 %) in le 6 % na opremo ter 1 % za rabo široke potrošnje.

Primerjava s preteklim letom daje naslednjo sliko (v indeksih):

Občina	Konver. uvoz I—VI 1984	Klirin. uvoz I—VI 1984	Celotni uvoz I—VI 1984
	I—VI 1983	I—VI 1983	I—VI 1983
Jesenice	96	63	82
Kranj	115	127	117
Radovljica	133	49	106
Škofja Loka	116	90	112
Trzin	90	72	84
GORENJSKA	113	87	106

Glede na celotni izvoz, ki znaša 15,55 milijarde din, je pokrivanje 112 %, kar seveda na področju Trzina spet ne daje realne slike.

Občina	Konvertibilno pokrivanje	Klirinško pokrivanje	Celotno pokrivanje
Jesenice	108	102	106
Kranj	87	178	104
Radovljica	125	230	141
Škofja Loka	101	414	144
Trzin	67	60	65
GORENJSKA	94	180	112

KADROVSKA PROBLEMATIKA ŽELEZARNE V PRVEM POLLETJU

(Nadaljevanje s 1. strani)

ustreznih razvojnih poti, izboljšav v delu, organiziranosti in smotrni uporabi razpoložljivih virov, v skladu z začetno situacijo, je tisto, kar nas lahko naredi uspešne pri izvršitvi dogovorjenega. Zato je v realizaciji kadrovske politike treba vključiti vse zaposlene tako, da bomo spustili posameznikove potencialne sposobnosti, znanje in sile ter jih usmerili v koristno dejavnost osebnega in skupnega značaja. Glede na omenjene kadrovske spremembe v kadrovske politiki je v prvem polletju prišlo do naslednjih gibanj:

0,43 % MANJ ODSOTNOSTI KOT V PRVEM POLLETJU LANI

Do plana zaposlenih, ki je znašal 6.413 delavcev ali 26 manj kot lani, je v poprečju v prvem polletju manjalo 136 delavcev. Delovno razmerje je v tem času sklenilo 300 delavcev ali 64 manj kot v enakem obdobju leta 1983, delovno razmerje pa je prekinito 359 delavcev oziroma 38 manj kot v prvem polletju lani. Od tega je bilo starostno ali predčasno upokojenih 90 delavcev (I. polletje 1983—76), invalidsko upokojenih 16 (25), umrlo 11 (12), na lastno odpoved je odšlo sporazumno 82 delavcev (78), pogodba je potekla 19 delavcem (8), disciplinsko je bilo odpuščenih 72 delavcev (lani v prvem polletju 108), na poklicno rehabilitacijo sta odšla dva (lani 3), v JLA 67 (lani 87). Prestopov iz ene temeljne organizacije v drugo je bilo v prvem polletju 15 ali dva manj kot v istem času lani.

Skupna odsotnost z dela je v prvem polletju znašala 15,34 % ali 0,43 % manj kot v prvem polletju 1983. To pa pomeni, da je bilo poprečno dnevno odsotnih 963 delavcev. Bolezenska odsotnost do 30 dni se je povečala od 4,60 % v lanskem prvem polletju na 4,67 % letos, nad 30 dni pa se je v istem odnosu zmanjšala od 2,24 % na 1,97 %. Zaradi porodniškega dopusta je bila poprečna odsotnost 0,50 % ali 0,17 % manj kot v prvem polletju lani. Skrajšani delovni čas je skupno odsotnost v prvem polletju bremenil 0,08 %, oziroma enako kot v šestih mesecih lanskega leta. Zaradi koriščenja letnega dopusta je odsotnost znašala 7,20 % ali 0,13 % manj kot leto poprej. Izredno plačana odsotnost se je povečala od 0,50 % v prvem polletju lani na 0,55 % v prvem polletju letos, izredno neplačana pa se je v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta zmanjšala od 0,09 na 0,08 %. Delež v skupni odsotnosti zaradi vojaških vaj, različnih pozivov in sodnih preiskav se je v primerjalnem obdobju povečal od 0,04 na 0,07 %, neupravičeni izostanki pa so se prav tako povečali od 0,18 na 0,22 %.

Kadrovske sektor v svojem poročilu navaja, da število zaposlenih še vedno upada. Kljub objavam v glasilu in radiu jim ne uspe pridobiti potrebnih delavcev. Razmerje med sklenjenimi in prekinjenimi delovnimi razmerji pa kaže na stabilizacijo kadra, ki pa še vedno ni takšna, kot so pričakovali. Še vedno odhaja veliko delavcev, ki v našem kraju nimajo urejenih stanovanjskih oziroma življenjskih razmer, prav tako pa tudi delavci, katerim nudijo delovne organizacije v naši občini boljše pogoje.

Opazen je porast, navaja poročilo, prenehanja delovnega razmerja zaradi poteka pogodbe. To je potek pogodbe s Skupnostjo za zaposlovanje in s težje zaposljivimi delavci iz naše občine, ki se niso mogli vključiti v

normalno opravljanje dela ter jim je zato delovno razmerje prenehalo.

Cista fluktuacija predstavlja 2,4 % glede na število vseh zaposlenih. Do konca leta se pričakuje, da bo okoli 4,5 %, kar je zelo nizko in bo ob enaki politiki sprejemanja kadrov tudi uresničena. Po deležih fluktuacije pa izstopajo naslednje temeljne organizacije združenega dela Železarne:

- Jeklarna 5,8 % (lani v istem obdobju 4,4 %),
- HV Bela 5,5 % (6,9 %),
- Valjarna bluming-štel 4,8 % (8,7 %),
- Žičarna 3,9 % (2,8 %).

Kadrovske sektor ugotavlja, da se manjša fluktuacija delavcev z osnovno šolo, narašča pa fluktuacija delavcev s srednjo, višjo in visoko šolo. Ugotavljajo tudi, da je odsotnost z dela nižja, s čimer je tudi s te strani potrjena pravilnost odločitve za zaostreno politiko zaposlovanja.

DELO SKUPNE DISCIPLINSKE KOMISIJE

Vodje temeljnih organizacij združenega dela in vodje sektorjev so v prvem polletju na skupno disciplinsko komisijo vložili 308 zahtevkov za uvedbo disciplinskega postopka. Na štiridesetih obravnavah je komisija obravnavala 283 zahtevkov, od tega nekatere še iz leta 1983. Delavcem, odgovornim za lažje ali hujše kršitve delovne obveznosti, je v 62 primerih izrekel ukrep prenehanja delovnega razmerja in prenehanje delovnega razmerja pogojno in javni opomin. V 13 primerih je izrekel ukrep denarne kazni.

Največ kršitev delovne obveznosti, navaja poročilo, je zaradi neopravičenih izostankov z dela, sledi zapušcanje dela in na tretjem mestu je vinjenost.

Komisija ima pri svojem delu še vedno težave z nenatančnimi osebnimi podatki in nenatančno opredeljenimi kršitvami delovnih obveznosti.

ŽELEZARNA IMA 329 ŠTIPENDISTOV

Železarna ima trenutno 329 štipendistov, in sicer 257 na rednem študiju, štiri na izobraževanju iz dela in 68 na izobraževanju ob delu. Med štipendisti na rednem študiju jih je 41 na višjih in visokih šolah, 66 na srednjih šolah, 107 na srednjih triletnih in 43 na srednjih dvehletnih šolah. Na izobraževanju iz dela je en štipendist na višji šoli, trije pa na srednjih šolah, ob delu pa je 11 štipendistov na podiplomskem študiju, 42 v višjih in visokih šolah in 15 na srednjih šolah.

Obvezno proizvodno delo je v prvem polletju opravljalo 276 učencev srednjega usmerjenega izobraževanja in šest dijakov oziroma študentov obvezno prakso. Trenutno je v Železarni zaposlenih 22 pripravnikov, v obravnavanem obdobju pa je uspešno opravilo strokovni izpit 23 pripravnikov.

PSIHOLOŠKE IN SOCIOLOŠKE DEJAVNOSTI

V okviru psiholoških pregledov je bilo v prvem polletju letos izvedenih 1.024 testnih aplikacij. Izvršen je bil tudi postopek za nabavo nove psihodiagnostične serije.

Na področju spremljanja kadrovskih pojavov so strokovni delavci na oddelku izdelali analizo fluktuacije za leto 1983 in mesečno spremljali čiste fluktuacije. Izdelali so tudi analizo in klasifikacijo del in nalog v TOZD Vratni podboji in analizirali pozicije v TOZD Žičarna in TOZD Vratni podboji ter pripravili predlog dodatkov za deficitarnost del in nalog in ga tudi izvršili. Z anketiranjem so ažurirali podatke o prehrani, prevozih, varstvu otrok in zaposlenosti zakonskih partnerjev delavcev TOZD in delovnih skupnosti naše železarne. Nadaljevali so tudi z delom na projektu kadrovske-informacijski sistem. V času poročanja so obdelovali bolezensko odsotnost in načrtovali naloge oziroma ekrane za računalniško vodenje te dejavnosti.

Na podlagi sklepa odbora za delovna razmerja pri TOZD Remontne delavnice z dne 17. julija 1984 ponovno

objavljamo proste delovne naloge

STRUGAR šifra 8929 D-4 9. ktg. 1 oseba

Pogoji: poklicna šola strojne smeri — strugar in dve leti delovnih izkušenj.

Prijavnice z dokazili o izpolnjevanju pogojev pošljite v osmih dneh na kadrovske sektor Železarne Jesenice, C. železarjev 8.

PONOVNI PORAST POŠKODB PRI DELU

Po nekajletnem upadanju poškodb pri delu, navaja poročilo, se letos ponovno srečujemo s porastom. Tako je bilo v letošnjem prvem polletju 53 več poškodb kot v enakem obdobju lanskega leta. To pomeni porast poškodb glede na poprečni stalež za en odstotek (iz 4,19 na 5,11 %). Resnost poškodb je manjša kot v preteklem letu, saj je poprečna odsotnost zaradi ene poškodbe padla z 21,5 na 18,7 dni.

Najbolj se je število poškodb povečalo, v primerjavi z istim obdobjem v preteklem letu v TOZD: Valjarna bluming-štel, Valjarna žice in profilov, Hladna valjarna Bela, Elektrode. Pomembno znižanje poškodb pa so zabeležili v TOZD Livarna, v ostalih TOZD in delovnih skupnostih pa je bilo število poškodb enako kot v istem času lanskega leta.

Enako kot v lanskem prvem polletju so tudi letos štirje sodelavci utrpeli hujše poškodbe pri delu (TOZD Jeklarna, Valjarna bluming-štel, Transport in Strojne delavnice), ki bodo poškodovancem pustile trajne posledice.

Najbolj boleča pa je ugotovitev, da sta se v prvih šestih mesecih dva sodelavca smrtno poškodovala pri delu, in sicer:

— Mile PETROVSKI, tretji jamski pomočnik v SM jeklarni, ki je bil smrtno poškodovan v livni jami med prvo in drugo SM pečko, ko mu je z osemtonskega žerjava odtrgani škripščnik padel na ramo in glavo. Vzrok za to je bil tehnične narave, oziroma v napaki krmilnega valja v žerjavovodski kabini.

— Janez PRAPROTNIK, kvalificirani električar, zaposlen kot specialist za visokonapetostne naprave v TOZD Energetika, se je smrtno poškodoval pri čiščenju visokonapetostnega ločilnega stikala za BBC električno peč. Zaradi subjektivnih vzrokov je prišel v stik z visoko napetostjo 35 kV.

Kakor že nekaj let tudi sedaj služba za varstvo pri delu ugotavlja, da so vzroki poškodb v težkem in nevarnem delovnem okolju tudi zaradi ustaljenega nepravilnega dela, ki ga je zaradi organizacijsko-tehničnih težav težko odpraviti. Odgovorni vodje dela bi morali ob tej problematiki istočasno reševati tudi problematiko varnega dela. Še vedno se zamearja tudi usposabljanje delavcev za pravilno in varno delo.

Poleg rednih operativnih nalog so sodelavci oddelka za varstvo pri delu izvedli preizkus znanja iz varstva pri delu za žerjavovodje in voznike viličarjev.

Sodelavci oddelka za ekologijo okolja in varstvo okolja so poleg rednih nalog opravili vse priprave in sodelovali pri organizaciji razstave »TEHNIKA ZA OKOLJE 84«, ki je bila v mesecu maju na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani. Na tej razstavi se je Železarna predstavila z dosežki na področju varstva delovnega in bivalnega okolja.

ZARADI BOLEZNI IZGUBILI 62.539 DELOVNIH DNI

V prvem polletju letos je bilo zabeleženih 6.408 obolenj, kar je 51 primerov več kot v istem času lani. Zaradi tega smo izgubili 62.539 delovnih dni. Kakor smo že navedli, je bila bolezenska odsotnost v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta nižja. Najnižja je bila v mesecu maju, in sicer 5,37 %, najvišja pa v mesecu marcu 8,23 %, ko je bilo izredno veliko prehladnih obolenj (viroze in obolenja dihal). Po vrstah obolenj so na prvem mestu, kot že nekaj let doslej, neopredeljena obolenja in obolenja dihal.

Največji bolezenski stalež so imeli v TOZD: Družbena prehrana (12,5 %), Elektrode (11,8 %), Transport (9,1 %) in Željalna (9 %).

Za bolezensko odsotnost do 30 dni, ki gre v breme delovne organizacije, je bilo v prvem polletju izplačanih 30.030.905 din nadomestil osebnega dohodka, za bolezensko odsotnost nad 30 dni v breme zdravstvene skupnosti 11.463.340 din in v breme skupnosti otroškega varstva 3.333.395 din.

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 30. JULIJA DO 5. AVGUSTA

30. julij, Janko PERNE, vodja invest. razvoja, Jesenice, Titova 20, tel. št. 81-904.
31. julija, Boris PESJAK, vodja FRS, Jesenice, C. revolucije 2/a, tel. št. 82-726.
1. avgusta, Sašo KAVČIČ, vodja HV Jesenice, Jesenice, Titova 85, tel. št. 81-413.
2. avgusta, Ernest PUŠNIK, vodja komercialne, Jesenice, Titova 2/a, tel. št. 81-490.
3. avgusta, Vito GRČAR, vodja TOZD Valjarna deb. pl., Jesenice, Titova 2, tel. št. 81-279.
4. avgusta, Lado ŠKETA, vodja TOZD Plavž, Bled, Alpska 1, tel. št. 77-136.
5. avgusta, Miha STOJAN, vodja TOZD Elektrode, Bohinjska Bela 49/a. Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 6. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne. V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opazanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva podpredsedniku poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 30. 7.	AHMED TELALOVIC	VLADO REPE
TOREK — 31. 7.	JOŽE CEJ	MIROSLAV ZUPAN
SREDA — 1. 8.	JOŽE RAVNIK	MITJA BENEDIČIČ
ČETREK — 2. 8.	FRANC CERKOVNIK	JOŽE PEZDIRNIK
PETEK — 3. 8.	STANE MENCINGER	JANEZ ARH
SOBOTA — 4. 8.	JOŽE ZIDAR	IVAN ŠENVETER
NEDELJA — 5. 8.	ALOJZ SLIVNIK	JANKO CERKOVNIK

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

Od 30. julija do 4. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in II. obratna ambulanta — dr. Janez Zaletel.
POPOLDNE: IV. obratna ambulanta dr. Ivica Vreš.
Dispanzer za borce dr. Ivica Vreš.
V soboto, 4. avgusta, samo dopoldne: IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.
ZOBNE AMBULANTE:
DOPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Smolej Alojz.
Popoldne bo zaradi letnih dopustov zobna ambulanta zaprta, kakor tudi v soboto, 4. avgusta.

DEŽURSTVO V VATROSTALNI ZENICA TOZD JESENICE

28. in 29. julija, Branko MARKIZETI, Jesenice, Titova 4/a, telefon 83-596.

Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure v Vatrostalni, telefon 81-743, oziroma Železarne 34-65. V preostalem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj je dežurni dosegljiv na domu.

JUBILANTI 50-LETNIKI

V mesecu avgustu bodo praznovali petdeset let svojega življenja naslednji sodelavci: ANTON REPINC, ETN — OTK — 1. avgusta; PETER ILIČ, Remontne delavnice — 4. avgusta; ŠTEFKA SVETINA, Strojne delavnice — 6. avgusta; LOVRO BLAŽIČ, Remontne delavnice — 7. avgusta; SVETOMIR JEZDIČ, Žičarna — 7. avgusta; LUDVIK ČEBULJ, Energetika — 8. avgusta; JOŽE KOVAČIČ, KSI — splošni sektor — 8. avgusta; JANEZ ZUPAN, Remontne delavnice — 10. avgusta; BRANKO PETEK, Strojne delavnice — 10. avgusta; ALEKSANDER ANASTASOV, Valjarna bluming štel — 12. avgusta; ALBIN BREGANT, Strojne delavnice — 18. avgusta; MARJAN TRONTELJ, Vzdrževanje — 21. avgusta; TEREZIJA KAVČIČ, Strojne delavnice — 25. avgusta; STANKO MURENC, ETN — OTK — 26. avgusta; MARJAN GASSER, Strojne delavnice — 26. avgusta; MIJO HORVAT, Transport — 27. avgusta in ALOJZ MULIČ, KSI — PGRS — 28. avgusta.

Vsem sodelavcem iskreno čestitamo!

XII. SREČANJE BORCEV IN AKTIVISTOV NOB SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

Po sklepu koordinacijskega odbora aktivov ZB NOV SOZD Slovenske železarne bo v soboto, 1. septembra, srečanje borcev in aktivistov-delavcev delovnih organizacij SOZD slovenskih železarn na Kočni — Poljane.

Srečanja se bodo udeležile tudi delegacije društev upokojencev, in sicer borcev NOV, nekdanjih delavcev Železarne.

Upravičence prosimo, da izpolnjene prijavnice pošljejo najkasneje do 15. avgusta konferenci osnovnih organizacij sindikata Železarne Jesenice. Prijave ostalih udeležencev — članov ZSMS in upokojencev — bodo zbirali po dogovorjenem ključu v samih organizacijah.

Vse informacije v zvezi s srečanjem bomo sporočili, naknadno.

Pripravljalni odbor

PRIJAVNICA

za udeležbo na XII. srečanju borcev NOV SOZD Slovenske železarne

Priimek in ime _____

TOZD — delovna skupnost _____

Stalno bivališče _____

Priimek in ime svojca _____

Stalno bivališče _____

BIOGRAD NA MORJU JE PRAVI KRAJ POČITKA

Vsi, ki smo bili na dopustu v času od 11. do 21. julija letos v Biogradu na morju, lahko zapišemo o našem letovišču vse najboljše. Zato se na ta način lepo zahvaljujemo upravi doma za resnično tople in tovariški sprejem in vsemu osebju, ki je bilo izredno pozorno do nas in z nasmejanim obrazom ustreglo vsem našim željam. Hvala tudi kuharicam, ki so skrbale za naše želodce, kajti hrana je bila zares odlična, kakor tudi ostalemu osebju, ki je skrbelo za urejenost in čistočo in sploh za naše dobro počutje.

Vsem in vsakomur posebej priskrben hvala, kajti res smo se dobro počutili.

Jože Albreht,
upokojenec

PRIHODKI PRORAČUNA OBČINE IN SIS DRUŽBENIH DEJAVNOSTI V PRVEM POLLETJU

Prihodki proračuna občine Jesenice so bili do 30. junija letos realizirani v višini 88.705.000 din ali 47,87 % v odnosu na plan. Prihodki samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti pa v višini 487.771.000 din ali 48,6 % planiranih.

Prihodki od davkov iz osebnih dohodkov so bili v tem času skupaj realizirani v višini 33.484.000 din, kar je 1,1 % nad planirano višino za prvo polletje. Nadpovprečno je bil realiziran davek iz osebnega dohodka delavcev, ki je bil planiran in realiziran do 1. marca letos, in sicer v višini 3.708.000 din ali 88,4 %. Davek iz obrtne dejavnosti in enkratnih storitev je bil v prvem polletju zbran v višini 27.943.000 din, kar je 1,3 % pod planirano višino. Davek iz avtorskih pravic je bil realiziran v višini 1.072.000 din ali 48,7 %, davek iz osebnega dohodka iz kmetijske dejavnosti pa v višini 762.000 din ali 43,4 %.

Prihodki občinskega proračuna iz prometnega davka, davka od premoženja, nepremičnin in pravic so v pr-

vem polletju skupaj znašali 32.634.000 din, kar je 0,6 % nad planiranim. Za 2,3 % za planiranim prihodkom zaostja posebni občinski davek od plačil za storitve, ki je bil zbran v višini 1.595.000 din. Močno pa so bila presežena vplačila davka od prometa nepremičnin in pravic, ki so znašala 3.529.000 din, oziroma 104,3 % planiranih, kar je posledica večjega števila sklenjenih kupoprodajnih pogodb.

Davek na prihodke od premoženja, premoženjskih pravic in drugo je bil skupaj v prvem polletju letos realiziran v višini 6.082.000 din in zaostja za planiranim za ta čas za 16,8 %. Od tega je davek na prihodke od premoženja in premoženjskih pravic znašal 1.146.000 din ali 31,8 % planiranega, davek od premoženja

na dediščine in darila 4.051.000 din, kar je 37,4 % planiranega in davek od celotnega prihodka občanov 885.000 din, oziroma 28,5 % planiranega.

Prihodki od taks (upravne takse, takse na promet parkljarjev in kopitarjev, komunalne takse, turistične takse in sodne takse) so v prvem polletju znašali skupaj 11.305.000 din ali 48,2 % planiranih.

Prihodki organov družbeno politične skupnosti iz naslova investicij in drugo so v prvih šestih mesecih letos znašali skupaj 5.200.000 din in za planiranim za ta čas zaostajajo za 3,75 %.

SREDSTVA ZA DRUŽBENE DEJAVNOSTI ZAOSTAJAJO ZA 1,4 %

Po resoluciji o politiki izvajanja družbenega plana občine v letu 1984 morajo sredstva za skupno porabo oziroma samoupravne interesne skupnosti družbenih dejavnosti zaostajati za rastjo dohodka za 20 %. Po dogovoru znaša vrednost programov samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti v letošnjem letu v jeseniški občini 1.014.126.000 din, oziroma nominalno 22,3 % več kot leta 1983. Upošteva se presežke in primanjkljaje iz leta 1983 znaša plan na osnovi svobodne menjave dela zbranih sredstev letos 1.007.290.000 dinarjev.

V prvih šestih mesecih je bilo na osnovi sprejetih prispevnih stopenj za družbene dejavnosti v občini združeno 489.771.000 din ali 1,4 % manj, kot je predvideval plan. Za zdravstvo je bilo zbranih 255.816.000 din, oziroma 47,6 % predvidenih; za izobraževanje 135.818.000 din ali natančno 50 %, za otroško vrstvo 52.365.000 din, oziroma 0,4 % nad planom, za kulturo 9.701.000 din ali 48,2 % plana, za telesno kulturo 13.629.000 din, oziroma 1,8 nad planom, za socialno skrbstvo 15.829.000 din, kar je 4 % manj, kot je bilo planirano, za zaposlovanje 5.636.000 din ali 45,6 % planiranih sredstev in za raziskovanje 977.000 din ali 43,1 % planiranih sredstev za prvo polletje.

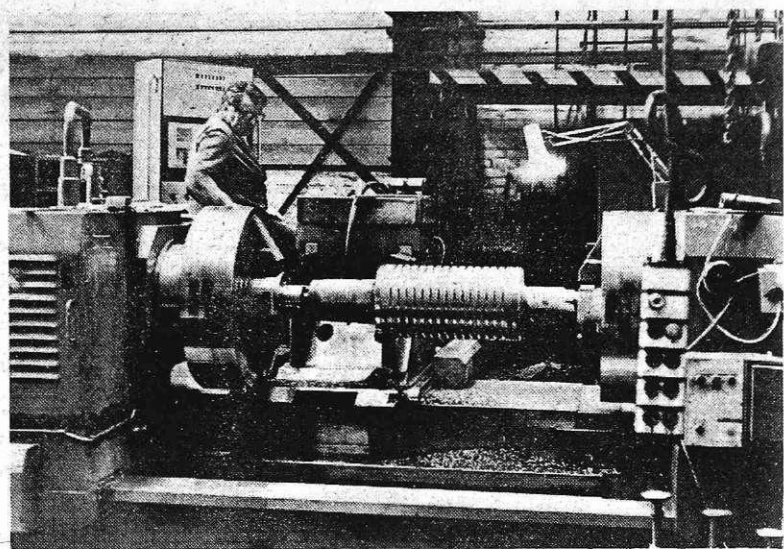
Čeprav je skupna realizacija izvirnih prihodkov samoupravnih interesnih skupnosti družbenih dejavnosti pod načrtovanimi nivojem za prvo polletje, to zaenkrat še ni predstavljalo težav pri financiranju programov, navajajo v svojem poročilu skupne strokovne službe SIS občine Jesenice. Skupščine samoupravnih interesnih skupnosti so junija na sejah sprejele tudi več ukrepov za premostitev težke situacije, dokler rast dohodka v občini ne bo omogočala valorizacije programov, ki jih bodo v ostalih gorenjskih občinah valorizirali do 40 in več odstotkov.

Navedena ugotovitev skupne strokovne službe je precej v nasprotju z njeno junijsko ugotovitvijo, v kateri napoveduje velike težave v zdravstvu pa tudi v ostalih skupnostih, ki bodo po njenem mnenju, kljub stabilizacijskim ukrepom, morale krčiti programe. To so dejansko v nekaterih interesnih skupnostih tudi že naredili in zato je nerazumljiva taka optimistična polletna ocena skupnih služb. Dejstvo je, da so se v prvem polletju materialni stroški povečali še enkrat toliko, kolikor je dovoljena rast sredstev za družbene dejavnosti, kar bo nedvomno vplivalo na zmanjšanje oziroma krčenje programov in nenazadnje tudi osebnih dohodkov zaposlenih v družbenih dejavnostih, oziroma so v nekaterih dejavnostih to občutili že v prvem polletju.

Železarski globus

ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA

Zahodnonemško podjetje Lurgi je razvilo postopek za proizvodnjo grodlja in jekla, imenovan Combismelt, za katerega izjavljajo njegovi strokovnjaki, da sicer ni nov, vendar predstavlja bolj učinkovito kombinacijo obstoječe tehnologije za izdelavo jekla in grodlja. Glavna izboljšava je zmanjšanje porabe energije za okoli 20 % z izkoriščanjem odpadne toplote dimnih plinov iz rotacijske peči SI-RN postopka za direktno redukcijo železove rude. Ob uporabi visoko kvalitetnih premogov in železove rude za SI-RN postopek omogoča založiti v posebno pravokotno obločno električno peč, kot jo imajo tudi za proizvodnjo niklja, samo železovo gobo in izdelati jeklo, ki je primerno za nadaljnjo predelavo. Iz slabših vrst premoga in železove rude je mogoče po Combismelt postopku izdelati grodlj, ki ga je potem mogoče predelati v ponvični peči.

V strugarni valjev na Beli (foto I. Kučina)

ŽELEZARJI POTRDLI POVIŠANJE STANARIN ZA 30 Odstotkov

Na 7. seji konference delegacij za SIS za stanovanjsko gospodarstvo na ravni Železarne, ki je bila 23. julija, so delegati potrdili tudi predlog o povišanju stanarin in najemnin za 30 % od 1. avgusta dalje.

Skupščina samoupravne stanovanjske skupnosti je že na marčevski seji obravnavala predlog prehoda na ekonomske stanarine v letu 1984, v katerem je bilo predlagano povišanje za 76 % in to od 1. aprila letos dalje. Zaradi ukrepa Zveznega izvršnega sveta o zamrznitvi cen in storitev, kar je veljalo tudi za politiko stanarin vsaj do 30. junija, in pripomb nekaterih delegacij (tudi iz Železarne) je skupščina sprejela sklep, da tudi v naši občini v skladu z dogovorom in sprejetim samoupravnim sporazumom preidemo na ekonomske stanarine in da se predlog o povišanju stanarin za letošnje leto realizira v skladu s politiko cen, pri čemer naj se upošteva tudi politične usmeritve republike.

Delegati so tudi ugotovili, da s 30 % povišanjem stanarin ne bomo prešli na ekonomske stanarine, oziroma se od njih le še bolj oddaljujemo. Pojavlja se tudi vprašanje, ali bo v prihodnje še več neplačnikov stanarin v družbenih stanovanjih. Zato bi samoupravna stanovanjska skupnost morala preko sodišča ali kako drugače zagotoviti izterjatev plačila od tistih, ki neupravičeno ne izpolnjujejo dolžnosti.

Konferenca delegacij je ponovno opozorila, da bi morali izvajalci in uporabniki omogočiti individualno kontrolo uporabe vročevoda, toplote, kajti le tako bi dosegli racionalno uporabo.

Delegati so obravnavali tudi rebalans finančnega načrta skupnosti stanovalcev stanovanjskih hiš za letošnje leto in niso imeli pripomb.

Predlagali so, naj se program vzdrževanja, prenove in modernizacije stanovanjskih hiš za letošnje leto prioritarno izvaja tam, kjer imajo »stvari masovno varnost« (npr. dvig

gala), če ni na razpolago dovolj sredstev.

Razpravljali so še o izvedbi programa ukrepov in aktivnosti po odmrznitvi cen in finančni konsolidaciji gospodarstva, ki se nanaša na stanovanjsko skupnost. Delegati so menili, da bi morali gospodarstvo razbremenjevati prispevkov iz dohodka (za družbenopolitične skupnosti) ne pa prispevkov iz čistega dohodka.

Glede pritožb na sklepe o odobritvi stanovanjskih posojil je konferenca delegacij menila, da bi morala strokovna služba stanovanjske skupnosti dati k vsaki pritožbi obrazložitev, zakaj je bil sklep negativen. Iz gradiva tudi ni razvidno, zakaj so nekateri prejeli že več posojila, kot jim ga pripada po razpisu.

Konferenca delegacij je postavila še naslednja vprašanja v zvezi z gradnjo na Hrušici, in sicer:

— kdaj bi morala biti gradnja že zaključena in zakaj še ni in kdaj bo in kdo je za to odgovoren,

— kakšne bodo posledice in kakšne so že,

— sredstva so bila vplačana že vnaprej, nato pa je že dvakrat prišlo do podražitve, ki so jo morali plačati naročniki; naročniki so oškodovani tudi zaradi visoke inflacije. Konferenca delegacij je še predlagala, da nikdar nobeno podjetje ne bi smelo imeti prednosti. Izvajalca naj se pridobi na osnovi javnega razpisa, v katerem naj se tudi opredelijo pogoji in obveznosti med izvajalcem in naročnikom.

Po končani razpravi je konferenca delegacij delegirala sedem delegatov na 7. sejo zbora uporabnikov in zbora izvajalcev skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti.

več informacij CPSI — D. H.

Po sklepu odbora za delovna razmerja delovne skupnosti KSI, z dne 23. julija 1984

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge v splošnem sektorju za nedoločen čas

KUHARICA KAVE šifra 5524 4. ktg. D-2 1 oseba

POGOJI:

- natak gostinsko turistična usmeritev (tri-letni program),
- pol leta delovnih izkušenj.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v osmih dneh po objavi na kadrovski sektor Železarne Jesenice, z oznako »za delovno skupnost KSI«.

Po sklepu odbora za delovna razmerja delovne skupnosti E-TKR-NG, z dne 23. julija 1984 in v skladu s pravilnikom o delovnih razmerjih

OBJAVLJAMO

prosta dela in naloge na RO za nedoločen čas

FINOMEHANIK šifra 5835 D-4 9. ktg. 1 oseba

POGOJI:

- poklicna industrijska šola — strugar
- štiri leta delovnih izkušenj

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku osmih dni po objavi na kadrovski sektor Železarne Jesenice, z oznako »za delovno skupnost ETN«.

Posebne prijavnice dobite v sprejemni pisarni kadrovskega sektorja.

Po sklepu delavskega sveta TOZD Vzdrževanje in na osnovi določil statuta TOZD razpisna komisija TOZD Vzdrževanje

RAZPIŠUJE PROSTA DELA IN NALOGE

VODJA TOZD VZDRŽEVANJE.

Poleg splošnih pogojev, predpisanih z zakonom, morajo kandidati za opravljanje navedenih del in nalog izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da imajo vi sokošolsko izobrazbo in pet let uspešnega dela v industriji,
- da imajo moralno-politične in etične kvalitete ter aktiven odnos do razvijanja samoupravnih odnosov.

Mandat izbranega kandidata bo trajal štiri leta. Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev (diploma, opravljanje dosedanjih del in nalog, delovna doba) v zaprti ovojnici z oznako »za razpisno komisijo TOZD Vzdrževanje« v osemih dneh po objavi na naslov: SŽ, Železarna Jesenice, o. sol. o., kadrovski sektor, C. železarjev 11.

64270

INFORMATIVNI FUŽINAR

VAKUUMSKA OKSIDACIJA V JEKLARNI I

Letos februarja je začela v ravenski jeklarni I delati vakuumska naprava. Medtem ko so na začetku obratovanja enake naprave v jeklarni II v lanskem letu sodelovali še francoski strokovnjaki, od katerih so tehnologijo kupili, so prvo šaržo po novi tehnologiji v jeklarni I vodili ravenski tehnologi in operaterji sami. Pri tem niso imeli posebnih problemov, kar kaže, da so v nekaj mesecih vakuumsko tehnologijo povsem osvojili.

V jeklarni I so zgradili še posebno napravo za vakuumsko oksidacijo nerjavnih jekel. Na njeno obratovanje so morali nekaj časa še čakati, la so dobili ustrezen kvaliteten material za obzidavo, ki je za uspešno vakuumsko oksidacijo v ponvici odločilnega pomena. Prvo šaržo z vakuumsko oksidacijo so tako dočakali 10. maja. Pri njej in še nekaterih naslednjih šaržah je sodeloval tudi pri-nani francoski strokovnjak za vakuumsko tehnologijo Gerald Gay. Zelo zanimivi so tudi nekateri njegovi podatki o francoski jeklarski industriji.

NAJMANJ SREDNJA ŠOLA ZA JEKLARNO

V Franciji so največ jekla izdelali v letu 1973, in sicer 27 milijonov ton. Lani se je ta količina zmanjšala na 19 milijonov ton zaradi splošne gospodarske krize, varčevanja, ker drave v razvoju že same izdelujejo jeklo, ker jeklo zamenjujejo drugi materiali (plastika, aluminij) itd. Zaradi zmanjšanja proizvodnje so vse velike jeklarske družbe že porabile delavne rezerve, zato jim že pomaga država, saj prihodnje leto ne bodo več sposobne plačevati davkov.

V zadnjih desetih letih so zmanjšali število zaposlenih za 40.000, v prihodnjih letih pa ga bodo še za 20.000. Pri odpusčanju delavcev so si pomagali s predčasnimi upokojitvami — v velikih koncernih so starost ob upokojitvi znižali celo na 50 let. Ob odhodu v predčasní pokoj delavci dobijo odškodnino, zavezati pa se morajo, da se ne bodo ponovno zaposlili. Seveda je to zelo draga rešitev in če se bo proizvodnja še naprej zniževala, ne bo denarja za pokojnine in druge socialne ugodnosti.

Tako je v Franciji dokaj težko dobiti zaposlitev, predvsem mladim. Nekoliko lažje je tistim z izobrazbo in poklicem. V jeklarno, v kateri je zaposlen Gay, ne sprejmejo nikogar z manj kot srednješolsko izobrazbo. Izdelujejo samo specialna jekla, zato mora vsak znati opravljati svoje delo in odgovarjati zanj, drugače lahko v enem dnevu zapravi toliko, kolikor vse življenje ne more zaslužiti.

Pri peči, na primer, delajo trije tehniki z enakim znanjem in odgovornostjo — napreduje lahko najbolj in ne najstarejši. Opustili so sistem: topilec, prvi, drugi, tretji pomočnik, kot ga imamo pri nas. Novi sistem je mnogo bolj učinkovit.

Morda se bo kdo vprašal, ali ga ne bi kdaj kazalo uvesti tudi pri nas, saj imajo tudi naši jeklarji v rokah dragocene materiale in zaradi neznanja ali neskrbnega dela gredo marsikdaj po tleh ali v zrak milijoni.

(Iz 7. štev. Informativnega fužinarja)

KOVAŠKI OBLIKOVALNI STROJ — NOV DOSEŽEK TOZD STROJI IN DELI

V julijski številki Informativnega fužinarja je objavljen zapis o pomembnem dosežku delavcev ravenske železarne. V TOZD Stroji in deli so namreč izdelali kovaški oblikovalni stroj KO 440 z visokofrekvenčno indukcijsko pečjo in s fleksibilno strežno napravo. Na letošnji mednarodni razstavi orodnih strojev, ki je bila v Zagrebu od 11. do 16. junija, jim je posebna strokovna komisija podelila zanj zlato plaketo, najvišje priznanje za tehnične dosežke jugoslovanske industrije.

Pri načrtovanju in izdelavi te sodobne in tehnično zahtevne naprave so sodelovali delavci različnih temeljnih organizacij Železarne in Strojne fakultete iz Ljubljane, visokofrekvenčno indukcijsko peč pa so izdelali v Inštitutu za elektroniko in vakuumsko tehniko v Ljubljani. Stroj je primeren za kovanje osno simetričnih — rotacijskih izdelkov, ki jih je z drugimi postopki težko oblikovati, predvsem raznih držajev za orodja (pile, sekači, svedri, frezala itd.), pa tudi za tanjšanje in koničenje cevi za preoblikovanje kos. Delo je povsem avtomatizirano — vodi ga mikroprocesor — in tehnološko zaokroženo, saj se obdelovalna površina izdelka v indukcijski peči segreje do temperature, primerne za kovanje, nato pa ga stroj preoblikuje do zaželeno končne oblike. Kuje hkrati več parov kladiv, ki so oblikovana kot bodoči odkovek. Oblikovati je mogoče kvadratne, pravokotne, okrogle, trikotne in šesterokotne

preseke. Konstrukterji že razmišljajo, kako bi stroj še izpopolnili, da bi lahko z njim kovali tudi zahtevnejše oblike in interes kupcev za ta stroj še povečali.

Doslej so v TOZD Stroji in deli prodali že šest takih kovaških enot, interesentov pa je na domačem tržišču še več. Napravo bi radi prodali tudi na tuje tržišče, saj imajo le stroji z dodajno opremo oziroma celotne tehnološke linije perspektivo. Tega se ravenski delavci prav dobro zavedajo, zato so kompletirali tudi proizvodno enoto za obdelavo prenatih materialov — za sintranje. Enoto sestavljajo: stiskalnica z avtomatskim doziranje materiala, z orodji in s transportno napravo ter pečjo. Te vrste stiskalnice izdelujejo za elektroindustrijo in finomehaniko.

Ravenski konstrukterji in izdelovalci strojev želijo ravensko jeklo kar najbolj oplemeniti z lastnim znanjem in delom. Kot dokazuje zlata plaketa iz Zagreba, jim to uspeva. Radi bi se še kadrovsko okrepili, da bi lahko še hitreje razvijali nove izdelke in dohitevali svetovne dosežke.

(Iz Informat. fužinarja štev. 7)

MLADI ŽELEZARJI NA DELOVNIH AKCIJAH

MLADI iz Železarne se vsako leto udeležijo MDA. O interesu mladih iz Železarne za delo v brigadah, o pomenu brigad ter o njihovi smiselnosti sem se pogovarjala z Zvonetom Kováčičem, sekretarjem koordinacijskega sveta ZSMS Železarne Jesenice.

Kako v Železarni poteka prostovoljno delo?

V Železarni je prostovoljno delo zelo dobro razvito. Smo eni izmed redkih, ki imamo stalno mladinsko delovno brigado, imenovano »Železarji«. V to brigado je vključenih okrog 70–80 mladih, ki sodelujejo tudi na številnih lokalnih MDA. Lokalne MDA, ki so tudi v Železarni, potekajo po TOZD, organizirajo pa jih osnovne organizacije ZSMS. Naj omenim le nekatere:

— v TOZD Livarna so mladi izdelali kalupe, katerih vrednost so kasneje ocenili na 800.000 dinarjev,

— v TOZD Jeklovlek so mladi zbrali staro železo in vrednost opravljenega dela ocenili na 300.000 dinarjev.

Poleg tega so v TOZD potekale tudi razne očiščevalne akcije.

Odpirajo se nove možnosti za delovanje stalnih in lokalnih brigad, kot razkladanje vagonov, pakiranje naših izdelkov in podobno; to so predvsem bolj enostavna dela, ki jih lahko opravi vsak mladinec.

Na kakšen način poteka izbor delavcev za sodelovanje na MDA? Ali obstajajo posebni kriteriji za ta izbor, ali lahko sodeluje vsak, ki ga to delo zanima?

Izbor za udeležbo na republiških in zveznih MDA je zelo težak, kajti udeležba v stalni brigadi in na lokalnih MDA nista edina pogoja, pomembno je predvsem, da je tisti, ki je izbran, aktiven v osnovni organizaciji in da je dober delavec. V stalni brigadi pa lahko sodeluje vsak, ki ga to delo zanima. Interes pa je večji za sodelovanje na republiških in zveznih MDA, kot pa na stalnih in lokalnih. Problem pri izboru brigadirjev se kaže predvsem v tem, da imamo v nekaterih TOZD (Jeklovlek, VBS, Energetika, Vzdrževanje, RD) precej mladih, ki so zelo aktivni v brigadah, hkrati pa so tudi dobri delavci. Med njimi zato zelo težko izberemo kandidata za republiško ali zvezno MDA. Sedanja težka situacija Železarne Jesenice je to še zaostila. Srečujemo se s pomanjkanjem delavcev in to predvsem v TOZD, kjer je zanimanje za delo v brigadah največje (Jeklarna, RD, Žičarna). To pomanjkanje na eni ter velik interes na drugi strani je zelo težko uskladiti, kajti navadno je za v brigado predlagan dober delavec, vse dobre delavce pa Železarne trenutno zelo potrebuje.

Koliko mladih iz Železarne sodeluje na MDA in kje bodo te MDA potekale?

V letošnjem letu smo planirali 380 dni izredno plačane odsotnosti za udeležbo na MDA. To pomeni, da bi moralo približno 19 mladincev sodelovati na MDA, kar je v primerjavi s prejšnjimi leti manj, sodelovalo pa je le 11 mladincev.

Brigadirji iz Železarne Jesenice so vključeni v dve brigadi, in sicer:

— MDB Norbert Weber, ki jo organizira splošno združenje črne metalurgije Jugoslavije in v kateri sodelujejo mladi iz vseh jugoslovanskih železarn. Železarno Jesenice letos zastopa le en brigadir (predvidena sta bila dva), ki je bil v brigadi namestnik komandanta,

— občinska brigada — Jeseniško-bohinjski odred, ki je sodelovala na zvezni MDA Džerdap in v kateri je bilo deset brigadirjev iz Železarne.

Obe brigadi sta se že v mesecu juniju udeležili MDA.

Kje je vzrok, da se ob tolikšnem številu mladih, ki so v tem času prosti, MDA udeležujejo delavci iz Železarne, ki jih tako primankuje?

Mladinsko prostovoljno delo na Jesenicah se sooča s številnimi problemi. Mladi iz srednjih šol ter študentje niso preveč zainteresirani za MDA, zato občinski center za MDA predvideno število brigadirjev poskuša nadomestiti z mladimi iz združenega dela.

V Železarni tudi opažamo, da je skoraj 90 % tistih, ki so aktivni v MDA, iz drugih republik in pokrajin, medtem ko domačini ne kažejo preveč zanimanja za te akcije. V svojem prostem času so pripravljeni zastoj delati predvsem tisti delavci, ki se že v rednem delovnem času spopadajo s težjim fizičnim delom.

Na vprašanje, ali je smiselno, da delavci Železarne kljub težki situaciji sodelujejo na MDA, je Zvone Kováčič odgovoril takole:

Zelo pomembno je, da se mladi iz Železarne udeležijo MDA, kajti namen MDA je zelo širok. Tu ni pomembna le udeležba, ampak se sodelovanje na MDA smatra kot šola samoupravljanja, bratstva in enotnosti, pomembne pa so tudi za kadrovske področje. Ugotovili smo, da

mladi, ko se vrnejo z MDA, postanejo bolj aktivni in prevzamejo odgovorne funkcije v osnovnih organizacijah ZSMS po TOZD. Dejstvo, da mladi sodelujejo na MDA, je vsekakor pozitivno in iz tega ne bi smeli delati problema, ker ga tudi pri športnikih, ki so odsotni iz Železarne tudi po devet mesecev, ne delamo. Pri izbiri bomo v prihodnje morali posvetiti več pozornosti posledicam določenih akcij. Analizirati bomo morali, ali so imele akcije za nas pozitiven učinek tako na področju celotne organizacije kot tudi za družbenopolitične organizacije ali ne.

Prostovoljno mladinsko delo je potrebno v občini še bolj razširiti. V Železarni in občini obstajajo velike možnosti za mladinsko prostovoljno delo.

Razmišljati moramo tudi o tem, da bo pri gradnji nove jeklarne 2 vsaka oblika prostovoljnega dela še kako dobrodošla (primer: gradnja Železarne v Smederevu, kjer so zelo veliko naredili predvsem z MDA).

Kje so vzroki za takšno nezainteresiranost mladih za MDA?

Vzrok, da je večina mladih v jeseniški občini nezainteresirna za delo na MDA, je prav gotovo to, da žal še nismo našli poti, kako bi mladim približali koristi MDA in pravo brigadirsko življenje (poskus je bil leta 1980 z MDA Mojstrana). Če bi znali pričarati pravo brigadirsko vzdušje, bi se tudi interes mladih v naši občini prav gotovo povečal. Tako pa še vedno ostaja problem, kako zagotoviti zaželeno število udeležencev v MDB.

Razgovor zapisala Suzana Potočki

USPEH JESENIŠKIH BRIGADIRJEV NA ZMDA DJERDAP '84

Pred kratkim so se z delovišč zvezne mladinske delovne akcije Džerdap '84 vrnili brigadirji mladinske delovne brigade Jeseniško-bohinjskega odreda. Brigado so poleg mladih Jeseničanov in okoličanov zaradi premajhnega števila brigadirjev sestavljali tudi mladi iz Šabca, Beograda in Karataša.

Vzrok za premajhen odziv brigadirjev prav gotovo ni samo v premajhnem zanimanju mladih, ampak tudi težave na delovnem mestu. Delovne organizacije namreč večkrat nimajo razumevanja za mlade, ki se odločajo za prostovoljno delo. To se je odražalo tudi v strukturi brigade, saj je bilo med 52 brigadirji kar devet pionirjev, poprečna starost pa je bila 18 let. Kljub vsemu so se mladi brigadirji izredno trudili in na težkih deloviščih dosegli zelo lepe rezultate. Brigada je osvojila trak akcije, priznanje za družbene aktivnosti in je bila trikrat proglašena za udarno brigado. Naj omenim, da brigada postane udarna, kadar znaša poprečna izvršitev delovne norme 120 % v I. dekadi (jeseniška brigada — 120,25 %) in 130 % v II. dekadi (dosegli 125,55 %). Organizirana sta bila tudi dva udarna dneva, in sicer so brigadirji izpolnili prvi dan 131 %, in drugi dan 138,68 % delovne norme.

Delovišča so se raztezala od hidroelektrarne Džerdap I do hidroelektrarne Džerdap II. Brigada je urejala vojni center v Petrovem selu, karavlo pri HE Džerdap I, utrjevala nasip na Kladušnici in pomagala pri arheoloških izkopavanjih v neposredni bližini Donave, v Karatušu in Kostolu. V bližini HE Džerdap II so sodelovali pri regulaciji potoka, izgradnji magistralne ceste Negotin—Brza Palanka, urejanju pločnikov in prometnih poti v Novoj Brzoi. Zaradi oddaljenosti delovišč in razdrobljenosti del je brigada delala v več skupinah, kar je povečalo storilnost.

Pogoji za delo so bili dobri, prav tako je bilo poskrbljeno za varnost brigadirjev pri delu, tako da večjih poškodb ni bilo.

V popoldanskem času so brigadirji sodelovali v različnih družbenih aktivnostih.

K uspešni izvršitvi programov komisij in dela nasploh so veliko pripomogli tudi člani zveze komunistov. Prizadevnost mladih brigadirjev na vseh področjih delovanja se izraža tudi v priznanjih, ki so jih bili deležni, saj je bilo podeljenih 11 udarniških značk in 11 priznanj. Brigada je tudi uspešno sodelovala s pokroviteljem brigade, OO ZSM iz Davidovca.

Na akciji je sodelovalo devet mladinskih brigad in brigada veteranov. V prvi izmeni je bilo v naselju Bratstvo in enotnost okoli 500 mladih brigadirjev iz vse Jugoslavije.

Življenje v brigadi je nepozabno doživetje, hkrati pa so MDA edinstvena šola za pridobivanje delovnih navad, kot tudi krepitev bratstva in enotnosti. Akcije predstavljajo nezamenljivo obliko delovnega, družbenega, idejnopolitičnega in samoupravnega angažiranja mladih.

Zato OK ZSMS Jesenice in vsi brigadirji pozivajo mlade, da se udeležijo akcij ter tako sledijo misli tovariša Tita:

»Želim, da bi ZSM in druge družbenopolitične organizacije ustvarile možnosti, da bi prihodnje delovne akcije zajele čim večje število mladih. Očitno je, da je zanimanje mladih ljudi za delovne akcije veliko in velika škoda bi bila, ko ne bi omogočili sodelovanja vsem, ki to želijo. Na MDA se ne sme gledati samo s stališča materialnih učinkov, marveč je treba imeti vselej pred očmi njihov vsestranski in neprecenljivi pomen za mlado generacijo in našo deželo v celoti.«

Srečo Tkalec

PRIPRAVLJENOST JE VEDNO BOLJŠA KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

TITO

EPIDEMIOLOGIJA V VOJNI IN MIRU

Strah pred AIDS ali SIDO, novo, nepoznano in za zdaj še neozdravljivo boleznijo, se še ni polegel.

Toda odkar sta bila v Lausannu in v Berlinu mednarodna kongresa, kjer so strokovnjaki prvič spregovorili o novi bolezni, ki ji pravijo SINDROM PRIDOBIVNEGA POMANJKANJA IMUNOSTI (ACQUIRED IMMUNE DEFICIENCY SINDROM — AIDS), so se naša znanja malce razširila.

Po informacijah so do oktobra 1983 registrirali v ZDA več kot 3500 primerov te bolezni, v Evropi pa 267 primerov.

Kakšna je torej nova bolezen, ki jo je ameriški tisk malce nesramno poimenoval »kuga toplih bratcev«? Izkazalo se je, da takšne nespodobne besede niso povsem iz trte zvite. Saj je dokazano, da AIDS išče žrtve predvsem med homoseksualci.

Osemdeset odstotkov obolelih je homoseksualcev. Bolezen je po naključju odkrila epidemiološka služba v ZDA. Junija 1981 je namreč Center za nadzor bolezni (Center of Disease Control) v Atlanti opozoril na pet primerov pljučnice, katere povzročitelj je bil isti. Torej isti PNEUMOCYSTIS CARINII, in sicer med mladimi, do tedaj popolnoma zdravimi homoseksualci. Infekcija torej, ki se je prej pojavljala le pri bolnikih z zadržano imunsko telesno obrambo zaradi zdravljenja proti raku. Samo mesec dni nato so ugotovili 26 primerov sicer redkega »hitrega« KAPOSHIJEVEGA sarkoma, prav tako med mladimi homoseksualci.

Nič bi ne bilo tako nenavadnega, če ne bi KAPOSHI veljal za nekakšno posebnost ekvatorialne Afrike. Že pred sto leti je dunajski dermatolog dr. MORITZ KAPOSHI v Afriki odkril posebno obliko sarkoma, ki se pojavlja večinoma pod kožo okončin in pomeni med tamkajšnjim prebivalstvom kar 9 odstotkov vseh rakavih obolenj, medtem ko je v ZDA in Evropi njegova pogostnost le 0,02 do 0,06 odstotkov. Rekli bi lahko, da so zdravniki doslej poznali to bolezen bolj iz knjig kot iz prakse. In še tisti redki bolniki, ki so izven Afrike zboleli za KAPOSHIJEVIM sarkomom, so bili večinoma stari.

V Ameriki se je torej zgodilo nekaj nenavadnega: žrtve so bili mladi homoseksualci. Raziskovanja so stekla in kmalu se je izkazalo, da so imeli bolniki zadržano imunsko obrambno sistem. Infekcije dihal in KAPOSHIJEV sarkom sta bila le posledica stanja, ki so ga poimenovali AIDS.

Od lanskega januarja (l. 83) so v ZDA odkrili po več kot 100 primerov te bolezni na mesec, največ v Kaliforniji in New Yorku. Pri evropskih bolnikih pa so v anamnezi ugotovili, da so bivali nekaj časa v ZDA, na Haitiju ali ekvatorialni Afriki.

HAITI, DROGE IN ADIS

Strokovnjaki so v 100 primerih obolenja v Evropi ugotovili, da je bilo med bolniki 64 takih, ki so pripadali eni od rizičnih skupin:

- homoseksualcem
- narkomanom
- hemofilikom

V prvi skupini je bilo 80 odstotkov homoseksualcev, kar je nekaj več kot v ZDA, 4 odstotke je bilo hemofilikov in narkomanov 16 odstotkov. Med obolelimi je bilo zelo malo žensk, le 5 odstotkov.

Odkrili so tudi, da prebivalci Haitija ne glede na homoseksualnost, droge in hemofilijo že kot etnična skupina pogosteje obolevajo za AIDS. To se je izkazalo tudi pri mnogih, ki so krajši ali daljši čas bivali na Haitiju ali imeli intimne odnose s tamkajšnjimi prebivalci. In še drobec zgodovine — prav na Haiti so nekoč vozili sužnje iz ekvatorialne Afrike, kjer je nenavadno veliko primerov KAPOSHIJEVEGA sarkoma.

Veliko je še neznanega o AIDS, a vse bolj je jasno, da se povzročitelj prenaša z okuženo krvjo. Na vprašanje, zakaj so posebno izpostavljeni homoseksualci, strokovnjaki odgovarjajo, da se mikroorganizem prenaša zaradi drobnih poškodb analne sluznice, ki nastanejo zaradi specifičnosti njihovega seksualnega odnosa. Bolezen se torej v večini prenaša s spolnimi stiki, v redkejših primerih z umazanimi injekcijskimi iglami, s katerimi si narkomani skupinsko vbrizgavajo heroin. Še manj primerov pa je med hemofiliki, ki prejemajo razne krvne proizvode, sestavljene iz krvi nekaj tisoč krvodajalcev.

Ponekod v svetu so že spremenili predpise o krvodajalcih. Ker je krvodajalstvo plačano, je posebno v Ameriki med krvodajalci dosti homoseksualcev, da na tak način pridejo do denarja. Dovolj drastičen je primer 20-mesečnega otroka, pri katerem je izbruhnil AIDS. Zaradi Rh bolezni je otrok ob rojstvu dobil več transfuzij. Eden od darovalcev krvi je bil tudi homoseksualec z AIDS, ki je medtem že umrl.

Prizadevajo si, da bi faktorje koagulacije izdelovali sintetično, vendar je treba upoštevati tudi to, da Evropa uvozi iz ZDA 6 milijonov derivatov krvi na leto. Sestavljeni so iz krvi mnogih krvodajalcev, tudi tistih iz ekvatorialne Afrike.

ZNAN JE SAMO VRH LEDENE GORE

Od domnevne okužbe do prvih znamenj bolezni mine lahko nekaj mesecev ali pa celo več let. Prva znamenja so povišana temperatura, znojenje, utrujenost, izguba teže in apetita, driske, otekle bezgavke, dokler AIDS ne udari z infekcijsko dihal in KAPOSHIJEVIM sarkomom. Izkušnje iz evropskih držav, kjer se je pojavil AIDS, kažejo, da sta znaka zgodnjega stadija predvsem povišana temperatura in izguba telesne teže (v 65 primerih!) Takšni prvi znaki se lahko vlečejo od treh do sedmih mesecev.

TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTON — TEHNIČNI FELJTO

NOVA TEHNOLOGIJA NUJNA POTREBA

Na tretjem strokovnem posvetovanju o kontinuirnem vlivanju, ki je bilo letošnji spomlad v avstrijskem mestu Linz, je znani ameriški strokovnjak za ekonomske zadeve v železarski industriji William Hogan, ki je sicer v svojem osnovnem poklicu duhovnik, med drugim povedal v svojem referatu, da prevladujeta v strokovnih železarskih krogih dve oceni o situaciji v svetovni železarski industriji. Prva je zelo pesimistična in druga manj pesimistična. Vzrok za takšno gledanje so velike težave zaradi svetovne gospodarske recesije in vse manj možnosti za investicijske posege, ki jih zahteva nujna modernizacija železarskih obratov.

Zelo pesimistična ocena predvideva, da je bodočnost proizvodnje ogljikovih jekel v mini železarnah dežel v razvoju.

Manj pesimistična ocena računa, da je najhujše v zvezi s problemi svetovne železarske industrije že mimo. Večina zastarelih in ekonomskih proizvodnih naprav ne obratuje več in nove, tehnološko najmodnejše ter visoko produktivne naprave so že zgradili ali pa jih gradijo. Vzpostojeno s tem je v svetu opazno rahlo povečanje povpraševanja po železarskih izdelkih. Istočasno se je nekoliko ohladilo optimistično mnenje, da bo morda prihodnje leto situacija še boljša.

Železarska industrija je spoznala, da je nujno drastično ukrepanje. Med ukrepi je najbolj popularno ustavljanje in odstranjevanje zastarelih naprav in v ZDA so na ta način v preteklih treh do štirih letih zmanjšali proizvodne zmogljivosti za 21 milijonov ton, medtem ko bodo z novimi napravami v prihodnjih nekaj letih povečali te zmogljivosti za 4 do 5 milijonov ton.

Druga možnost je preusmeritev proizvodnje na področja, ki imajo manj ali pa sploh nimajo zveze z jeklom. Največja železarska družba v ZDA United States Steel Co. je, na primer, del svoje dejavnosti preusmerila v naftno in kemično industrijo, medtem ko se je avstrijska železarska družba Vöest-Alpine pričela zelo intenzivno ukvarjati s projektiranjem in gradnjo opreme za železarne. Po mnenju Hogana je morda najboljša

pot za prestrukturiranje železarske industrije združevanje, vendar je na tem področju do zdaj več napredka v zahodni Evropi kot v ZDA, kjer imajo določene probleme z zakonom proti trustom.

Osnovni element pri rekonstruiranju železarske industrije je nedvomno nadomestitev obstoječih zastarelih in iztrošenih naprav z novo tehnologijo. To je potrebno ne samo zaradi medsebojne konkurence med železarnami, temveč tudi zaradi vedno večje možnosti nadomestitve jekla z drugimi materiali, kot so aluminij, plastika, cement in podobno. Na tem področju je po Hoganovem mnenju še mnogo možnosti in tudi dela z razvojem novih in izboljšanih vrst jekel in končnih železarskih proizvodov.

Za področje kontinuirnega vlivanja je Hogan povedal, da je tudi tu še mnogo možnosti za razvoj. Če bo v bližnji prihodnosti mogoče izdelovati tanjše slabe z debelino, na primer, 25 mm, bodo lahko mini železarne v večjem obsegu osvajale proizvodnjo ploščatih izdelkov in s tem močno konkurirale velikim integralnim železarnam. Dokler se to ne bo zgodilo, so zahtevne in drage investicije, potrebne za proizvodnjo ploščatih izdelkov, znatno manj zanimive in tudi možne za mini železarne.

POS LABŠAN POLOŽAJ BAZIČNIH PANOG GOSPODARSTVA V PRIMARNI DELITVI DOHODKA

(Nadaljevanje s 1. strani)

no proizvodnjo in rast produktivnosti dela. Med nosilci gospodarske aktivnosti je prevladovalo mnenje, da je mogoče z rastjo cen, torej z inflacijo, reševati razvojne probleme in financirati porabo nad materialnimi možnostmi.

V pogojih visoke inflacije se ni začel proces spremembe gospodarske strukture niti ni bilo vzpostavljeno ravnoesje na trgu med ponudbo in povpraševanjem. Poleg tega je bil zaostren problem likvidnosti gospodarstva, povečale so se izgube in zunanji dolg države.

To je poudarjeno v analizi odnosov v primarni delitvi (po zaključnih računih gospodarstva za leto 1983), ki jo je Zvezna skupnost za cene poslala delegatom v Zboru republik in pokrajin Skupščine SFRJ.

POS LABŠANI ODNOSI V PRIMARNI DELITVI

Z resolucijo za leto 1983 je bilo kot temeljni cilj ekonomske politike določeno zaviranje rasti cen in življenjskih stroškov, postopno odpravljanje disparitet tako domačih cen v primerjavi s svetovnimi kot tudi med domačimi cenami in usklajevanje odnosov v primarni delitvi. Zaradi tega je bil sprejet tudi družbeni dogovor o uresničevanju politike cen v letu 1983, čeprav podpisniki niso izpolnili prevzetih obveznosti, kar velja posebej za delež gospodarstva pri delitvi dohodka. Namesto povečanja njegovega deleža pri delitvi je prišlo do zmanjšanja z 61 odstotkov v letu 1982 na 58 v preteklem letu.

Ukrepi ekonomske politike, ki so bili sprejeti v preteklem letu, kot je poudarjeno v analizi, niso bili dosledno protinflacijsko usmerjeni, zaradi česar niso bili uresničeni niti začetni uspehi pri uresničevanju protinflacijskega programa, čeprav se je začel nujni ukrep politike realnih obresti izvajati v pogojih visoke zadolženosti gospodarstva. Politika realnega tečaja je prispevala k depresiaciji dinarja, ki je bila večja kot je bilo potrebno in zaradi tega je vplivala na delitev družbenih sredstev. Kljub temu pa so bila prizadevanja, da se z ukrepi na področju politike cen izboljša položaj posameznih panog in dejavnosti v primarni delitvi. Pri tem ni bilo uspeha, ker se je poslabšal položaj pri delitvi dohodka posameznih bazičnih panog gospodarstva, za katere je bilo dogovorjeno, da je treba zagotoviti izboljšanje njihovega ekonomskega položaja. To velja predvsem za kompleks energetike, železnice, črne metalurgije in nekatere druge surovinske panoge. Zaradi tega je ZIS lani decembra sprejel program za odpravljanje najizrazitejših disparitet cen. Da bi dosegel ustrezne učinke, je obenem s povečanjem cen v teh panogah sprejel odlok o zamrznitvi cen. Ker pa so bili ti ukrepi sprejeti v decembru, niso mogli takoj vplivati na položaj teh panog in sektorjev v preteklem letu.

V skupnih izgubah v gospodarstvu v letu 1983 se okrog 15 odstotkov nanaša na energetiko, 22 odstotkov pa na surovinski sektor. Koncentracija dolgov na teh področjih, kot tudi dejstvo, da se njihov položaj v primarni delitvi ni izboljšal, kaže, da v pogojih visoke inflacije ni mogoče učinkovito odpravljati disparitet notranjih cen, ampak da je za to potrebna realna stabilnost gibanja skupne ravni cen.

VZROKI VISOKE INFLACIJE

Med najizrazitejšimi vzroki za sedanjo inflacijo sodi, po oceni v analizi, tudi visoka stopnja odplačevanja kreditov, ki je usmerjala v izvoz za vsako ceno, tudi surovin, energije in reprodukcijskega materiala, kar vse nujno potrebuje domače gospodarstvo. Poleg tega je omenjen še neustrezen sistem financiranja razširjene reprodukcije, posebej izgradnje velikih kapitalno intenzivnih objektov. Ker ni zaživel osnovni institut razširjene reprodukcije — združevanje dela in sredstev, so veliki objekti grajeni predvsem s tujimi krediti, ki so sedaj največja obremenitev za gospodarstvo.

V praksi se je pokazalo, da veljavni zakon o temeljnih sistema cen in dužbeni kontroli cen ni mogel zaživeti in da so pravzaprav uresničene samo tiste njegove določbe, ki se nanašajo na zamrzovanje in administrativno kontrolo cen, občasno pa je prihajalo tudi do nekontrolirane eksplozije. Z delitvijo pristojnosti v kontroli cen med republiko, pokrajini in federacijo ni mogoče uresničiti učinkovitega sistema oblikovanja in

družbene kontrole cen, niti ni mogoče z ukrepi ekonomske politike v takšnih pogojih vplivati na gibanje cen na enotnem jugoslovanskem trgu.

To je pripeljalo do velikih disparitet cen za iste proizvode na enotnem trgu. V praksi se je začela uporabljati kot ena glavnih meril za oblikovanje in kontrolo cen metoda niveliranja po najvišji oblikovani ceni posameznih izdelkov na območju druge družbenopolitične skupnosti. Republike in pokrajini pa tudi ožje celote si prizadevajo, da za svoje posamezne izdelke, ki so zanimivi za enoten trg, določijo najvišje možne cene in na ta način, zaradi motnje blagovno-denarnih odnosov ter neusklajene ponudbe in povpraševanja, dosežejo monopolni položaj.

Vzrok za visoko inflacijo je tudi pomanjkanje delovanja tržnih zakonitosti. Ogroženo je delovanje enotnega jugoslovanskega trga zaradi vse večjega zapiranja blagovnih in finančnih tokov. Ne deluje niti sistem blagovnih rezerv, ki so po obsegu in strukturi premajhne za kakršnokoli posredovanje na trgu. Davčna in kreditnomonetarna politika, kot tudi politika delitve se ne uporabljajo dovolj za preprečevanje inflacije in monopolnega položaja na trgu. Problemi zunanje likvidnosti so preprečevali kakršnekoli pomembnejše intervencije na trgu blaga iz uvoza.

VELIKE DISPARITETE CEN

Za analizo odnosov v primarni delitvi so uporabljeni kazalci iz dolgoročnega programa ekonomske stabilizacije, predvsem pa akumulacije v primerjavi s povprečno uporabljenimi sredstvi in bruto osebni dohodek na delavca. Na podlagi tega so bile določene relativne ravni cen v vsakem posameznem sektorju v primerjavi z gospodarstvom kot celoto.

Izhajajoč iz skupnega prihodka, ustvarjenega v posameznih panogah gospodarstva v letih 1982 in 1983, je bilo določeno, kakšna naj bi bila raven cen v sektorju, da bi bila stopnja akumulacije enaka povprečni stopnji akumulacije v gospodarstvu, bruto osebni dohodek pa enak povprečnemu osebnemu dohodku v gospodarstvu. Pokazalo se je, da ti kriteriji, čeprav jih ni mogoče direktno uporabiti pri vodenju tekoče politike cen, dovolj izražajo težnjo sprememb odnosov v primarni delitvi in nakazujejo smeri sprememb relativnih cen. Zaradi tega je pri izvajanju tekoče politike cen smotno uporabljati te podatke.

Primerjanje absolutnih ravni stopnje akumulacije med različnimi sektorji kaže, da v našem gospodarstvu obstajajo pomembni razkoraki cen. Pri bruto osebnih dohodkih na delavca je opazna težnja uravnilovke, iz česar izvira, da tu niso nujne velike spremembe cen zaradi doseganja ravnoteže. Primerjanje absolutnih količin obeh kazalcev pa najbolj kaže globlino motenj in nujnost, da se sprejmejo ukrepi, ki bi te razkorake odpravili.

Z razvrščanjem sektorjev gospodarstva po stopnji akumulacije v letu 1983 je opaziti, da je povprečna stopnja akumulacije v jugoslovanskem gospodarstvu bila 4,27 odstotka. Najvišja stopnja je bila ustvarjena v proizvodnji zemeljskega plina (okrog 38 odstotkov), storitvah v pomorskem prometu (33,7 odstotka), zavarovanju lastnine in oseb (26 odstotkov) ter v proizvodnji nafte in plina (24,3 odstotka). Najnižja stopnja akumulacije pa je bila dosežena v proizvodnji antimona (0,21 odstotka), avtomobilov (0,24), železniškem prometu (0,34), proizvodnji cementa (0,65), bakra (0,66), azbesta (0,67 odstotka) in v drugih sektorjih.

Razlike med sektorji med najvišjo in najnižjo stopnjo akumulacije so zelo velike. Na primer, akumulacija je v primerjavi na sredstva v proizvodnji zemeljskega plina 110 krat večja kot v železniškem prometu. Razlike v višini bruto osebnih dohodkov na delavca pa so precej manjše. V primerjavi s povprečnim bruto osebnim dohodkom v gospodarstvu (24.567 dinarjev) so najvišji osebni dohodki ustvarjeni v proizvodnji zemeljskega plina 47.612 dinarjev, zunanji trgovini 43.876 in v proizvodnji nafte 41.956 dinarjev. Najnižji bruto osebni dohodki na delavca so bili doseženi v proizvodnji azbesta (13.743 dinarjev), v vinogradništvu (16.137 dinarjev), nato v sadjarstvu, predelavi svinca, proizvodnji radio in TV sprejemnikov in drugi. Če primerjamo, je bruto osebni dohodek v proizvodnji zemeljskega plina tri in pol krat večji od tistega v proizvodnji antimona. Če bi bile v analizo vključene tudi kvalificirane strukture delavcev, bi bile razlike nekoliko manjše, v celoti pa se slika ne bi bistveno spremenila.

NIZKA STOPNJA AKUMULACIJE

Na podlagi podatkov iz analize je mogoče sklepati, da je stopnja akumulacije v jugoslovanskem gospodarstvu zelo nizka in da v mnogih sektorjih gospodarstva ni pogojev niti za enostavno reprodukcijo. Posebej neugodno je, ker se v takšnem stanju nahajajo tudi nekateri ključni sektorji, od katerih je odvisen razvoj gospodarske strukture, kot so železnice in elektrogospodarstvo.

V analizi je ugotovitev, da so zelo poudarjene razlike v stopnjah akumulacije med sektorji, kar kaže na precejšnje razlike v pogojih gospodarjenja pa tudi v razkoraku cen. Najnižjo akumulacijo imajo sektorji, ki angažirajo nadpovprečno vrednost kapitala. Med tistimi, pri katerih je stopnja akumulacije celo polovico nižja kot v gospodarstvu kot celoti, so tudi posamezni ključni sektorji, kot so črna metalurgija, proizvodnja koksa, letalski in železniški promet, proizvodnja svinca, umetnih gnojil, elektrogospodarstvo in drugi. Visoki osebni dohodki se praviloma ustvarjajo v kapitalno intenzivnih dejavnostih.

Na podlagi kazalcev izvira, da v letu 1983 ni prišlo do pomembnejših sprememb v primarni delitvi in da so se neenakosti v pridobivanju dohodka še naprej obdržale, v nekaterih primerih pa poglobile. Surovinski sektorji so še naprej v bolj nezadovoljivem položaju od poprečja v gospodarstvu, medtem ko so sektorji višjih faz predelave kot tudi terciarne dejavnosti (razen komunalne dejavnosti in vodnega gospodarstva) v precej boljšem položaju v primarni delitvi.

V analizi odnosov v primarni delitvi je poudarjeno, da je treba s procesom odpravljanja najizrazitejših razkorakov cen nadaljevati tudi v letošnjem letu. S politiko cen je treba predvsem zagotoviti večjo rast cen električne energije, storitev v železniškem prometu, črne metalurgije in komunalnih storitev. Zaostajanje teh dejavnosti ima zelo neugodne posledice za skupno gospodarsko aktivnost. Predelovalni sektorji v industriji morajo zato računati, da bi v pogojih nižje stopnje inflacije praznoreditev dohodka šla v korist surovinskih sektorjev, to pa je v tem trenutku nujno.

POS LABŠAN POLOŽAJ ENERGETIKE

Lani je bilo zabeleženo poslabšanje položaja energetike v celoti v primarni delitvi, razen pri proizvodnji nafte in plina. Najbolj neugodni rezultati so bili doseženi v elektrogospodarstvu, posebej pa so poudarjeni pri hidroelektrarnah, ki neprestano zmanjšujejo proizvodnjo. Zaradi povečanja proizvodnje v termoelektrarnah in z začetkom proizvodnje jedrske elektrarne se je povečala skupna proizvodnja električne energije, čeprav ob precej večjih stroških. V letu 1983 se je skupni prihodek povečal za 44,7 odstotka, porabljena sredstva pa za 56,9 odstotka. Rast proizvodnje kljub precejšnji tekoči rasti cen v letošnjem letu ni omogočila, da bi bili doseženi boljši rezultati na tem področju. Izgube so se v preteklem letu v primerjavi z letom 1982 potrojile, stopnja zadolženosti elektrogospodarstva pa je za prek 33 odstotkov večja kot v gospodarstvu, zaradi česar je nujno, da pride do probrata pri razkoraku cen električne energije in da se te precej povečajo.

Proizvodnja premoga si je v preteklem letu pridobila nekoliko ugodnejši položaj v primarni delitvi. V zadnjih letih je bila povprečna rast proizvodnih cen nekoliko hitrejša od rasti cen v industriji, kar pomeni, da so z odpravljanjem disparitet cen pričeli prej. Kljub temu pa je nujno zaradi razvojnih problemov in po-

treb ustvarjanja rezerv premoga za termoelektrarne nadaljevati z izboljšanjem položaja te panoge v primarni delitvi, predvsem s povečanjem cen. Izgube v proizvodnji premoga so v primerjavi z letom 1982 večje, zmanjšala pa se je rentabilnost poslovanja.

V proizvodnji nafte in zemeljskega plina je bila dosežena najhitrejša rast cen in to 31,6 odstotka v primerjavi z industrijo, tako da je ta panoga zasedla vodilno mesto v primarni delitvi. Cena domačega naravnega plina pa je kljub temu nižja od uvoznih cen, zaradi česar je treba tudi letos nadaljevati z odpravljanjem disparitet.

Cene naftnih derivatov so se lani povečale za 75,8 odstotka v primerjavi z letom 1982. Ker pa rast teh cen ni spremljala gibanje cen uvoznih surovin, je ta panoga še naprej v neugodnem položaju v primerjavi z gospodarstvom. Obseg proizvodnje se je v primerjavi s preteklim letom povečal za dva odstotka, proizvedenega pa je bilo manj bencina in več diesla goriva, kurilnega olja in olja. Izgube v rafinerijah v preteklem letu so visoke in predstavljajo okrog 14,8 odstotka vseh izgub v gospodarstvu.

NUJNO JE POVEČANJE CEN IZDELKOV ČRNE METALURGIJE

Na področju črne metalurgije in predelave kovin so boljši položaj v primarni delitvi dosegli ladjedelnice, strojogradnja, kovinskopredelovalna dejavnost, medtem ko sta stagnirali proizvodnja železove rude in črna metalurgija. Značilno je, da imajo surovinske panoge v tem kompleksu nadpovprečno rast cen, tekoča rast cen v proizvodnji železove rude pa za več kot 20 odstotkov zaostaja za rasti cen v industriji. V strojogradnji, kovinskopredelovalni dejavnosti in proizvodnji prometnih sredstev so stopnje tekočih rasti cen prav tako precej pod tistimi v industriji.

Do poslabšanja položaja v primarni delitvi črne metalurgije je prišlo kljub rasti fizičnega obsega proizvodnje za 8 odstotkov in produktivnosti dela za en odstotek. Zaradi povečanja stroškov in zadolženosti, ki je za 33 odstotkov večja kot v gospodarstvu, bi morale letos cene izdelkov črne metalurgije narasti hitreje od povprečja cen v industriji v celoti.

Kovinskopredelovalna dejavnost, razen proizvodnje kovinskih konstrukcij, je ustvarila lani nadpovprečen položaj v primarni delitvi. To je bilo doseženo tudi z zmanjšanjem fizičnega obsega proizvodnje za tri odstotke in produktivnosti dela za okrog pet odstotkov. V tej panogi narasla skupni prihodek precej hitreje od rasti porabljenih sredstev, zmanjšuje se stopnja zadolženosti, obstajajo pa še precejšnje notranje rezerve. Posebej ugoden je položaj v strojogradnji oziroma v proizvodnji strojev za obdelavo kovin. Poslabšal pa se je položaj proizvodnje kmetijskih strojev.

Ker rast skupnega prihodka za 2,5 odstotka presega izdelek sredstev, je nujno, da v tej panogi cene narasčajo počasneje od poprečnih v industriji v celoti.

Organizacije združenega dela, ki izdelujejo prometna sredstva, so ustvarila hitrejšo rast skupnega prihodka glede na stroške, vendar so zaradi velike zadolženosti, ki je celo za 57 odstotkov večja kot v gospodarstvu, v nekoliko bolj neugodnem položaju v primarni delitvi. Ladjedelništvo pa ima vseeno zadovoljivejši položaj zaradi povečane proizvodnje in produktivnosti dela.

V preteklem letu se je izboljšal položaj barvaste metalurgije in predelave barvastih kovin, razen v proizvodnji električnih strojev in apar-

atov. Opravljene so bile pomembne spremembe relativnih cen v bazičnih panogah, toda tiste v proizvodnji barvastih kovin še naprej zaostajajo za povprečjem gospodarstva. Zaradi tega bi s politiko cen za letošnje leto morale cene barvastih kovin narasčati v skladu z borznimi cenami, da bi se na ta način opravila valorizacija domačih resursov.

Proizvodnja nekovin je pod povprečjem gospodarstva, posebej pa se je poslabšala proizvodnja azbesta in magnezija, zaradi česar ji je treba pomagati z ukrepi ekonomske politike.

Položaj kemične industrije se je v celoti izboljšal v primarni delitvi, bazična kemija pa se še naprej nahaja v nekoliko težji situaciji, ker se je precej povečala zadolženost te panoge. Tekstilna in usnjarska industrija sta v boljšem položaju, česar pa ni mogoče trditi za proizvajalce gum za vozila. Zaradi tega je nujno, da se izboljšajo pogoji poslovanja proizvajalcev pnevmatik, proizvajalcem usnja in krzna pa ne bi smeli dovoliti povečanja cen.

Na področju agroindustrijskega kompleksa pa se je izboljšal položaj skoraj vseh delov, razen proizvodnje pijač. Težave so v proizvodnji sladkorja zaradi premajhnega izkoriščanja zmogljivosti in visokih obresti za kredite večine tovarnih sladkornj. Na tem področju so izraziti veliki razvojni problemi, ki so rezultat neusklajenosti predelovalnih zmogljivosti in surovin iz kmetijstva, ki pa se ne morejo reševati s politiko cen.

V letu 1983 se je občutno poslabšal položaj organizacij združenega dela s področja prometa in zvez, razen PTT storitev, ki so v boljšem položaju. Posebej težak je položaj železnice, ki je poslovala z velikimi izgubami in kjer bi morali najprej odpraviti disparitete cen.

Na področju gozdarstva in lesne industrije so v slabem stanju proizvajalci rezanega lesa in plošč ter končnih proizvodov iz lesa. V preteklem letu so ustvarili nepričakovano velike izgube, v letošnjem pa bi morali z ukrepi ekonomske politike vplivati predvsem na izboljšanje položaja proizvajalcev surovin na račun predelovalcev.

Zaradi povečanih stroškov in zadolženosti je otežen položaj OZD v vodnem gospodarstvu, posebej pri izkoriščanju voda. Poslabšal se je položaj v gradbeništvu, proizvodnji gradbenega materiala in projektiranja, predvsem zaradi zmanjšane povpraševanja. Nekoliko v ugodnejšem položaju so trgovske organizacije, posebej zunanja trgovina na debelo. V precej nezadovoljivem položaju sta tudi gostinstvo in turizem zaradi velikih stroškov in izgub, v podobnem položaju so tudi stanovanjsko-komunalne organizacije, katerih položaj je iz leta v leto slabši in zahteva, da se zagotovi visoka rast cen najpomembnejših komunalnih storitev že letos. Obrt kot tudi področje finančnih in drugih storitev so v zadovoljivejšem položaju v primarni delitvi glede na druge dele gospodarstva.

(Poročevalec Skupščine SRS
in SFRJ 22/X, 17. julija 1984)

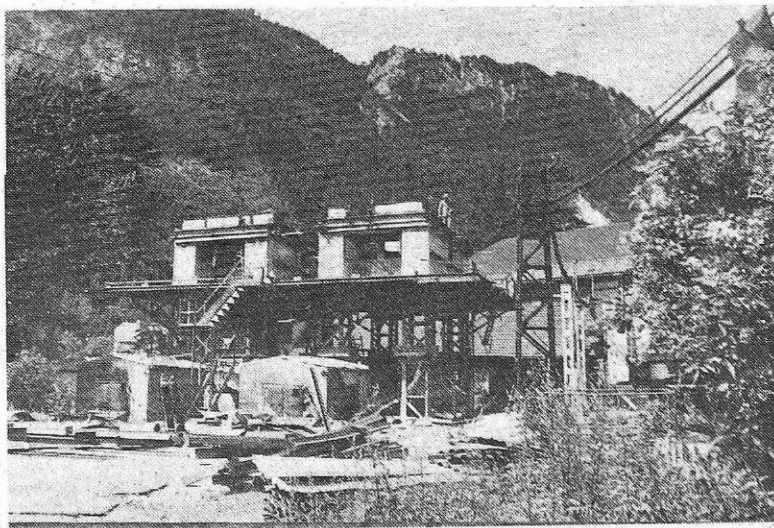
Železarski globus

AVSTRIJA

Avstrijska železarna Marienhütte v Gradcu bo prva v Evropi nabavila rotacijsko napravo za kontinuirno vlivanje jekla z letno proizvodnjo 115.000 ton gredic. Ta naprava je bila v Železaru že opisana; kot osnovni agregat uporablja veliko vrtečo kolo, na katerem raztaljeno jeklo odlijejo, ohladijo in potem zravnajo. To napravo je razvil japonski podjetje Hitachi in ena že obratuje v neki japonski železarni. Licenco za gradnjo in prodajo te naprave v Evropi in ostalem svetu, z izjemo Japonske, ima zahodnonemško podjetje Korf Engineering.

POLJSKA

Po prekinutvi, ki je trajala tri leta, so ponovno pričeli z deli na treh projektih poljske železarske industrije. Gre za koksarno, za naprave za obdelavo železniških tračnic in obrat za izdelavo hladno oblikovanih profilov. Vse tri naložbe so leta 1981 zaradi finančnih težav ustavili, sedanje nadaljevanje del pa omogoča posojilo Sovjetske zveze, ki ga bodo delno vrnili z dobavo izdelkov teh obratov. Za koksarno predvidevajo, da bo dokončana leta 1986 in oba ostala obrata leta 1985.

Rušenje apnenice (foto I. Kučina)

UČINKOVITI UKREPI ZA SOCIALNE PROBLEME, KI NARAŠČAJO

Čeprav je stopnja zaposlenosti v preteklem letu bila dva odstotka, so doseženi rezultati zelo skromni glede na osebe, ki čakajo na zaposlitev; V zadnjih štirih letih so se realni osebni dohodki zmanjšali za 25 odstotkov, samo lani za 10 odstotkov in so danes na ravni iz leta 1969; Zaradi poškodb na delu in profesionalnih bolezni je bilo na račun bolezni izplačanih 2,7 milijarde dinarjev, kar je 0,1 odstotka narodnega dohodka; Zdravstveno nadzorstvo nad uvozom živilskih potrebščin in predmetov za splošno porabo se izvaja sistematično in kontinuirano, kar pa ni primer za takšno proizvodnjo v državi.

Ekonomske težave v državi, stagnacija proizvodnje, naraščanje življenjskih stroškov in upadanje življenjskega standarda so vplivali na to, da je treba zaostrene probleme na področju socialne politike obravnavati in reševati v vseh družbenih in političnih strukturah družbe. Zaradi tega je zvezni komite za delo, zdravstvo in socialno varstvo osrednjo pozornost namenil reševanju precejšnih problemov socialne politike v skladu z dolgoročnim programom ekonomske stabilizacije. To je najbolj splošna ocena dela komiteja v poročilu o njegovem delu v letu 1983, ki so ga dobili v obravnavo delegati Skupščine SFRJ.

ZAPOSLENOST IN ZAPOSLOVANJE

Dokumenti razvojne politike dajejo prednost zaposlovanju. Zaradi tega je tem vprašanjem tudi komite namenil posebno pozornost, pri čemer je stalno spremljal položaj ter predlagal ukrepe in konkretne rešitve za odpravljanje nastalih težav, uvidoma poudarja omenjeno poročilo. Prišlo je do nekaterih ugodnejših gibanj: število novo zaposlenih se je povečalo za približno 2-odstotno stopnjo, večja dinamika zaposlovanja na gospodarsko nerazvitih območjih, nekoliko pa je upočasnjena tudi stopnja rasti nezaposlenosti ter povečan delež mladih, šolanih delavcev v skupnem številu novo zaposlenih.

Gledano v celoti pa so ti dosežki preveč skromni glede na globino problemov, ki so se kopičili več let. Zaradi tega ostaja nezaposlenost eden prednostnih družbenoekonomskih in političnih problemov, ki ga je treba rešiti brez odlašanja. Komite se je lotil priprave družbenega dogovora o temeljih skupne politike na področju zaposlovanja in njenem uresničevanju v SFRJ, ki bo kmalu sprejet. Omenjeni dokument kompleksno in dolgoročno načrtuje rešitev tega zahtevnega socialnega in političnega problema.

Komite je izvedel tudi vrsto dejavnosti za izvajanje načel politike začasnega zaposlovanja jugoslovanskih državljanov v tujini in za njihovo vračanje ter zaposlitev v državi. Z ustreznimi bilateralnimi stiki naj bi pri tem preprečili oziroma ublažili negativne učinke sprememb v migracijski politiki držav, ki sprejemajo delavce in so usmerjeni v dve smeri: na integracijo, kakor tudi asimilacijo naših delavcev in članov njihovih družin, ter tudi na spodbujanje vračanja tistih jugoslovanskih državljanov, ki gospodarstvu držav niso potrebni.

Glede zajemanja otrok in mladine pri pouku v materinini jeziku v državah, kjer so zaposleni naši delavci, so bili doseženi nekateri uspehi. Razvila pa se je tudi dejavnost klubov in združenj jugoslovanskih delavcev na začasnem delu v tujini. To velja tako za vsebino dejavnosti kot za informiranje. Poleg odločnih prizadevanj za spoštovanje mednarodnih sporazumov o socialni varnosti naših delavcev so bili sprejeti tudi številni ukrepi, da bi vsem tistim, ki se vračajo domov, zagotovili čim bolj ugodne pogoje. Potekajo pa tudi pogajanja z več državami o skupnem financiranju zaposlovanja delavcev povratnikov, predvsem na nerazviti območjih.

RAZPOREJANJE DOHODKA IN SREDSTEV ZA OSEBNE DOHODKE

Komite je posebno pozornost namenil tudi področju pridobivanja in delitve dohodka, pri čemer je bil lani sprejet eden najpomembnejših dokumentov za uresničitev stabilizacijskega programa. To je dogovor o skupnih temeljih in merilih za samoupravno urejanje odnosov pri pridobivanju in razporejanju dohodka in čistega dohodka ter razporejanju sredstev za osebne dohodke in skupno porabo. Dogovor želi razviti samoupravne dohodkovne odnose, zagotoviti večje vrednotenje proizvodnega dela, ustvarjalnosti in dela v težkih delovnih pogojih ter spodbuditi večjo individualno in družbeno motiviranost za učinkovitejšo delovanje, večjo produktivnost, ekonomičnost in rentabilnost in na tem temeljih ustvariti večji dohodek in višji standard.

Poročilo omenja, da so po podatkih iz zaključnih računov za leto 1983 sredstva za osebne dohodke na

raščala za 9,3 odstotka počasneje od rasti dohodka in 2,4 odstotka počasneje od rasti čistega dohodka. Sredstva za razširitev materialnih temeljev dela so naraščala za 4,7 odstotka hitreje od rasti sredstev za osebne dohodke. Osebni dohodki pa so se v omenjenem obdobju realno zmanjšali za 10 odstotkov (življenjski stroški so se v omenjenem obdobju povečali za skoraj 41 odstotkov).

Lani so bile poseben problem izgube organizacij združenega dela. Takih organizacij je bilo 2.628, zaposlovali pa so 550.000 delavcev. Izgube so bile 117,7 milijarde dinarjev in so bile za več kot 80 odstotkov večje kot leta 1982. Večina teh organizacij je izplačevala polne ali neznatno zmanjšane osebne dohodke. Nekatere organizacije pa so zabeležile tudi precej večjo raven osebnih dohodkov od poprečja gospodarstva v celoti ali poprečja panoge, ki ji pripadajo, čeprav so poslovale z izgubo. Lani je prišlo tudi do velikih težav z likvidnostjo uporabnikov družbenih sredstev.

Sicer pa se je zadnja štiri leta nenehno zmanjševal življenjski standard, kar je bilo posebej izrazito v lanskem letu. V celoti so se realni osebni dohodki v zadnjih štirih letih zmanjšali za 25 odstotkov, samo lani pa so se zmanjšali za 10 odstotkov. V primerjavi z življenjskimi stroški so osebni dohodki na ravni leta 1969. Septembra 1983 pa je po besedah poročila okoli 840.000 ljudi ali 14 odstotkov zaposlenih prejelo osebni dohodek, ki je bil manj kot 10.000 dinarjev.

V primerjavi z upadanjem realnih osebnih dohodkov in socialnimi prejemki prebivalstva so se lani še naprej povečevali drugi prihodki prebivalstva (od prodaje izdelkov in storitev, dviga hranilnih vlog itd.), tako da se je realna osebna poraba prebivalstva lani zmanjšala za okoli 3 odstotke.

Zaradi visoke rasti inflacije in upadanja življenjskega standarda, posebej delavcev z nizkimi prejemki, je bil izdelan predlog družbenega dogovora. Njegovo izvajanje bi zagotovilo temeljne pogoje eksistence najbolj ogroženih kategorij prebivalstva. Pripravljen je bil tudi priporočilo, da bi tem ljudem plačevali stanarino in komunalne storitve.

BOLJŠA IZRABA DELOVNEGA ČASA IN VARSTVO PRI DELU

Za delovna razmerja poročilo poudarja, da je komite veliko pozornosti namenil proučevanju možnosti za boljše izrabo delovnega časa in obravnavanju potreb glede spreminjanja določenih predpisov o delovnih razmerjih, ki zadevajo odgovornost delavcev za izpolnjevanje delovnih obveznosti in smotrno uporabo družbenih sredstev.

Dejavnost komiteja se je kazala tudi na področju varstva pri delu, pri čemer je sodeloval z republikanskimi in pokrajinskimi organi, da bi pripravil predpise o ustreznih ukrepih za varstvo pri delu, saj ta vprašanja sodijo v pristojnost republik in pokrajin. Komite je zabeležil večjo aktivnost organizacij združenega dela pri reševanju vprašanj varstva pri delu, posebej vprašanj varstva delavcev, ki delajo v oteženih delovnih pogojih. V celoti gledano pa stanje še ni zadovoljivo, saj je še vedno precej poškodb pri delu, smrtnih primerov in

izgubljenih delovnih dni. Leta 1982 je bilo zabeleženih skoraj 306.000 poškodb pri delu, 642 je bilo smrtnih primerov in 5.734 primerov poklicnih obolenj. Zaradi poškodb pri delu je bilo izgubljenih skoraj 6 milijonov, zaradi poklicnih obolenj pa 204.000 delovnih dni. Za te primere je bilo izplačanih 2,7 milijarde dinarjev oziroma 0,1 odstotka narodnega dohodka.

Poročilo prinaša tudi podatke, da so bila za približno 70.000 delovnih invalidov druge in tretje kategorije izplačana nadomestila za invalidnost v višini 5 milijonov dinarjev. To potrjuje, da je treba v prihodnjem obdobju nameniti še več pozornosti izboljšanju delovnih pogojev in večjemu varstvu delavcev pri delu.

PRESKRBA Z ZDRAVLILNI IN ZDRAVSTVENO STANJE PREBIVALSTVA

V Jugoslaviji imamo 15 tovarnih zdravil, kljub temu pa v zadnjih letih zdravil, celo življenjsko pomembnih, primanjkuje. Zaradi pretežnega uvoza surovin in administrativnega nadzorstva izvoza, brez spodbujevalnih ukrepov za pridobivanje lastnih zdravilnih sredstev, farmacevtska industrija ni mogla redno preskrbovati tržišča z zdravili. Komite je tako veliko pozornosti namenil reševanju problemov pri preskrbi z zdravili.

Družbeni dogovor o preskrbi države z življenjsko pomembnimi izdelki, ki zajema tudi zdravila, je dal pomembne dosežke. Preskrba z zdravili se je normalizirala, izvoz precej povečal, v pripravi pa je tudi sprejem dogovora o razširitvi zmogljivosti za izdelavo lastnih surovin. Tako se bo precej zmanjšala odvisnost od uvoza.

Komite je nadalje redno spremljal zdravstveno stanje prebivalstva in razvoj družbenoekonomskih odnosov v zdravstvu. Na tem področju, ugotavlja poročilo, je veliko težav. Premajhna je usmerjenost k preventivi, zdravstvo v celoti je slabo povezano, ni pa tudi ustrezna zdravstvena tehnologija, kar vse vpliva na premajhno učinkovitost in smotrnost porabe na tem področju.

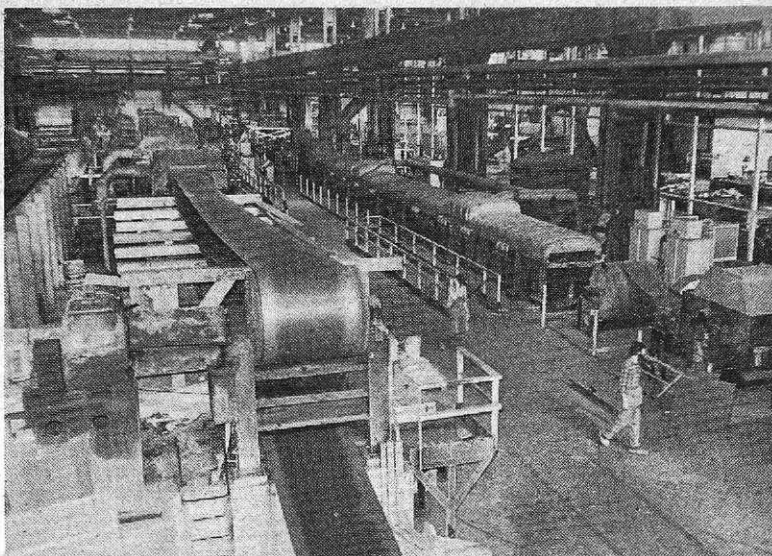
Za odpravo teh težav je pripravljena resolucija o razvoju zdravstva v prihodnjem obdobju. Komite pa je dal tudi pobudo republikam in pokrajinama, da izpeljejo delitev dela med zdravstvenimi organizacijami v državi, ki nudijo najododnejše zdravstvene storitve in opredelijo pogoje in način uporabe zdravstvenega varstva izven območja matične samoupravne interesne zdravstvene skupnosti.

Pomembni dosežki so tudi na področju mednarodnega zdravstvenega sodelovanja, kakor tudi pri razvijanju bilateralnega sodelovanja z državami v razvoju ter v mednarodnih zdravstvenih organizacijah.

POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANJE TER SOCIALNO VARSTVO

Komite je na področju varstva upokojencev in invalidov spremljal in koordiniral dejavnosti pri izvajanju novega zveznega zakona o temeljnih pravicah iz invalidskega in pokojninskega zavarovanja. Kot dosežek poročilo omenja vključitev približno enakih ali podobnih določb v republiške in pokrajinske predpise. Pri uresničevanju novega sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa so nekatere težave, ki neposredno vplivajo na izvajanje določb zveznega zakona. Gre predvsem za tekoče usklajevanje pokojnin z rastjo osebnih dohodkov, zaposlovanje delavcev s preostalo delovno zmogljivostjo in podobno.

Komite je posebej spremljal in analiziral materialni položaj upravičencev do pokojnine, pri tem pa po

Lužilno-žarilna linija v hladni valjarni Bela (foto I. Kučina)

sežno pozornost namenil usklajevanju pokojnin z gibanji osebnih dohodkov v minulem letu, varstvu upokojencev z najnižjimi prejemki ter problemom financiranja pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Za razvijanje položaja naših delavcev na začasnem delu v tujini glede uresničevanja pravic iz soc. zavarovanja je komite nadaljeval svojo dejavnost za sklenitev, spreminjanje in dopolnjevanje konvencije o socialnem zavarovanju z več evropskimi državami in Kanado.

Komite pa je skrbel tudi za uresničevanje zveznih predpisov in dogovorov na področju socialnega in otroškega varstva, pri čemer je spremljal stanje in predlagal konkretne ukrepe.

Glede varstva tujcev, ki jim je priznan status beguncev, pa je komite pozornost namenil možnostim za izvajanje veljavne določbe, ki beguncem priznava denarno pomoč in zdravstveno varstvo. Posredoval pa je tudi v postopku pošiljanja jugoslovanskih državljanov na zdravljenje v posamezne države.

SANITARNO NADZORSTVO NA MEJI

Poročilo posebej govori o dejavnosti komiteja, namenjeni organizaciji in usposabljanju službe sanitarnega nadzorstva na meji. Zagotovljen je nadzor na vseh mejnih prehodih, preko katerih poteka mednarodni promet, kakor tudi v krajih, preko katerih uvažamo življenjske potrebščine, izdelke široke porabe, radioaktivne snovi in strupe.

Leta 1983 so zvezni sanitarni inšpektorji na meji pregledali okoli 5.000 ladij, 9.000 letal in skoraj 524.000 vozil. Skupaj pa je bilo podvrženo nadzorstvu 2,6 milijona potnikov in članov posadk. Zdravstveno nadzorstvo zaradi bojazni pred prenosom kolere je zajelo skoraj 8.000 ljudi, zaradi nevarnosti, da bi v naši državi razširili malarijo, pa je bilo pregledanih še več ljudi. Sprejeti so bili sanitarno epidemiološki ukrepi, predvsem pa je bil zelo zaostrojen nadzor potnikov, ki neorganizirano potujejo na romanje v Saudsko Arabijo.

Zdravstveno nadzorstvo uvoza živil in predmetov široke porabe je zajelo 33 mejnih prehodov. Pregledanih je bilo skoraj 37.000 pošiljk (ne-

kaj več kot tretjina jih je odpadla na življenjske potrebščine, druge pa na blago za široko porabo), v količini 1,5 milijona ton. Prepovedan je bil uvoz 1000 ton živil in promet za več kot 9.700 ton izdelkov, predvsem živil. Uvoz je bil prepovedan predvsem zaradi bakteriološke oprečnosti, mehanske onesnaženosti in večjih količin od dovoljenih pesticidov, toksičnega metala in aditivov v olju, mesu in mesnih izdelkih.

Nadzorovan je bil tudi uvoz strupov. Kontrola je zajela blizu 1.500 pošiljk strupov, težkih 38.600 ton.

Gledano v celoti poročilo sklepa, da zdravstveno nadzorstvo nad uvozom živil in predmetov za široko porabo kontinuirano in sistematično poteka. Drugačen pa je položaj za izdelke in živila ter blago splošne porabe domače izdelave. Ti pregledi niso sistematični in ne zajemajo niti vseh elementov zdravstvene neoprečnosti, ki so predpisani z zakonom.

Poleg vrste dejavnosti, ki jih je komite začrtal na področju dela, zdravstva in socialnega varstva z namenom obrambe in krepitve države, je posebno pozornost namenil tudi zagotavljanju sredstev za povečevanje zveznih blagovnih rezerv z zdravili, medicinsko opremo in sanitetnim materialom, kakor tudi usposabljanju manevrskih bolnišnic, pri čemer je bil dosežen lep napredek. Pripravljen je bil tudi nov program oblikovanja zveznih rezerv, ki daje prednost uvozu medicinske opreme za manevrske bolnišnice. Izpeljana pa je bila tudi delitev obstoječih rezerv po prioriteti in pomenu posameznih zdravstvenih območij.

Na koncu prinaša poročilo podatke in ocene o izvajanju zveznih zakonov, drugih predpisov in splošnih aktov, o odgovornosti za spremljanje stanja in pobudah, kakor tudi drugih dejavnosti komiteja. Glede organizacijsko-kadrovskih problemov komiteja pa poročilo ugotavlja, da je lani, kljub nekaterim težavam, prišlo do kvalitativnega izboljšanja kadrovske strukture. Pomembno je tudi, da so v glavnem opredeljeni problemi organizacijske narave. To pa bo omogočilo njihovo uspešno rešitev pri nadaljnji preobrazbi komiteja.

(Poročevalec Skupščin SRS in SFRJ 22/X, 17. julija 1984)

Železarski globus

JAPONSKA

Štiri največje japonske železarske družbe Nippon Steel, Kawasaki, Kobe Steel in Nippon Kokan so skupno pričele raziskave s proizvodnjo na poskusni napravi za koksiranje iz premoga, ki za te namene ni primeren. Naprava ima dnevno proizvodno zmogljivost 200 ton. V zvezi s tem predvidevajo japonske železarne, da bodo do konca stoletja nadomestile do 80 % svoje porabe premoga za koksiranje s premogom, ki normalno za to postopek ni primeren.

BRAZILJA

Brazilska državna rudarska družba CVRD poroča, da povpraševanje po železovi rudi v letošnjem letu sicer narašča, vendar se cene, ki imajo letno osnovo, ne bodo spremenile, saj so bile določene ob koncu preteklega leta, ko je bilo povpraševanje po tej železarski surovini najmanjše. Za letošnje leto pričakuje CVRD povečanje izvoza železove rude v primerjavi z letom 1983 za okoli 15 % na 43,4 milijona ton. Po vrednosti pričakujejo za 5 do 10 % povečanje vsote 721 milijonov dolarjev, ki so jih za prodano rudo iztržili v preteklem letu. Peletov bodo letos izvozili okoli 6 milijonov ton, kar bo že enkrat večja količina, kot je bila dosežena v letu 1983.

ZDRUŽENE DRŽAVE AMERIKE

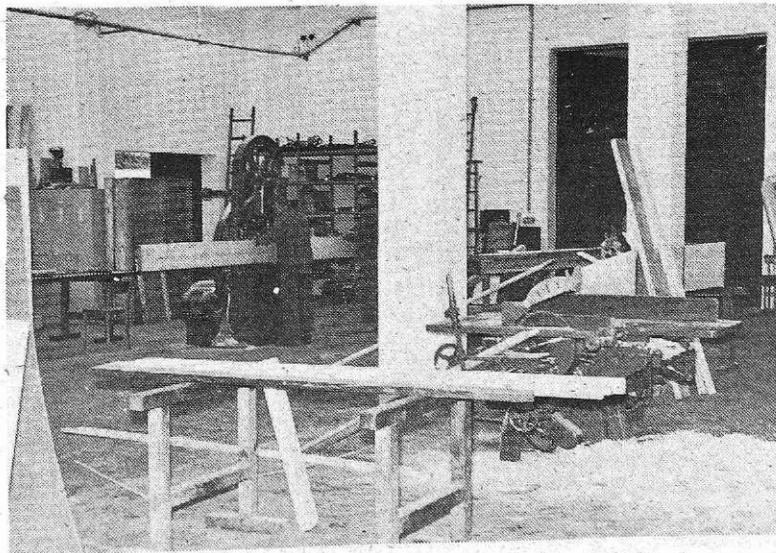
Ameriški energetski strokovnjaki predvidevajo, da bo ob koncu tega stoletja kril premog tretjino vseh potreb po energiji v tej državi. Danes se giblje ta številka okoli 18 %. Ta predvidevanja slonijo na ugotovitvi, da bodo ameriški premogovniki dosegli v obdobju proti letu 2000 rast svoje proizvodnje za okoli 3 % letno.

MADŽARSKA

Madžarske železarne bodo financirale investicijo za odpiranje novega rudnika železove rude na področju Krivoj Roga v Sovjetski zvezi. S tem sofinanciranjem bodo dobile madžarske železarne pravico do letne dobave 200.000 ton visoko kakovostne železove rude. Sovjetska stran bo vrnila vložena madžarska finančna sredstva z dobavo ustreznih količin rude.

ŠVEDSKA

V letošnjem marcu je pričela obratovati v švedskem mestu Landskrona prva Plasmadust naprava na svetu, ki omogoča ponovno pridobivanje raznih kovin iz prahu, ki nastane pri železarskih postopkih. Na tej napravi bodo letno predelali 70.000 ton prahu iz čistilnih naprav železarn na južnem Švedskem in s tem ponovno pridobili 36.000 ton cinka, svinca in železa.

Gradbeni oddelek na Javorniku v novih prostorih (foto I. Kučina)

IBIZA — LJUBKI BELI OTOK SREDOZEMLJA

POGLED NAZAJ — KONEC POPOTOVALNIH RAZVAD

Če koga mika lahko našteje najmanj petdeset teh okoli otoka in nič manj naselij, ki se začno s predpono »san« ali »santa« v notranjosti. Med »calami« so turistično najbolj znani še Cala Moli, Cala Vedela in najbolj Cala Bassa na zahodni obali v neposredni bližini San Antonija.

Razen v že omenjenem San Rafaelu na pol poti med Ibizu in San Antonijem z največjim španskim diskoklubom, vam turistične agencije najbolj priporočajo San Miguel na severu in San José na jugu, kjer organizirajo za turiste ljudske plesne domačinov in slikovitih narodnih nošah, ki so precej podobne našim v Istri, le, da so namesto temnih hlač moški oblečeni v bele hlače, pokrivala imajo pa skoraj enaka kot Istrani.

Obalna naselja obiskujejo turisti z razmeroma hitrimi izletniškimi ladjami, pa tudi po suhem z avtobusi.

Kot rečeno sta glavni izhodišči za vse izlete mesto Ibiza in San Antonio Abad.

FORMENTERA

Ne bi vselej našteval le turistično zanimive kraje in območja. Posebnost zase, kamor sicer ne vodijo turistične poti, so majhni, nekaj sto kvadratnih metrov veliki otočki, ki so posejani okoli vse Ibizе. Turistično pomembna je le 18 km dolga in 12 km široka Formentera, podobna veliki kljukici ali bumerangu, ki leži okoli 15 km južno od Ibizе. Otok je večidel ravninski, na severu z velikimi solinami in jezercem ter okroglim, domala povsem zaprtim zalivom. Na njegovih skrajnih južnih koncih se dvigujeta na eni 107 m visoka vzpetina Guillen in 192 m visoki hrib Mola. Razen največjega naselja San Franciska, ki se že hoče spogledovati s turističnimi kraji na Ibizu, je ob severnem jezercu vasica La Sabina, ki razen še ne preveč urejene plaže, nima kaj pokazati.

Prvič se je v svetovnih turističnih krogih slišalo nekaj o Formenteri konec štridesetih let, ali natančno 1949. leta, ko je svetovno znani vodja slovite verige letovišč Club Méditerranée Francoz Gilbert Trigan postavil na tem otoku nekaj odsluženih vojaških sotorov. To je bil za metek tega kluba, eden od 102 počitniških naselij po celem svetu.

Povsem na jugu in sicer na vzhodni konici kljukastega otoka pod hribom Mola je vas Nostra Señora del Pilar. Ta zaenkrat ni še primerna za turizem, ker je dobra dva kilometra oddaljena od obale, kjer je na strmi pečini najvzhodnejši in najbolj južni svetilnik, ki usmerja ladje na Ibizu.

Na formenterskih solinah in še večjih solinah na območju Las Salinas na skrajnem jugu Ibizе pridela skupaj nad stotisoč ton odlične morske soli. Tu panoramo krasijo številni milini na veter kot pravo donkihotovsko krajino.

Zveza med otokom Ibiza in Formentero je vzpostavljena z redno trajektno linijo, v sezoni pa turisti

prevažajo z izletniškimi ladjami. Kaj več kot kopanje na še napol divjih peščenih plažah in okrepčila v kopalških paviljonih pri El Sabini, na tem otoku nimaš kaj početi. Toda prepričan sem, da ne bo minilo pet let, ko bodo na obalah otoka zrasla velika hotelska naselja. Zazdaj se semkaj zatekajo le tisti, ki jim je do samote in miru. Pravzaprav bi bile južne plaže, ki se raztezajo v velikem loku od vzhodne do zahodne konice kot nalašč za nudistična pribežališča. Zanimivo, da Španci, v tem pogledu, mislim na nudizem, zaostajajo za našimi turističnimi mogočniki! Edino v razvoju nudizma smo že krepko pred Španci, četudi imajo dobre pogoje. Morda bo prav Formentera postala začenek nudizma? Njeno ime danes ne pomeni še ničesar, kot pred dvajsetimi leti ni pomenila nič Ibiza, ki pa je danes že super turistična posebnost Sredozemlja.

ZAKAJ JE SLOVITA CALA BASSA

Izlet iz San Antonija na najbližjo urejeno plažo onkraj zaliva si privoščijo lahko peš, saj od središča mesta ni več kot nekaj sto metrov. Tu naprej se vrstijo ob nizki obali nove plaže, ki so v lasti hotelov. Tudi do Port del Terenta, novega turističnega naselja onkraj zaliva, ki spada pod območje San Antonija, se da počasi priti peš. Po lepi sprehajalni poti tik ob peščenih obali sam ne veš kdaj prehodiš štiri kilometre. Tisti, ki imajo dovolj denarja, pa jim ni do peš hoje, se lahko odpravijo čez zaliv z motornim čolnom ali s turistično ladjo. Na poti do Torrenta ob cesti vabijo veliki reklamni panoji na plaže Tropical, Molino, Sestanyol. Tu so že zrasli hoteli in paviljonske stavbe — bungalovi, ki jih v sezoni do zadnjega ležišča napolnijo turisti.

Cala Bassa je najlepša in zategadelj najbolj reklamirana plaža na celem otoku. In še prednost ima, da je po morju le bori šest kilometrov oddaljena od San Antonija. Območje Cala Basse, ki se skriva v borovih gozdičkih, omejeno z naravnimi skalnatimi valobrani, je prav na koncu velikega zaliva pred San Antonijem. Morje se polkrožno zjeda v ta sicer skalnati predel v obliki velikega okroglega bazena. Celotna obala je iz mivke, kot bi jo nekdo vestno presejal in nasul pod košatimi bori. Morska voda tik ob obali je sivomodra, naprej pa vse bolj zelenkasta.

Če se sprehodiš po skalnatih terasah in ob mogočnih čerch, kjer se skrivajo posamezni parčki ali samotarski ribiči, vidiš najbolj raznovrstne odtiske modre in zelene barve prozorne vode.

Izlet v Cala Basso, oziroma kopanje tam, je nekaj samo po sebi umevnega za slehernega turista v San Antoniju. Tako nekako kot je samo po sebi umevno, da gre vsak turist, ki letuje na Bledu, obvezno na otok in grad.

Sicer pa skoraj ne moreš zamuditi priložnosti, ker te vsiljivi ladjarji na obali takorekoč zvržejo za roke v svoja velika plovila. To so enostavne lesene ladje s klopmi, na katerih je prostora za osemdeset do sto potnikov. Krmar, ki je hkrati poveljnik, ima pomočnika — sprevednika, oba pa sta tudi navadna mornarja, ki skrbita za red na ladji in varno pristajanje ob obali osrednje marine v San Antoniju ali na pomolu v zalivu Cala Basse. Težko je opisati, kaj vse počnejo ti ljudje, samo da povsem napolnijo svoje ladje. Mimoidoče turisti, ki se sprehajajo ob privezih na obali nagovarjajo v vseh svetovnih jezikih, ene vljudno, druge sladkobno, tretje zafkrantsko — odvisno koga imajo za zanesljivega potnika. Derejo se kot jesharji — »Gremo na Cala Basso — raj na zemlji! Pojdite z nami v čudovito Cala Basso!« In turisti se v trumah odzivajo. V majhnem kiosku na pomolu kupijo povratno karto, za katero plačajo 185 peset, kar je bilo približno naših 150 din. Ladjarji, ki so gotovo v službi bogatih lastnikov ladij, vedo, da bo moral sleherni potnik tudi onkraj zaliva na Cala Bassi potrošiti še najmanj petkrat toliko v tamkajšnjih okrepčevalnicah in stojnicah z osvežilnimi pijačami. Bržčas je poslovanje ladij, okrepčevalnic in uprave plaže, močno usklajeno.

Dopolodne vozijo ladje le iz mesta na plažo, popoldne pa se do poznih večernih ur vračajo s kopalci oz. potniki, ki so ves dan preživeli v Cala Bassi. Na dan tako prepeljejo tja in nazaj od osem do deset tisoč izletnikov — kopalcev. Preprosta računica pokaže, kolikšen je izkupiček samo od ladijskega prevoza na dan, ne računajoč zneska, ki ga pustijo turisti na plaži Cala Basse. Če potem zneske pomnožimo z dnevi, tedni in meseci, šele lahko dobimo predstavlo o rekah denarja, ki teče od zgodnje pomladi do pozne jeseni na Ibizu. Čeprav turisti, ki se odpravijo dopolodne na plažo, vzamejo s seboj suho hrano iz hotelov, kjer stanujejo, pa si večina kljub temu privoščijo kaj več kot sendvič. Dan je dolg in do večerje, ko se vrnejo, so ne samo otroci ampak tudi odrasli še kako potrebni kakšnega obroka. Večina si privoščijo zraven tudi pijačo ali sadje. Tega pa je na Cala Bassi v izobilju.

Izleta v Cala Basso, četudi ga nisem imel na programu, se še posebno dobro spominjam, ker sem bil tudi sam naključna žrtev vsiljivih ladjarjev zadnjega dne bivanja v San Antoniju. Medtem ko žene nikakor niso uspeli pregovoriti, ker ji ni do takšnih voženj po morju, sem se sam brez večjega odpora vdal. Če sem že tu, zakaj ne bi izkoristil priložnosti, da vidim to znamenitost, ki ji ni para na celi Ibizu, sem si dejal in se pustil nagovoriti glatemu »kapetanu«, ki je to bil samo po beli kapetanski kapi, vse drugo, kar je imel na sebi pa je bilo bolj podobno skromno oblečenemu dalmatinskemu barbi. Cel dan preživeti na plaži in se kopati na njej, mi še na misel ni hodilo. Malo bom pogledal tam kvoli in se spet vrnil. Saj bom lahko tudi drugod koristno porabil zadnje ure na Ibizu, sam računam. Kupil sem vozno karto v kiosku na pomolu in se po ozki brvi za drugimi potniki v koloni podal v široko korito lesene ladje. Prostor sem dobil zadnji trenutek na klopi ob krmarški utici. Ladja se je hitro napolnila s turisti.

Nadaljevanje prihodnjic

12. 2.: Prvič izhod. Celih 6 ur. V bližnji gostilni je ljubica našega hauptformana Werneja. Zabasana je. Preveč vsakdanja. On je prva človek. Kaj je v civilnem poklicu, nihče ne ve. Slučajno nanese, da se dobi nas 6 pevcev, pa zapojemo nekaj koroških narodnih. Madona, sveta še ni konec! Vse je pokonci. Nekdo naroči čajev. Za pevce! Ko stoji rjavkasta vroča tekočina pred nami iznenadenimi, nedeljsko prijetno zadisi prav tako kot v davni, ko je še sorodnica imela gostilno in je stregla razpoloženim gostom. Niso bile sanje! Čaj je bil okrepljen z rumom. Fantje smo odreeneli. Pili smo in še peli. Tedaj je prišlo nekaj Charlottinih odrezkov prvič na vrsto. Za šest pevcev kameradov in kolegov iz Kranja sem dal za palačinke. Denarja so imeli sami.

18. 2.: Nedelja je. Dobili smo namig, naj se pevci in kolegi učiteljskičniki javimo prostovoljno za neko »akcijo«. Tako smo storili. Je to mogoče? Prvič vidimo spet tovornjak, ki pride po nas. Na kolodvor gre z nami. Kaj, gremo domov? V bližini gradi hauptforman Rajhel nekaj. Vstopimo se v »tekočo transportno verigo« in čez nekaj ur je vagon opeke izprazen, prebasan na tovornjak in ostanek lepo poravn na rampi. Ženska pride s torbo. Žganje ima in nekako pogačo. Ni ji bilo treba dolgo ponujati. Olikano smo jo obstopili in pojedli. Po dolgem spet normalne človeške besede. Po končanem »prostovoljnem« delu smo kolovratili po neznaniem kraju. Pojemo. Babice pridejo. Nekdo gode. Meni se je hudo tožilo po Charlotti. Pijan sem menda jokal.

19. 2.: Na raport k oberfeldmajstru. Najpro: »Srečo imate, da ste se javili k oklopnikom. Zato ste začasno predlagani za kadrovske naraščaj pri RAD, dokler se razmere ne unesejo.« Drugo: »Ste blizu bivše Jugoslavije doma. Tam se marsikaj godi po gozdovih.« Tretjič: »Dobri pevci ste med učiteljskičniki. Bom poskrbel, da nam nudite koncertni večer.«

25. 2.: Toliko imamo nadrejenih, pa vsi skupaj niso opazili, da primanjkuje drv. Zdalj sekam na lagerjem zrmzle jelše, jih vlačimo in produciramo drva. Vsak kurjač bo jokal, preden bo prišel s takimi drvimi do ognjaj Jutranji apeli nas le malo seznanjajo s stanjem po frontah. Piber sam več pove kot vsi apeli.

6. 3. 45: Vedno bolj nas specializirajo za ... Med nami je vedno več kletev in surovega marnja. Fantje so vsega siti. Dva formana so ugonobili. Neverjetno. Formanova pritožba je pri oberfeldmajstru zginila.

VALENTIN POLANŠEK

27

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

11. marca. Žalostna nedelja. Oberstfeldmajster priredi v vaški gostilni slovo za 70 odhajajočih k vojaškim enotam v Leibnitz. Piber in jaz ostaneva za naraščaj formanov. On se je prostovoljno javil k padalcem, pa je tudi ostal pri RAD. Oberfldm. mi je pomežiknil: »Tankist, Sau gehabt!«

Arbajcman štev. 3 trop VI dobi sedaj novo oznako »VA 1 — Josef Ressel (Vormannanwärter + ime RAD oddelka St. Peter am Kammerseberg). Piber pa štev. 2. Vse skupaj je bilo smešno, kajti zvenelo je dokaj dvomno, ker oznaka »V1« je bilo ime nemškega tajnega orožja (Vergeltungswaffe 1, sedaj tudi že V 2), to so bili raketni izstrelki, s katerimi so Nemci napadali že od lani britanski otok.

Oba VA so poslani na ordonančno potovanje. Obekli so ju v lepše uniforme. Na ramah je bil poseben znak, kapa s kovinasto kokardo, pas usnjen s torbo ob strani, pa plašč, ki je sedel, in zajeten nahrbtnik, napolnjen z nečim, kar je bilo treba oddati na višjem komandnem mestu v Liezenu. VA 2 pa so poslali nekam proti Gradcu.

Do Liezenu se je VA-1 vozil z vlakom tri noči, kajti podnevi niso vozili potniški vlaki. Zračni alarmi in letala v nizkem poletu so onemogočili promet. V Weissenbachu pri Liezenu pa so tičali ostali soletniki iz Kranja. Joj, med njimi Karel in Walter, pa Lojz in Zep. V njihovem oddelku je vse bolj komodno teklo. Niso imeli pifkovskih nadrejenecv.

To je bilo prijetno snidenje! In poročanja na cele kupe. Kaj mlad človek tako doživi v dobrih dveh mesecih, ko se je zunaj podirala zgradba »nove ureditve Evrope« pod vodstvom nemškega naroda z njegovim »od boga poslanim firerjem!« Tudi Ponta je imel srečo s svojim »prostovoljstvom k letalcem«. Določili so ga k neki sanitetni enoti blizu Wallerse in Salzburgu.

Salzburg! je zavrisalo VA-1 srce. Tam je Charlotta! Tako se pletejo usodne nitke in ljubica bo res imela prav, da se spomladi ... Ne, take prekipljive sreče si VA-1 ni znal predstavljati. Bil je za stoletja drugačen človek kot laško poletje v Kranju ali doma tam doli nekje ... Karel je opazil to zrelo spremembo na prijatelju. Tudi s toplim obujanjem lepih kranjskih dni ga ni mogel zbuditi. VA-1 se ni mogel odpreti. In če bi se, bi moral ponoreti. Ponoreti, ker životari v skrajni napestosti, ker je tako blizu Charlotte, ker je opazil na Karlu, da ga tukajšnji RAD-duh ni tako zdelal, da se vse bolj zna živeti v vsako novo življenjsko situacijo, da je boljši od njega, da je trdnjši, da je ... Nič. VA-1 je govoril redko. Zatekal se je v puhlice. Kadil je neprestano. Tu pa mu je Karel le napravil veselje. Izročil mu je deset cigaret. Pa še ostali sodijaki so mu nabrali lepo število.

18.

SENCA KLJUKASTEGA KRIŽA je povsod prisotna kot totalna vojna, kot premi sod, kot ubijanje, ubijanje ...

Petega marca 1945 vpokličejo letnik 1929. Vsa kolesa drvijo za ... (Dalje prihodnjic)

ČLOVEK IMA TAKOJ KAMEN V ROKI

»Da, o vaši Doriji. Veste gospod Balant, vaša nadvse plemenita psica večer za večerom laja in to ravno takrat ko moja družina leže k počitku. Se ne bi dalo to kako urediti?« sem dejal. Balant je izbulil oči.

»Da moja Dorija laja, pravite gospod Klaus? Da moja Dorija laja, pravite?«

»Laja, laja, gospod Balant, laja! O tem ni dvoma.«

»Da moja Dorija laja, pravite? Da laja?«

»Laja, laja pravim, gospod Balant!«

»To pa ne bo držalo, gospod Klaus. Dorija je vendar plemenita psica in prepametna, da bi lajala. Prepametna je, da bi lajala, veste in si to dobro zapomnite!«

»Saj ne rečem, da Dorija ni plemenita in pametna, vendar laja in to ravno zvečer, ko gremo spat.«

»Dorija ne laja, gospod Klaus!«

»Dorija laja, gospod Balant!«

»Ne laja! Moja Dorija govori, Dorija govori, gospod Klaus! Dorija ni navadna psica, veste in si to dobro zapomnite.«

Po teh Balantovih besedah sem spoznal, da je vsako nadaljnje pregovarjanje bob ob steno. Vdal sem se v usodo.

»Da da gospod Balant, prav imate: vaša plemenita psica Dorija ne laja, temveč govori. Res je edinstven pes!«

Po teh besedah se je Balant zarežal in me potrepal po ramenih z mogočnim zamahom, ter dejal: »To so besede gospod Klaus. Torej sva to stvar uredila. Dorija govori, ne pa laja!«

»Da gospod Balant, to je urejeno: Dorija govori, ona ne laja!«

Premagal me je ta moj dragi sosed Balant in strah me je bilo Lidije. Naj gre sosed Balant in njegova psica Dorija k vragu, sem si mislil.

Se bo že kako uredilo. Lidiji nisem povedal ničesar o mojem razgovoru z Balantom, toda že naslednji dan sem prinesel domov mladega čistokrvnega psička. Lidija je takoj posumila, da imam nekaj za bregom, vendar je bila tiho in tudi zvečer, ko je Dorija začela lajati, ni rekla niti besedice. Na terasi smo naredili psičku utico. Psička smo takoj vsi vzljubili, celo Lidija, pa čeprav je psiček zvečer začel presunljivo cviliti in je cvilil skoraj vso noč. Lidija se ni pritoževala in tudi Dorije ni več slasla lajati. Domišljal sem si, da sem zadevo sijajno rešil, pa sem se krepko uštel.

Spet sva se z Balantom srečala v nedeljo na vrtu. Tokrat je on mene pozdravil in vljudno sem odzdravil, nato pa rekel: »Ni ravno vaša navada, da me ogovorite!« sem rekel.

»No, no gospod Klaus, saj sva sosed in sosedje bi se morali večkrat malo pogovoriti.«

»Zdi se mi, da vas nekaj tišči, gospod Balant?«

»Da, vaš psiček ponoči strašno cvili. Mene sicer ne moti, moti pa mojo ženo. Dajte to nekako urediti!«

»Strašno smo ga vzljubili, veste, sicer pa naš psiček sploh ne cvili.«

»Pa cvili, cvili, gospod Klaus.«

»Ne cvili.«

»Cvili.«

»Ne cvili! Naš Tofi je že sedaj pametna živalca, čeprav bi moral še sesati pri materi. On sploh ne cvili — on joče gospod Balant!«

»Dajte no, takole scene ne zna drugega kot cviliti. Dobro poznam pse.«

»Tako kot vaša Dorija zvečer govori, tako naš Tofi ponoči joče. Vam je zdaj jasno gospod Balant!«

»Ampak naša Dorija ima rodovnik.«

»Tudi naš Tofi ima rodovnik.«

»Katere pasme pa je?« je z velikim zanimanjem vprašal Balant.

»Terierček je.«

»To so zanimivi psi. Skrbno ga morate negovati, da ne bo preveč pogrešal matere.«

»Seveda gospod Balant. Greste pogledat našega Tofija?«

»Z veseljem gospod Klaus. Rad imam pse in sploh živali.«

Odšla sva na teraso in se vsedla k Tofiju. Balant je Tofija pobožal in Tofi je bil videti prav zadovoljen. Potem je rekel, da je to lepa živalca. Lidija je prinesla steklenico vina in popila sva jo zelo hitro. Pri drugi steklenici pa se nama je jezik že kar fecjal, zlasti Balantu, ki je več govoril in to samo o vzgoji in reji pasjega rodu. Tako se je razgovoril, da ga je morala žena Olga trikrat poklicati naj pride domov na kosilo.

Proti večeru pa me je Balant povabil naj pridem pogledati Dorijo.

»Niste je še videli od blizu. Lepa psica, vam rečem?«

Šla sva na teraso. Pohvalil sem Dorijo. Pobožati se je pa nisem upal. Olga je prinesla liter vina, pa še enega. Z Balantom sva se začela tikati. Pri tretji steklenici pozno zvečer sva pa že pela. Od takrat sva prijatelja. Tudi najini ženi sta postali prijateljici. Lidija zvečer ne sliši več Dorije, Olga pa ne Tofija, ki je po nekaj mesecih nehal cviliti, toda začel je lajati. Balant mi je nekega dne rekel, če pri nas kaj slišimo naša dva psa kako lajata?

»Saj ne lajata. Pogovarjata se,« sem rekel in prasnila sva v smeh. Vidiš oče, tadva človeka sta imela že kamenje v rokah. Toda nista se začela obmetavati. Postala sta celo prijatelja. Ko bi znali vsi takole ravnati, bi bilo življenje lepo. Tudi meni je kamen, ki sem ga namenil Francetu, že davno padel iz roke. Ko se malo uredim, bom prišel domov na obisk.

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Vsi trije zbori občinske skupščine Radovljica so na 24. ločenih sejah, 11. julija, obravnavali v razgreti in kritični razpravi poročilo o ukrepih v kmetijstvu na območju občine in sprejeli osnutek sprememb in dopolnil prostorskega dela družbenega plana občine za čas od 1981. do 1985. leta. Kritično so tudi ocenili stališča občine do predvidenih posegov v prostor in s pripombami sprejeli (razen družbenopolitičnega zbora) program razvoja Triglavskega narodnega parka. Presojali so utemeljenost predlagane združitve maloprodajne dejavnosti DO Živila Kranj na Bledu. Vsi zbori so sprejeli tudi sklep o razglasitvi dr. Joža Rusa, rojaka z Bleda, za častnega občana občine Radovljica, sklep o podelitvi letošnjih občinskih plaket in priznanj ter opravili izvolitve in imenovanja nekaterih delegatov v razna telesa oz. delegacije.

Zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti občinske skupščine Radovljica sta ločeno sprejela odlok o registraciji plovilnih objektov in o varnostnih ukrepih na Blejskem in Bohinjskem jezeru, odlok o spremembi in dopolnitvi odloka o ureditvi določenih vprašanj s področja zasebne obrti, odlok o spremembi in dopolnitvi odloka o določitvi številnih sodnikov splošnega sodišča združenega dela v Kranju in potrdila samoupravnih sporazumov o ustanovitvi Zavoda za spomeniško varstvo v Kranju ter izrekla soglasje k statutu energetske skupnosti Gorenjske.

Na ločenih sejah sta zbor združenega dela in družbenopolitični zbor OS Radovljica sprejela program ukrepov in aktivnosti Izvršnega sveta občinske skupščine Radovljica pri razbremenjevanju in izboljšanju finančnega stanja gospodarstva v občini.

Zaradi dopustov in počitniškega vzdušja je tudi v radovljiški občini družbenopolitična dejavnost domala zamrla. Kljub temu pa si tako v telesih občinske skupščine kot v družbenopolitičnih organizacijah prizadevajo za izvajanje sklepov, zlasti na področju stabilizacijskih programov, delitve dohodka, omejevanj porabe in v naporih, da bo turistična sezona dala čim boljše rezultate. V nekaterih osnovnih organizacijah ZK samoiniciativno razpravljajo o predlogih sklepov 13. seje CK ZKJ. Predsedstvo OK ZK Radovljica pa pripravlja širšo razpravo s sekretarji OO ZK o teh sklepih v drugi polovici avgusta.

V spomin in v počastitev na veliko napisno in trosilno akcijo blejske mladine 17. julija 1941, slavijo na ta dan na Bledu svoj krajevni praznik. Na slavnostni seji skupščine delegatov krajevnih skupnosti pod predsedstvom Leopolda Pernuša so se spomnili teh pomembnih dogodkov iz NOB pa tudi velikega gospodarskega in družbenega napredka kraja po osvoboditvi do danes, ko predstavlja Bled enega najpomembnejših turističnih središč celinskega turizma v državi. V počastitev praznika so se zvrstile na Bledu številne prireditve že od 15. julija dalje, sklenili pa so jih z dnevom vstaje slovenskega naroda 22. julija.

Priznanja medobčinskega sveta ZZB NOV Gorenjske so na proslavi ob dnevu borca iz radovljiške občine prejeli: Ivan Cerkovnik iz Ribčevega laza, Anton Dežman iz Otoč, Franc Fišter s Prezrenj, dr. Marija Grm iz Radovljice, Slavko Jamar iz Bohinjske Bistrice, Angela Podobnik z Lancovega, Aleksander Rozman iz Ribčevega laza, Ivan Štular iz Podnarta, Filip Šu-

belj iz Srednje vasi v Bohinju, Marija Stare z Bleda, Janez Strgar z Bleda in Ivan Vidic iz Ribnega. To priznanje je prejel tudi harmonikarski orkester Glasbene šole Radovljica.

Po sklepu občinske skupščine Radovljica je v javni razpravi do 12. avgusta 1984 osnutek prostorskega dela družbenega plana občine Radovljica za obdobje 1981—1985. Javno razpravo organizira OK SZDL Radovljica v sodelovanju s člani Izvršnega sveta in vodstvom občinskih DPO. Občanom so na ogled grafične priloge osnutka v avli občinske skupščine Radovljica ter v prostorih krajevnih skupnosti Bled in Bohinjska Bistrica.

Kot v večini drugih večjih delovnih organizacij na Gorenjskem so tudi delavci Elana Begunje od 16. julija do 6. avgusta na kolektivnem dopustu. Vendar pa niso odšli vsi. Razen 110 vzdrževalcev dežura v svojih obratih oz. TOZD tudi okoli 60 delavcev. Zanje sta poskrbljena družbene prehrana in prevoz na delo, le obratna ambulanta ne deluje.

V letu 1983 je bilo po podatkih stanovanjske skupnosti Radovljica zbrano iz sredstev stanarin stanovalcev skupaj 31.787.000 din, kar je dejansko komaj 23 din na kvadratni meter stanovanjske površine. Ta denar spriču podražitev in stopnje inflacije še zdaleč ne zadostuje za redno poslovanje in vzdrževanje. Čeprav še ne bo mogoče uveljaviti ekonomskih stanarin, ki jih že nekaj let pripravljajo, bodo s 1. septembrom vendarle povišali stanarine za 30%. S temi povišanji bodo, tako računajo, dobili okoli osem milijonov din dodatnih sredstev.

Radovljičani in vsi poznavalci izvirne slovenske arhitekture se junija spominjajo velikega rojaka arhitekta Ivana Vurnika ob njegovi stoletnici rojstva. Ob Plečniku in Fabjaniju je bil Vurnik eden najslovičnejših slovenskih in jugoslovanskih imen, ki je s svojimi izvirnimi stvaritvami zaslovel tudi izven domovine. V znak priznanja ga je Skupščina občine Radovljica pred 14 leti kot prvega, imenovala za častnega občana, žal pa je leto pozneje — 1971. leta umrl.

Vrhunec letošnje turistične bere so v kampu Šobec zaznamovali s 15. julijem, ko je prenočevalo že nad dvatisoč gostov. Pred tem so v prvi polovici julija dosegli dnevno poprečje 1700 gostov, kar je za 21% več kot lani v tem času. Največjo razliko, in sicer 43% porast v primerjavi s lanskim, so zapisali 13. julija. Letos pa kljub temu ne raste število nočitev vzporedno s številom gostov, ker gostje hitreje zapuščajo kamp na poti proti morju.

Zaradi pomanjkanja krvi v Zavodu za transfuzijo v Ljubljani, je občinska organizacija Rdečega križa Radovljica organizirala 19. julija izredno krvodajalsko akcijo v Zdravstvenem domu na Bledu. Na odvzem krvi je prišlo nad 300 prostovoljnih krvodajalcev.

Na Bledu so v nedeljo, 15. julija popoldne proslavili 70-letnico obstoja Gasilskega društva Mlino. Proslava je bila pred tamkajšnjim gasilskim domom, kjer je bila slavnostna povorka in zborovanje s kulturnim programom. Proslavo so sklenili s tradicionalno gasilsko veselico.

Med tridnevnim bivanjem 40 članske skupine slovenskega kulturno športnega društva Bled iz Essna v ZRN, nad katerim ima že desetletje pokroviteljstvo občina Radovljica, je predsednik občinske skupščine Boris Šetina na svečanosti podelil so-ustanovitelju tega društva in dolgoletnemu predsedniku inž. dr. Vinku Pibru, rojaku z Blejske Dobrave, medaljo občine Ra-

dovljica. Gostom iz Essna so v Ribnem pripravili nastop domače folklorne skupine DPD Svoboda Rudi Jedretič.

V dvorani radovljiške graščine so se od 13. do 21. julija zvrstili v okviru programa III. poletne akademije za staro glasbo zanimivi koncerti vrhunskih domačih in tujih glasbenikov na starih instrumentih. Akademijo je organiziral pripravljalni odbor, ki ga vodi prizadevni Klemen Ramovž, omogočili pa so jo Glasbena šola in TD Radovljica ter Kulturne skupnosti Slovenije, Radovljice, Celja in Kopra.

Med najstarejšimi gasilskimi društvi v radovljiški občini je tudi Gasilsko društvo Gorje, ki je v začetku julija proslavilo častljivo 90-letnico obstoja in dela. Proslava, ki so se je udeležili številni gasilci in drugi občani je izzzvenela v znaku zadovoljstva z opravljenim delom, ki je bilo res zavidanja vredno. Na osrednji slovesnosti so številnim članom tega društva podelili visoka gasilska in družbena priznanja.

Zveza kulturnih organizacij Radovljica je v sodelovanju s TD Bohinj — jezero priredila v nedeljo, 15. julija popoldne »Pod skalco« v Bohinju vsakoletno srečanje folklornih skupin občine Radovljica. Nastopile so skupine DPD Svoboda Tomaž Godec iz Bohinjske Bistrice, KUD Triglav iz Srednje vasi, ki sta hkrati slavile 30 oz. 10-letnico obstoja, razen njiju pa še skupine KPD Veriga Lesce, DPD Svoboda Rudi Jedretič Ribno in KUD Bled.

V galeriji Otok na Bledu v juliju razstavlja domačin Matjaž Kajdič svoje slikarske stvaritve. Doslej je sodeloval na skupinskih razstavah v Kranju, Ljubljani, Piranu, Sisku in v Novem Sadu, samostojno pa je razstavljal v Mariboru in v Avstriji in zdaj prvič na Bledu.

Osrednji sezonski čas v galeriji Šivčeve hiše je muzejsko galerijski odbor pri Kulturni skupnosti Radovljica od 13. do 31. julija namenil razstavi eni najbolj priznanih umetnic na področju oblikovanja keramičnih izdelkov Mariji Orthaber, Tržičanki, ki živi in ustvarja v Ljubljani. Razstava je že ob otvoritvi pritegnila izjemno zanimanje obiskovalcev, ki so občudovali njene umetnine. V več kot tridesetletnem snovanju in oblikovanju keramične umetnosti, z udeležbo na številnih domačih in tujih razstaviščih, si je pridobila vodilno mesto na tem področju umetnosti v Sloveniji. Njena dela so v mnogih zasebnih in muzejskih zbirkah, med drugim tudi v zbirki pokojnega tovariša Tita.

V Bovcu, kjer je bilo v začetku julija republiško prvenstvo članov in mladincev v padalstvu, so med 26 nastopajočimi spet premočno osvojili vsa prva posamična in skupinska mesta tekmovalci Alpskega letalskega centra Lesce. Pri mladincih je bil najuspešnejši Iztok Jug, v ekipnem tekmovanju pa ALC Lesce I. v postavi Iztok in Bogdan Jug in Lazar. V skupni razvrstitvi pa so posamično zasedli prva tri mesta Jug, Božič in Šmit, ekipno pa ALC Lesce I, ALC Lesce II, in ALC Ptuj.

V soboto, 14. in v nedeljo 15. julija so prizadevni člani radovljiškega plavalnega kluba na letnem kopališču v Radovljici uspešno organizirali posamično in ekipno prvenstvo v plavanju za mlajše pionirje in pionirke. Mladi tekmovalci iz 15 slovenskih klubov so dosegli vrsto spodbudnih izidov. V izjemno močni konkurenci pa so se dobro odrezali tudi domači pionirji in pionirke, ki so za celjskim PK Neptun in prvakom Triglavom Kranj zasedli skupinsko odlično tretje mesto. Tekmovanja so pokazala, da se radovljiškemu plavanju ni treba bati za naslednike nekoč že vrhunskih plavalcev tega kluba. Obetavnost se zdi tudi obzorje jeseniškemu plavanju, ki je kot kaže na dobri poti, da se spet uvrsti med boljše slovenske plavalne kolektive.

ZA KRAJEVNI PRAZNIK SLAVJE NA BLEDU

Pretekli teden, 17. julija, so na Bledu slavili svoj krajevni praznik. V teh dneh se spominjajo velike napisne akcije blejskih mladincev 5. julija leta 1941.

Na iniciativo domačina Jakoba Bernarda so se tedaj mladinci zbrali pod Stražo in najprej poslušali bodrilne besede prvega partizana na Bledu in okolici, nato pa so se v skupinah podali po Bledu. Vsak je izvršil svojo nalogo: Razobesili so zastave v središču Bleda, raztrosili letake, opozorila izdajalcem, napisali gesla po cestah. To je bila prva tovrstna akcija najbrž na vsem Gorenjskem in je zelo razburila nemško okupacijsko oblast, ki je bila osredotočena na Bledu od civilne, vojaške pa vse do policijske, vključno s centralo gestapa.

V spomin na ta dogodek so tudi letos, tokrat skupaj s Turističnim društvom Bled, pripravili skromen program, ki pa so ga zaključili res bogato in veličastno.

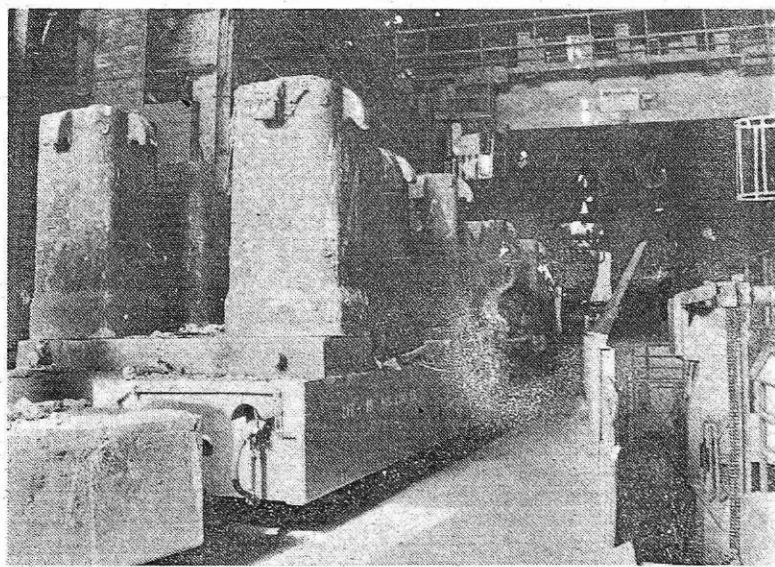
Na predvečer praznika je bila najprej svečana seja skupščine krajevnih skupnosti Bled. Predsednik Polde Pernuš je spregovoril o pomenu praznika in o delu ter nalogah krajevnih skupnosti. Opozoril je na še vedno premajhno povezanost krajanov z združenim delom in drugimi službami na Bledu ter na pomanjkljivosti pri delovanju delegatskega sistema. Na seji je bil kot vedno navzoč tudi udeleženec ustanovnega sestanka Osvobodilne fronte Slovenije dr. Jože Rus. V nevezanem razgovoru je pripovedoval o začetkih sodelovanja bivše sokolske organizacije z levičarskimi organizacijami tik pred vojno in o obrambnih nalogah sokolske mladine. Omenil je tudi pomemben dogodek, ki se je odigral prav na Bledu (razbitje Male antante). Tedaj se je začela vlada stare Jugoslavije nagibati k Nemčiji in Italiji — to je fašistično-nacistični osi. Že takrat so pripravljali načrt za razkosanje Ju-

turnir v golfu na velikem igrišču za golf.

Izredno slovesen pa je bil zaključek ob prazniku dneva vstaje slovenskega naroda. Po štirih letih so pripravili bogato razsvetljavo Blejskega gradu in jezera. To je bila res prava paša za oči nekaj tisoč domačinov, okoličanov in gostov. Razsvetljava je bila izredno bogata, saj so v zrak spustili nekaj sto raket vseh mogočih barv in vrst z gradu in s pontona sredi jezera, kar je bila novost na Bledu. Čudovito je uspela tudi osvetlitev jezera. Nad 12.000 svečk je pripravil prizadevni Andrej Vidic — po domače Mostarjev Andrejček in jih v jajčnih lupinah spustil po gladini jezera. Pogled na gladino je bil res enkratno. Veselje ob številnih stojnicah in ob zvokih gorjanske godbe in pevcev je trajalo še dolgo v noč. Blejski gostje so bili kar iznenađeni nad tako bogato iluminacijo in so jo ob koncu pozdravili z navdušenim ploskanjem.

Za zaključek praznika so se domači borci NOB srečali z borci iz Dobrodo v Italiji v Grimščah.

Božo Benedik

Kokile na poti v jeklarno (foto I. Kučina)

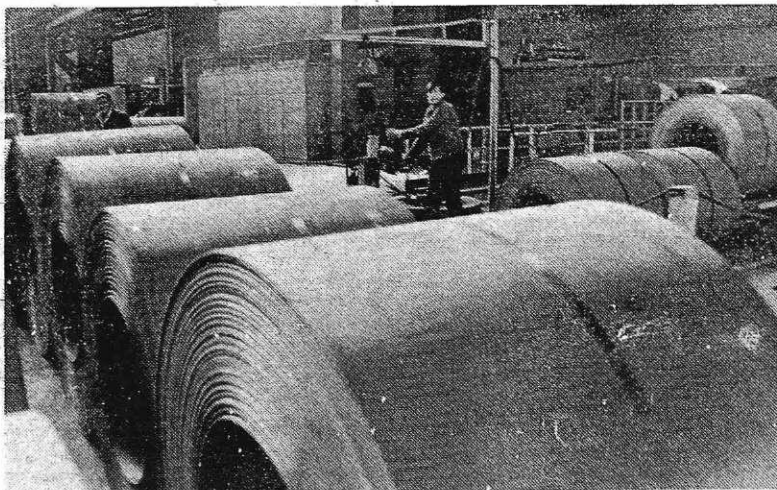
ZA ULTRAZVOČNO RENTGENSKO APARATURO SO DAROVALI

Za plačilo ULTRAZVOČNE RENTGENSKE APARATURE v jese- niški bolnici so darovali:

- Lokalna radijska postaja Triglav Jesenice — odstopljeni avtorski honorar MIRE NOVAK, 748,50 din,
- TOZD Osnovna šola Gorenjskega odreda Žirovnica — namesto venca na grob bratu sodelavca Franca Langusa — 2.000,00 din.

Skupni znesek zbranega denarja znaša 296.553,50 dinarjev. Delavci Splošne bolnice Jesenice in uredništvo Železjarja se zahvaljujemo za prispevke!

Pridružite se tudi vi in prispevek namesto vencev in cvetja na grob pokojnim ali namesto drugih volil, čestitk in podobno, nakažite na žiro račun: SPLOŠNA BOLNICA JESENICE, štev. 51530-603-31205 z navedbo: »namesto venca za tega in tega ... darila in podobno.«

Hladno valjani trakovi

TRIDESET LET PRAZNOVANJA OBČINSKEGA PRAZNIKA

Ob letošnji 30-letnici praznovanja občinskega praznika Jesenic se spominjamo njegovega prvega praznovanja in drugih prigradnih jubilejev. Iz arhivskih virov povzemamo, da je Ljudski odbor mestne občine Jesenice na svoji dvajseti seji 30. aprila 1954 sprejel odlok, s katerim je razglasil 1. avgust za praznik ljudske vstaje mesta Jesenic, v spomin na prvi oboroženi spopad borcev Cankarjeve čete na Mežakli z oboroženimi silami nemškega okupatorja. V tem boju sta omahnila v smrt borca Cankarjeve čete, jeseniška železarja Ferdo Koren in Viktor Arzenšek.

Temu prvemu občinskemu praznovanju se je pridružil še kolektiv jeseniške železarne s proslavo 85-letnice njenega obstoja kot industrijskega podjetja, obeležena je bila 25-letnica proglasitve Jesenic za mesto in 80-letnica železarske godbe.

Za programsko zasnovano praznovanja in njegovo izvedbo je Ljudski odbor mesta občine Jesenice imenoval pripravljalni odbor, v katerem so bili zastopani predstavniki Ljudskega odbora in Železarne Jesenice. Praznovanje je trajalo tri dni, in sicer petek, soboto in nedeljo, 30. in 31. julija in 1. avgusta. Množični odziv prebivalcev na vse prireditve je prvemu občinskemu prazniku dal resničen značaj ljudskega praznika. Program prvega praznovanja občinskega praznika je bil tak:

Petek, 30. julija:
dopoldne: otvoritev tehničnega muzeja v graščini na Savi,
— otvoritev razstave v vseh prostorih metalurške šole,
— otvoritev gasilskega doma Železarne na Senožetih;

popoldne: pričetek medobratnih športnih tekmovanj na igrišču v Podmežakli,

— slavnostna seja delavskega sveta in družbenopolitičnih organizacij jeseniške železarne v Titovem domu,

— slavnostna akademija na drsališču v Podmežakli.

Sobota, 31. julija:
dopoldne: posvetovanje metalurgov,

— nadaljevanje športnih tekmovanj;
popoldne: promenadni koncert godbe na pihala pred gimnazijo,

— v Titovem domu slavnostna seja LOMO Jesenice in vodstev družbenopolitičnih organizacij,

— svečanosti na predvečer občinskega praznika pred gimnazijo,

zvečer: ob 20. uri — Tone Čufar —

Polom, predstava v letnem gledališču v Ukovi;

Nedelja, 1. avgusta:
dopoldne — budnice godb na pihala,

— odkritje spomenika na Obranci na Mežakli,

— finalna športna tekmovanja na igrišču v Podmežakli,

— odhod delegacij za polaganje vencev na grobove borcev NOV in talcev,

— politično manifestacijsko zborovanje na športnem igrišču v Podmežakli,

— prihod partizanske patrulje z Mežakle,

— razdelitev priznanj in nagrad zmagovalcem v športnih tekmovanjih,

— razvitje prapora sindikalne organizacije Železarne Jesenice,

— obdaritev otrok;

popoldan: zabava na prireditvenem prostoru v Podmežakli.

Poleg tega moramo omeniti še nekatere pridobitve javnega značaja, ki se navezujejo na letnico 1954. Od gasilskega doma na Plavžu do kina Plavž je bilo zgrajeno 800 m sodobne ceste s pločniki, električno in telefonsko napeljavo, stroški pa so bili 40 milijonov starih dinarjev.

V športnem parku v Podmežakli je zrasel nov športni objekt — štiritestno asfaltno kegljišče s potrebnimi funkcionalnimi in stranskimi prostori. O smotnosti in namembnosti tega kegljišča je bilo tedaj nekaj prigovorov in pripomb. Čas pa je nosilce teh nasprotovanj in pomislekov kmalu temeljito demantiral. Lahko rečemo, da je kegljišče pomnik na praznovanje 85-letnice Železarne Jesenice, čeprav nima nikjer tega obeležja.

Ko se spominjamo praznovanja prvega občinskega praznika in ostalih jubilejev pred 30 leti ne moremo mimo izredne pozornosti, ki so jo jeseniškemu praznovanju izkazali številni javni delavci iz naše republike in federacije. Izredno zanimanje je vzbudila uprizaritev Čufarjevega Poloma v letnem gledališču v Ukovi, v izjemno naravnem okolju. Tega je odlično izkoristil režiser Srečko Tic z ansamblom jeseniških gledališnikov. Zahodno rebro Ukove so zasedli Jeseničani in okoličani, mednje pa so posedli: Franc Leskošek-Luka, Boris Kraigher, Vida Tomšič, dr. Jože Potrč in Boris Zihnerl. To je bil lep večer, naš Tone Čufar pa nas je za kratek čas prestavil v razmere kapi-

talističnega gospodarstva in boja delavcev našega revirja za svoje najnovejšo pravico.

Vsem, ki smo sodelovali na popolnanski prireditvi, v soboto, 31. julija, pred gimnazijo na Jesenicah, nam je v prijetnem spominu ostala mogočna povorka ob športnega parka v Podmežakli do gimnazije, v kateri so sodelovali športniki in športnice vseh športnih zvrsti, ki so se tedaj gojile v športnih organizacijah na Jesenicah. To je bila uspela revija jeseniške telesnovzgojne kulture, ki jo dandanašnji pogrešamo. Imeli smo celo zelo zavzete in perspektivne kajakaše. Tedanje stopnje športne razvitosti in aktivnosti se nam resnično ni bilo treba sramovati.

Pred gimnazijo se je zbrala vsa ta množica športne mladine in mnogo Jeseničanov in okoličancev. Slavnosti se je udeležil tudi dr. Marjan Breclj, med drugim zaslužen športni delavec v planinski organizaciji, ki

ni mogel skriti svojega zadovoljstva ob pogledu na to zaneseno jeseniško športno mladino.

Zaključno politično manifestativno zborovanje je bilo v nedeljo, 1. avgusta 1954, ob 10. uri dopoldan na športnem igrišču v Podmežakli. Žal ta prireditev glede udeležbe ni izpolnila pričakovanj. Sindikat se takrat ni najbolje izkazal, saj je šlo za razvitje njihovega prapora na tem zborovanju. Ko smo organizatorji pričakovali, da bomo to naše skupno praznovanje zaključili samo še z uspešno piko na i, je iz te nastala črna pika, ki nam nekaj časa ni šla v pozabo. Temu »kiks« je botrovala tudi zgrešena izbira prireditvenega prostora.

Kaj hočemo? Brez preteklosti ni sedanjosti, zato ni odveč, če smo se le okvirno spomnili praznovanja prvega občinskega praznika in drugih jubilejev pred 30 leti.

V zadnjih letih je praznovanje občinskega praznika programsko skromnejše. Verjetno pa za to ni kriva samo stabilizacija. Takrat, 1954. leta, je bilo več delovljnih in zavzetih ljudi, ki so občinski praznik in svoje jubileje tudi ustrezno cenili.

-vibr

SREČANJE BORCEV PREŠERNOVE BRIGADE IN JESENIŠKO-BOHINJSKEGA ODREDA NA JESENICAH

Železarske Jesenice bodo v soboto, 28. julija, gostile borce slovenske narodnoosvobodilne udarne brigade France Prešeren in borce Jeseniško-bohinjskega odreda, ki se bodo zbrali ob 40-letnici vpada Prešernovcev na Jesenice in mobilizacije prisilnih delavcev Francozov, Italijanov in Slovencev ter 40-letnici ustanovitve Jeseniško-bohinjskega odreda.

Srečanje se bo začelo v soboto, 28. julija, ob 11.30 ob spominskem obeležju v parku v Podmežakli. Po pozdravu predsednika občinskega odbora ZZB NOV Staneta Križnarja bo o napadu Prešernovcev na taborišče v Podmežakli in o mobilizaciji prisilnih delavcev iz Francije, Italije in Slovenije ter o ustanovitvi Jeseniško-bohinjskega odreda spregovoril Stane Prezeli. Odkrili bodo tudi spominsko obeležje v spomin na pogumno dejanje Prešernovcev pred 40 leti, ko so vpadli na Jesenice, ki so bile takrat polne nemških okupacijskih enot. V programu bo sodeloval tudi pihalni orkester Jeseniških železarjev.

Po tej slovesnosti bodo udeleženci s pihalnim orkestrom na čelu odšli v

športno dvorano v Podmežakli, kjer bo jeseniška občina podelila domicil SNOUB France Prešeren, odbor skupnosti borcev te brigade pa bo svojim borcem podelil priznanja. V krajšem kulturnem programu bodo sodelovali recitatorji amaterskega gledališča Tone Čufar in vokalni oktet DPD Svoboda France Prešeren Žirovnica — Breznica.

Slovesnostim bo sledilo tovariško srečanje borcev obeh enot, za razvedrilo in ples pa bo igral orkester JLA iz Kranja.

Pripravljalni odbor srečanja in borci obeh partizanskih enot vabijo Jeseničane in okoličane, da skupaj z njimi proslavijo pomembna dogodka iz narodnoosvobodilne borbe.

IZVRŠNI SVET SKUPŠČINE SRS PODPRL POBUDO DELEGATOV JESENIŠKE OBČINE V ZVEZI S KURILNO SEZONO

Na seji zbora občin Skupščine SR Slovenije v juniju je skupina delegatov iz občine Jesenice dala pobudo za spremembo določil uredbe o ukrepih za manjšo porabo in za varčevanje tekočih goriv v zvezi s trajanjem kurilne sezone, ki so jo utemeljili:

V letošnjem letu se je ponovno izkazalo, da so mnogi predpisi, ki jih sprejemamo, neizpolnjeni in togi in zato ni čudno, čeprav temu ne bi smelo biti tako, da je naš pravni red podvržen tolikšnim kršitvam. Menimo, da je eden tovrstnih predpisov tudi uredba zveznega Izvršnega sveta o dopolnitvah uredbe o ukrepih za manjšo porabo in za varčevanje tekočih goriv (Uradni list SFRJ, 62/82), ki med drugim določa, da se kurilna sezona ne sme pričeti pred 15. oktobrom in ne sme trajati dlje kot do 15. aprila. Strinjamo se z ugotovitvami, da je ta predpis zelo konkreten in ima zagotovo določene pozitivne učinke. Vendar pošvalno reševanje problema ni niti pametno, niti smotno. Ko ob obali že odcveta sadno drevje, na drugem koncu Slovenije, na primer, v Kranjski gori, traja še smučarska sezona. Razlika, čeprav karikirana, je glede vremenskih razmer očitna s tem, da razlika v temperaturi povzroča hudo nejevoljo med delovnimi ljudmi in občani v krajih, kjer bi bilo gretje tudi po 15. aprilu vsekakor upravičeno; tako tudi letos. Mogoče na ta način dejansko privarčujemo določeno količino tekočih goriv, vendar bi bilo zanimivo ugotoviti, za koliko se je v tem obdobju povečala poraba električne energije, katere tudi ni v izobilju. Malokdo je namreč brez ustrezne reakcije čakal toplejših dni, ampak si je pomagal po svojih močeh, to pa je bilo v večini primerov možno le z uporabo električnih grelnih pripomočkov.

To nas navaja k razmišljanju, da je potrebno citirano uredbo dopolniti in v njej opredeliti določene specifičnosti, ki bi se nanašale na njeno izvajanje s tem, da bi kazalo dati določene pristojnosti republikam in avtonomnim pokrajinam, če ne celo občinam. Predlagamo, da to vprašanje prouči pristojni republiški upravni organ, ki naj prek Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije da pobudo za spremembo oziroma dopolnitev uredbe.

Ob tem je skupina delegatov opozorila tudi na delegatsko vprašanje oziroma pobudo, ki je bila podana že v lanskem letu.

Izvršni svet Skupščine SR Slovenije je obravnaval pobudo skupine delegatov jeseniške občine v zvezi s problemom trajanja kurilne sezone in jo v celoti podprl. V odgovoru Izvršni svet navaja, da je podobno pobudo obravnaval na svoji seji že 25. oktobra 1983 in zveznemu Izvršnemu svetu poslal predlog za spremembo določil obravnavane uredbe. Ker se zvezni Izvršni svet do te problematike še ni opredelil, bo Izvršni svet Skupščine SR Slovenije ponovno predlagal zveznemu Izvršnemu svetu, da spremeni določila o trajanju kurilne sezone v smislu predloga iz leta 1983.

(Informacija povzeta iz Poročevalca Skupščine SR Slovenije in Skupščine SFR Jugoslavije za delegacije in delegate števil. 21/X z dne 2. julija 1984.)

PROGRAM PRIREDITEV V POČASTITEV PRAZNIKA OBČINE JESENICE

PETEK, 27. julija:

— ob 18. uri otvoritev kolektivne razstave likovnih del članov RELIK Trbovlje in DOLIK Jesenice v razstavnem salonu DOLIK Jesenice,

— ob 20. uri nastop folklornega ansambla KUD Abrašević iz Valjeva v gledališču Tone Čufar.

SOBOTA, 28. julija:

— srečanje borcev Prešernove brigade in Jeseniško-bohinjskega odreda

— ob 11.30 odkritje plošče ob 40-letnici vdora Prešernove brigade na Jesenice v parku v Podmežakli,

— ob 12.30 proslava s podelitvijo domicila Prešernovi brigadi v športni dvorani v Podmežakli,

— nogometni turnir za pokal mesta Jesenice z udeležbo ZSK Valjevo iz Valjeva, NK Rudar iz Trbovelj, NK Šentjakob iz Avstrije in NK Jesenice s pričetkom ob 9. uri. Srečanje za tretje in četrto mesto ob 15. uri, za prvo in drugo mesto pa ob 17. uri.

NEDELJA, 29. julija:

— ob 7.30 pričetek mednarodnega balinarskega turnirja na bali nišču v logu Ivana Krivca.

SREDA, 1. avgusta:

— ob 18. uri promenadni koncert pihalnega orkestra Jeseniških železarjev na prostoru pred Skupščino občine Jesenice,

— ob 19. uri slavnostna seja Skupščine občine Jesenice v sejni dvorani občinske skupščine.

ČETRTEK, 2. avgusta:

— ob 18. uri slavnostna otvoritev druge faze dograditve osnovne šole Karavanskih kurirjev NOB na Koroški Beli.

SOBOTA, 4. avgusta:

— ob 11. uri slovesna otvoritev obnovljene in povečane Prešernove kočice na Stolu.

NEDELJA, 5. avgusta:

— ob 9. uri tekmovanje v plavanju v letnem kopališču Ukova za pokal mesta Jesenice,

— ob 16. uri otvoritev razstave likovnih del udeležencev V. planinske kolonije Vrata v osnovni šoli 16. december v Mojstrani,

— ob 17. uri slovesna otvoritev Triglavskega muzeja v Mojstrani.

Pogled na Jesenice z Murovo leta 1910

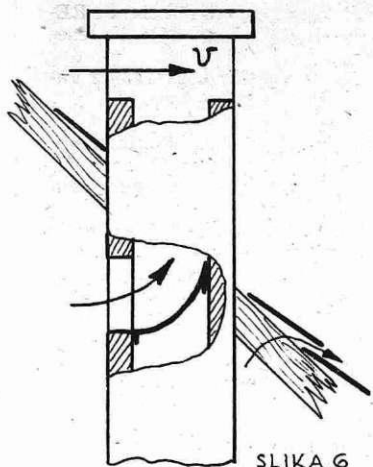

Pogled na Jesenice z Murovo koncem 19. stoletja

V PETEK GOSTOVANJE FOLKLORISTOV IZ VALJEVA

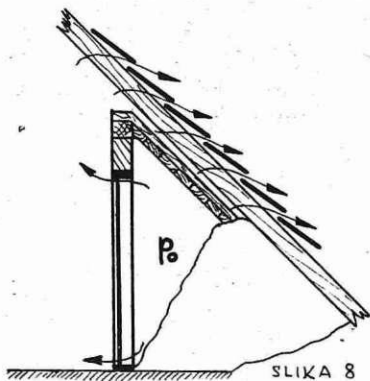
Ob praznovanju občinskega praznika — 1. avgusta, nas bodo v petek, 27. julija, obiskali plesalci folklorne skupine ABRAŠEVIĆ iz po-bratenega Valjeva. Ob 20. uri se bodo predstavili v dvorani gledališča Tone Čufar s pestrim programom jugoslovanskih plesov. Zaplesali bodo: ERO Z ONEGA SVETA, PASTIRSKI PLESI, PLESI IZ SRBIJE, LINDŽO, PLESI IZ HRVATSKE, BELA KRAJINA, VRANJANSKA SVITA, ČIKOŠI, TARANTELA, GLAMOČ, PLESI IZ BANATA, BILJANA, MAKEDONSKO ORO, VLAŠKI PLESI in PLESI IZ VOJVODINE. Vstopnina je enotna 100,00 din. Komisija za kulturo pri konferen-cii osnovnih organizacij sindikata Železarne je nabavila nekaj vstop-nic, ki jih delavci TOZD in delovnih skupnosti lahko dobijo v pisarni sindikata po 50,00 din do vključno petka, 27. julija, do 12. ure.

ŠE NEKAJ MISLI O ŠKODLJIVEM DELOVANJU VETRA (2)

SLIKA 6

V tem primeru je potrebno (zaradi povečanja koeficienta ϕ) v tuljavo namestiti pločevino, ki omogoča lažje uhajanje zraka (slika 6). Če to ni mogoče, je potrebna izdelava posebne zračnice (slika 7). Ker je v prostorih pod podstrešjem tlak p_{p0} , je nujna zatesnitev vrat med podstrešjem in stopniščem. V nasprotnem primeru je efekt zračnika in netesne strehe zaradi stalnega dotoka zraka iz spodnjih prostorov lahko močno zmanjšan (slika 8).

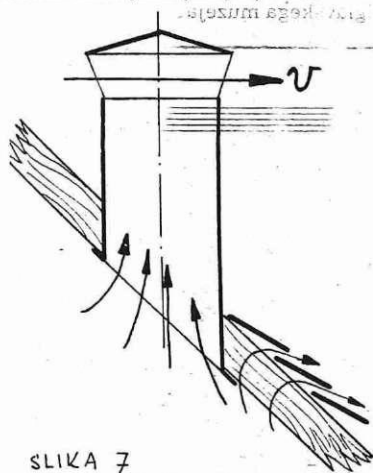

SLIKA 8

naj bo le ta najskrbneje pritrjena, pa še v tem primeru lahko pritržitev popusti v šibki točki ali pa srk obremenjuje strešno ogrodje s silo preko 100 kN (10000 kp). Vsekakor pa mora biti opečna kritina dovolj težka, in sicer nad 50 kp/m². Tesnenje podstrešnih vrat dosežemo s posebnim trakom (termobandom). Seveda moramo vedeti, da različno velike strehe in različno prostorna podstrešja zahtevajo različne rešitve. Večkrat bo potrebna namestitev večjega števila zračnikov.

Upoštevanje navedenih ugotovitev bo v bodoče omogočilo lažje prestanje viharjev in manjše korišćenje solidarnosti družbe ter prijateljev. Ta solidarnost je bila pred meseci na veliki preizkušnji, ki pa jo je prestala z odlično oceno.

Jaka Soklič

SLIKA 7

Železarski globus

IR KITAJSKA

Ta država je v letošnjem prvem polletju kupila v japonskih železarnah 390.000 ton brezšivnih cevi, kar je bila doslej največja količina za takšno obdobje. Več kot dve tretjini teh cevi so uporabili v kitajski naftni industriji, saj raziskujejo in izkoriščajo vedno nova nahajališča tako na kopnem kakor tudi pod morskim dnom.

FRANCIJA

Francoska vlada močno podpira državno železarsko industrijo pri njenih naporih za modernizacijo in rekonstrukcijo ter izboljšanje ekonomskega položaja. V letošnjem letu je v ta namen predvidela skupno 13,8 milijarde frankov. Poleg tega pomaga tudi reševati probleme brezposelnih delavcev, saj jih bo treba v času te akcije precej odpustiti ali prekvalificirati.

VELIKA BRITANIJA

V železarni Scunthorpe, ki pripada največji britanski železarski družbi British Steel Co., bodo v dveh plavžih pričeli vpihovati skozi pihalice premog. Pri tem je zanimivo, da bo to prvič, ko ne bodo vpihovali premoga v prahu, temveč zrnatega. Na enem izmed plavžev so že izvedli poskuse, ki so pokazali dobre rezultate in zato bodo ta sistem uvedli v normalno obratovanje. Naprave bodo omogočale vpihovati premog v količini 5.000 ton tedensko.

SOVJETSKA ZVEZA

Prvo belorusko mini železarno z elektro jeklaro in letno proizvodnjo 750.000 ton surovega jekla bodo pričeli graditi v letošnjem decembru v mestu Zlobin. Potrebno opremo sta dobavila avstrijska železarska družba Vöest-Alpine in italijansko podjetje iz Vidma Danieli. Ta železarna bo koristila lokalne vire jeklenega odpadka za vložek in tudi svoje proizvode; 200.000 ton palčastega jekla, 150.000 ton valjane žice in 25.000 ton lahkih profilov bo prodajala na lokalnem tržišču, medtem ko jih izvažala ne bo.

POLJSKA

Predsednik poljskega združenja železarn R. Barton je pred kratkim v nekem intervjuju za list Zycie Warszawy med drugim povedal, da so proizvodne naprave v jeklarnah poljskih železarn izredno zastarele in iztrošene. Poprečna starost Siemens-Martinovih peči je 60 let, obločnih električnih peči 27 let in kisikovih konvertorjev 12 let. Za primerjavo je navedel podatke, da je povprečna starost jeklarn v svetu manj kot 25 let in v japonskih železarnah celo samo deset let.

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 28. julija, bosta na Jesenicah od 7. do 19. ure odprti trgovini:
EMONA MARKET — Prešernova 1/a in
ROŽCA — sam. trgovina na Javorniku, O. Novaka 8.

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu avgustu je za občini Jesenice in Radovljica dežurna lekarna na Bledu.

REŠITEV KRIŽANKE IZ 28. ŠTEVILKE ŽELEZARJA:

Nesnica, antidot, Pordenone, Azori, Lin, Shakin, Le, star, Gera, BT, Reteče, Orel, Doyle, Ogen, Ivan Lendl, pogovor, kabernet, No, Omo, Ezop, Faruk, Iranec, savana, ataman, Še, lev, trans, flage-lant, Komna, Rače, Triton, Reeve, Kir, vrat, kareta, Prus, AK.

ZAHVALA

Za lepa darila ob odhodu v pokoj, ki mi bodo dragocen spomin, se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem obrata konstrukcijske delavnice. Želim jim še veliko delovnih uspehov, zdravlja in medsebojnega razumevanja.

Martin Škulj

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se najlepše zahvaljujem za čestitko ob mojem življenjskem jubileju.

Jože Renko

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se iskreno zahvaljujem za prejeto čestitko. Obenem želim društvu veliko uspehov.

Vinko Intihar

ZAHVALA

Čutim dolžnost, da se javno zahvalim Matu Ukaloviču in Branku Pintariču za pomoč ob nesreči, ki se mi je zgodila 22. junija letos.

Hvaležna Milena Harej

ZAHVALA

Osnovni organizaciji sindikata TOZD Remontne delavnice se zahvaljujem za prejeto darilo ob odhodu v pokoj. Hkrati se zahvaljujem tovarišu Pazlarju in tovarišu Razingerju za obisk na domu.

Vsem skupaj želim še veliko delovnih uspehov.

Franci Iskra

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

27. julija, nem. barv. erot. film RESNIČNE ZGODBE — 4. del, ob 17. in 19. uri. Film ni primeren za otroke. Ob 21. uri premiera hongkon. barv. filma BOJEVNIKI IZ HRAMA KUNG FU.

28. julija, hongkon. barv. film BOJEVNIKI IZ HRAMA KUNG FU ob 17. in 19. uri.

29. julija, nem. barv. pust. film ZAKLAD INDIJANSKEGA REZERVA-TA ob 17. in 19. uri.

30. julija, angl. barv. komedija SUPER MOŠKI ob 17. in 19. uri.

31. julija, amer. barv. grozljivka NOČNI MORILEC ob 17. in 19. uri.

1. avgusta, amer. barv. grozljivka NOČNI MORILEC ob 17. in 19. uri.

2. avgusta ZAPRTO.

KINO PLAVŽ

27. julija, revija premierskih filmov za leto 1985, franc. barv. erot. film VROČA CECILIJA ob 18. in 20. uri. Cene zvišane (70,00 din).

28. julija, revija premierskih filmov za leto 1985, amer. holand. barv. srhljivka PIRANHA II. del, ob 18. in 20. uri, cene zvišane.

29. julija, revija premierskih filmov za leto 1985, kanad. barv. krim. komedija NIZKI UDARCI ob 16., 18. in 20. uri, cene zvišane.

30. julija, revija premierskih filmov za leto 1985, amer. barv. drama RAZSODBA ob 18. in 20. uri, cene zvišane.

31. julija, revija premierskih filmov za leto 1985, franc. barv. spekta-

kel VOJNA ZA OGENJ ob 18. in 20. uri, cene zvišane.

1. avgusta ZAPRTO.

2. avgusta, amer. barv. grozljivka NOČNI MORILEC ob 18. in 20. uri.

KINO DOVJE

29. julija, amer. barv. biograf. film ZGODBA O JACQUELINI KENNEDY ob 20. uri.

2. avgusta, ital. barv. pust. film BARBARSKI MEČ ob 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

27. julija, amer. barv. komedija ALI JE PILOT V LETALU ob 18. uri.

28. julija, amer. barv. srhljivka VAMPIRJEVE LJUBIMKE ob 20. uri.

31. julija, ital. barv. pust. film BARBARSKI MEČ ob 20. uri.

RAZSTAVNI SALON DOLIK JESENICE

V dneh od 28. julija do 8. avgusta je odprta skupinska razstava likovnih del članov RELIK DPD Svoboda center Trbovlje in članov DOLIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice v počastitev občinskega praznika.

Razstava je odprta vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 11. ure in od 16. ure do 19.30.

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se najlepše zahvaljujem za čestitke ob življenjskem jubileju. Društvu želim še veliko uspeha pri njegovem delu.

Ana Žitnik

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik-Koroška Bela se iskreno zahvaljujem za pozornost in dobre želje ob mojem rojstnem dnevu.

Ana Volk

ZAHVALA

Upravnemu odboru društva upokojencev Javornik-Koroška Bela se iskreno zahvaljujem za čestitko ob mojem življenjskem jubileju. Društvu želim veliko uspeha pri nadaljnjem delu.

Ana Golmajer

ZAHVALA

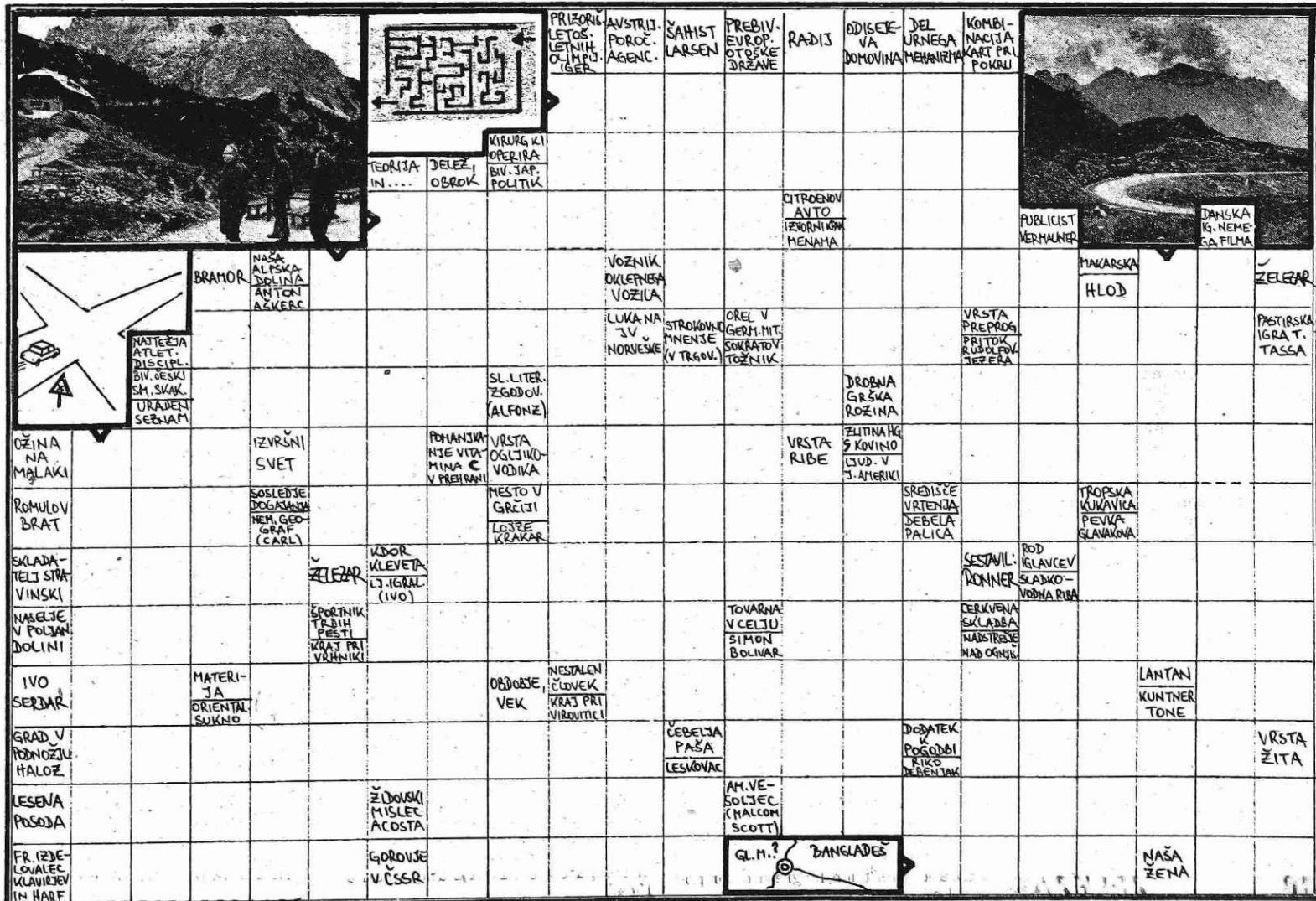
Ob boleči izgubi dragega moža in očeta

IGNACA CIUHA

se vsem, ki ste sočustvovali z nami, najlepše zahvaljujem. Posebno zahvalo smo dolžni družini Soklič, ki nam je v teh težkih trenutkih priskočila na pomoč.

Zahvaljujemo se vsem prijateljem in znanecem, najožjim sodelavcem elektropeči za venec, sostanovalcem bloka Tomšičeva 70/c za venec in denarno pomoč, pevcem javniških upokojencev in vsem, ki ste ga spremlili na njegovi zadnji poti.

Žalujoci: žena Tončka in sin Janez z družino

KOMENTAR HK JESENICE NA ODGOVOR SKUPNE STROKOVNE SLUŽBE SIS NA DELEGATSKA VPRAŠANJA

V 28. številki Železarja je bil objavljen odgovor strokovnega delavca skupnih služb SIS na vprašanja samoupravnih delovnih skupin. Na vprašanje oziroma odgovor o dejavnosti hokeja na Jesenicah dajemo nekaj informacij z drugega zornega kota, saj smo prepričani, da je večina delavcev glede tega pomanjkljivo ali celo napačno informirana.

Hokejski klub Jesenice pripravlja obširno informacijo o položaju, delu, načrtih, predvsem pa o medsebojnih odnosih v hokeju in okolju, v katerem deluje. Prepričani smo, da se bo odnos do te, zaenkrat daleč najuspešnejše športne panoge na Jesenicah, izboljšal in da ne bo ostajalo le pri formalni podpori z zelo površljivo pripravljenostjo dejanske pomoči.

V tem prispevku konkretno komentiramo odgovore na vprašanja:

— kdo so vrhunski športniki na Jesenicah,

— zakaj sta potrebni dve moštvi na Jesenicah,

— kako so bila lani porabljena sredstva v posameznih društvih v občini?

Kategorizacija vrhunskih športnikov, ki jo letno izdaja ZTKO Slovenije, ne zagotavlja nobenih materialnih ugodnosti, ampak jih le omogoča, če obstajajo za to ustrezna sredstva. Po tej kategorizaciji ima deset igralcev HK Jesenice, članov državne reprezentance, status športnika zveznega razreda, celotno mladinsko moštvo Kranjske gore pa kot državni prvak status perspektivnega razreda. Konkretizacija materialnih ugodnosti pa naj bi določal zvezni družbeni dogovor o stimulaciji vrhunskih športnikov, ki pa še ni sprejet in imamo na razpolago le nekaj osnutkov, ki se med seboj zelo razlikujejo. Nimamo niti usklajenega stališča slovenske delegacije, tako da je na tem področju popolna zmeda.

Predlog zveznega dogovora je v svojih določilih veliko bolj širokogruden, kot je ustrezen slovenski predlog (iz lanskega leta), kar pomeni, da imajo v ostalih republikah tudi drugačen pogled na status posameznih športnih panog in športnikov. Če je naše, slovensko stališče boljše, ne bomo komentirali, stanje v slovenskem športu pa tako poznamo.

Bistveni cilj tega dogovora je naslednji: omogočiti vrhunskim športnikom ENAKOVREDEN položaj z delavci v združenem delu, jih za dosežke v mejah družbenih norm, ki veljajo pri nas, primerno nagraditi ter hkrati določiti tudi obveznosti teh športnikov. Ugotavljamo, da enakovrednega položaja športniki v naši sredini nimajo, saj so s svojim statusom pravzaprav kaznovani. Zaposlitev, ustrezna kvalifikacija in izobrazba, normalno napredovanje na delovnem mestu in s tem povezani osebni dohodki, so te želje, ki jih praksa ne uresničuje. Odsotnost z dela zaradi priprave in tekmovalne dejavnosti, ki jih športniki opravljajo, HK Jesenice se trudi, da bi z dodatno zbranimi sredstvi svojim igralcem zagotovil razliko do povprečnega osebnega dohodka v Železarni Jesenice ter da tudi ostalim igralcem, ki nimajo statusa zveznega razreda, izplačala hrano in za opravljen treninge. Nesmiselno je namreč, da delamo razliko med igralci pri enaki fizični napornosti, kot je hokej in enemu hrano priznava, drugemu, ki zaradi različnih vzrokov ni »kategoriziran«, pa ne moremo povrniti niti dinarja v ta namen. Pri sedanjih cenah prav gotovo ni bojazni, da si bo kdo s tem denarjem materialno opomogel.

Denarni prejemki, ki jih lahko dobi športnik zveznega razreda, predstavljajo samo nadomestilo za izgubljene kalorije (hranarina) v višini 4.600,00 din mesečno; študent pa so upravičeni še do štipendije, če so seveda zagotovljena sredstva. Nadomestila za osebne dohodke, ki naj bi bila zagotovljena namensko preko TKS, so daleč precejšnja za normalno življenjsko eksistenco. To je zopet povezano z delom, ki ga ti športniki opravljajo. HK Jesenice se trudi, da bi z dodatno zbranimi sredstvi svojim igralcem zagotovil razliko do povprečnega osebnega dohodka v Železarni Jesenice ter da tudi ostalim igralcem, ki nimajo statusa zveznega razreda, izplačala hrano in za opravljen treninge. Nesmiselno je namreč, da delamo razliko med igralci pri enaki fizični napornosti, kot je hokej in enemu hrano priznava, drugemu, ki zaradi različnih vzrokov ni »kategoriziran«, pa ne moremo povrniti niti dinarja v ta namen. Pri sedanjih cenah prav gotovo ni bojazni, da si bo kdo s tem denarjem materialno opomogel.

Kljub skrbnemu gospodarjenju s sredstvi pa predstavlja to za HK Jesenice veliko finančno obremenitev, saj je to le del stroškov, ki bremenijo poslovanje.

Igralci ostalih ekip: HK Kranjska gora, dve mladinski in dve pionirski moštvi, ne dobijo nobenih prejemkov.

LOKOSTRELSTVO

V soboto in nedeljo, 21. in 22. julija, je bil v rekreacijskem centru Krpin v Begunjah mednarodni lokostrelski turnir v poljsko-lovski disciplini (Field-Hunter). Tekmovalo je okrog 50 lokostrelcev iz Italije in Jugoslavije. Na turnirju je bila tudi naša kompletna državna reprezentanca, ker se rezultati te tekme štejejo za izbor najboljših za evropsko prvenstvo, ki bo v tej disciplini letos na Finskem.

Izmed lokostrelcev TVD Partizan Javornik-Koroška Bela je najboljši rezultat dosegel Klemen Smolej, in sicer prvo mesto med pionirji, bil pa je tudi najmlajši udeleženec turnirja, saj je star šele devet let. V najtežji konkurenci med člani je Andrej Smolej dosegel odlično sedmo mesto. Zmagal je Marjan Podržaj, drugi pa je bil njegov mlajši brat Marko, tretji pa Bojan Postružnik iz Maribora.

V dneh 1., 2. in 3. avgusta od 17. ure dalje bo na strelišču na Kresu organizirano rekreacijsko streljanje za začetnike, oziroma za vse, ki jih zanima lokostrelstvo. Na razpolago bodo loki različnih moči in kvalitete ter strokovna pomoč. Vabi lokostrelska sekcija TVD Partizan Javornik-Koroška Bela.

K. J.

Obstoj dveh moštev oziroma sodelovanje Kranjske gore je stalno kamen spotike, s katerim se srečujemo zadnja leta. Kljub strokovnim utemeljitvam se vedno znova pojavljajo zahteve po reduiranju programa razvoja hokeja na Jesenicah. S strokovnega vidika je obstoj Kranjske gore kot mladega moštva Jesenic življenjskega pomena. Mladinske konkurence v Jugoslaviji ni, sodelovanje na tem nivoju tekmovalnega pomeni stagnacijo mladih igralcev ter prekinjen stik s kvaliteto. Prav to je vzrok nazadovanja v ostalih klubih, saj prihajajo v članska moštva neizdelani in kvaliteto slabi mladinci, ki se potem hitro izgubijo v poprečju. Razen nas ima enak pristop le Olimpija, ki pa ima trenutno v tej konkurenci slabše zaledje. V nekaj preteklih letih nam je uspelo vzgojiti vrsto perspektivnih mladih igralcev, ki bodo v naslednjih letih postopno zamenjali večino sedanje generacije igralcev HK Jesenice.

Moštvo Kranjske gore je močno pomlajeno in izredno prizadevno. Z vidika financiranja predstavlja sodelovanje v prvi zvezni ligi le 12 % višje stroške kot nastopanje v medrepubliški ligi. Istočasno pomeni to še enkrat več športnih prireditev na Jesenicah, s tem več lastnih prihodkov ter popestritev športnega življenja. Velik del ljubiteljev hokeja stalno spremlja prav tekme Kranjske gore in menimo, da jih s svojimi nastopi fantje ne razočarajo.

Z vso resnostjo se zavedamo težkega ekonomskega položaja, v katerem je naše gospodarstvo in še posebno naša občina, vendar moramo poudariti naslednje: HK Jesenice ima za financiranje celotne dejavnosti namensko zagotovljenih le tret-

jino potrebnih sredstev. Ob skrajnem varčevanju z družbenimi sredstvi smo manjkajoči denar zagotovili s prihodki od vstopnine ter komercialno dejavnostjo. Ne moremo mimo podpore Železarne Jesenice, kateri gre zahvala za pomoč, ob tem pa ugotavljamo, da ostalo jeseniško gospodarstvo več ali manj stoji ob strani.

HK Kranjska gora ne prejema nobenih dodatnih sredstev za svojo dejavnost, zato nas čudi zahteva po krčenju dejavnosti, zlasti ob argumentih strokovnega sodelavca skupnih služb SIS, da bodo verjetno ostali viri financiranja počasi usahinili. Ta sredstva so rezultat dolgoletnega dela generacij športnikov in športnih delavcev, pa tudi zainteresiranosti širšega okolja za šport, ki trenutno pač največ pomeni v naši sredini. Dokler nas sistem financiranja obvezuje, da sami zberemo približno dve tretjini potrebnih sredstev (kar je sicer edinstven primer za tako obsežno dejavnost), menimo, da si ne moremo lastiti pravice krojiti usodo jeseniškega hokeja nekaj posameznikov, ki razmer ne poznajo in pravzaprav niso še ničesar storili za razvoj telesne kulture.

Vso to problematiko smo v letošnjem letu že večkrat obravnavali in to na različnih nivojih. Strokovni delavec skupnih služb SIS je v ta namen sklical sestanek, ki so se ga udeležili predstavniki organizacij in skupnosti, ki se ukvarjajo s telesno kulturo, a je sestanek predčasno zapustil. Prav tako imamo občutek, da kljub precejšnjim sredstvom, ki gredo za opravljanje telesnokulturnih funkcij v skupnih strokovnih službah SIS, kakšnih posebnih efektov ni. Veseli bi bili, če se v tej oceni motimo.

Tehnična komisija HK Jesenice

AKROBATSKI SMUČARJI TEKMUJEJO TUDI POLETI

Čeprav smo sredi poletnih dni, to ne pomeni, da ljubitelji zimskih športov počivajo. Medtem ko tekmovalci v alpskih disciplinah iščejo za vadbo smučišča v gorah, so si akrobatski smučarji za skoke omislili povsem drugačen trening. V tem mesecu prizadevno trenirajo na skakalnici iz umetne snovi, ki so jo lani zgradili v Mlači nad Mojstrano — po skoku tekmovalci pristane v vodi. Trenirajo člani akrobatskega kluba iz Mojstrane, člani reprezentance in tekmovalci iz nekaterih drugih klubov. Prav tekmovalci iz Mojstrane so bili tudi v pretekli sezoni naš najuspešnejši klub. Nov objekt jim sedaj nudi možnosti za kvalitetni trening v poletnih mesecih, le voda v manjšem jezuru, kjer pristanejo po skoku, je precej mrzla.

Rezultate prizadevnega treninga so preizkusili konec prejšnjega tedna, ko so odpotovali v Vallesane v Italijo na tekmo za evropski pokal na skakalnici iz umetne snovi. Konkurenca je bila izredno močna, skoraj na ravni svetovnega pokala, saj so poleg tekmovalcev iz evropskih držav nastopili tudi odlični tekmovalci v akrobatskih skokih iz Kanade. Od

naših tekmovalcev so v Italiji nastopili štirje, dva člana akrobatskega kluba Mojstrana Brane Rabič in Gorazd Vončina, ki je sedaj tudi trener naše reprezentance ter tekmovalca kluba Dolomiti Ljubljana Janko Čopić in Robi Škof. V izredni mednarodni konkurenci 45 tekmovalcev pa rezultati naših le niso ostali povsem neopazni. Gorazd Vončina je zasedel 16. mesto, Brane Rabič 17., Janko Čopić 20. in Robi Škof 32. mesto. Nastop naših tekmovalcev je bil seveda izredno pomemben trening v okviru priprav na novo zimsko sezono. Sredi avgusta bodo odpotovali še na eno takšno tekmo v Zvezno republiko Nemčijo.

Tekmovalci bodo do začetka avgusta imeli krajši predah, potem pa bodo spet nadaljevali s treningom akrobatskih skokov v Mlači, za prosti slog in balet pa načrtujejo trening na smučišču na Kredarici. Na novo sezono se morajo naši tekmovalci še posebno skrbno pripraviti, kajti od 22. do 24. februarja prihodnje leto bo v Kranjski gori tekma za svetovni pokal, kjer se seveda nadejajo nekaterih boljših uvrstitev.

J. R.

SLOVENSKO PIVALNO PRVENSTVO

V zadnji številki Železarja so bili objavljeni dosežki najmlajših pionirjev na slovenskem prvenstvu v pivanju, danes pa objavljamo najboljše rezultate v ostalih kategorijah.

Pionirji do 12. leta starosti so nastopili v Kranju, kjer je ekipa Radovljice dosegla v močni konkurenci odlično peto mesto. Najboljši rezultati posameznikov: Polona Rob — 2. na 200 m delfin, Staša Melink — 7. na 200 m prsno, Urška Praprotnik — 8. na 400 m kravl, Saša Dvoršak — 12. na 200 m prsno, Monika Kavčič — 13. na 200 m prsno, Vesna Vidmar — 16. na 100 m prsno, Polona Ropret (Jesenice) — 23. na 100 m kravl, Primož Zdravec — 10. na 100 m prsno, Rudi Vogel — 23. na 100 m prsno, Pavel Bešković — 40. na 100 m prsno (vsi Radovljica), Boštjan Llenič — 30. na 100 m prsno ter Janez Jazbec — 23. na 100 m kravl (vsi trije Jesenice).

Najstarejši pionirji, med katerimi ni bilo Jesenčanov, so nastopili v Krškem. Ekipa Radovljice je bila deveta v postavi: Anita Praprotnik 5. na 100 m kravl, Boštjan Sekanovič — 11. na 200 m prsno, Primož Bezjak — 7. na 200 m hrbtno in Matjaž Vovk — 11. na 200 m hrbtno (brez rezultatov zadnjega dela, za katerega nimamo podatkov).

Mladinci in člani so 22. julija tekmovali v Ljubljani in so se ga udeležili samo predstavniki Radovljice. Zanje nimamo podatkov o ekipni uvrstitvi, ampak samo o dosežkih posameznikov.

Mladinci: Jure Šiftar — 3. na 200 m hrbtno, Aleš Rebec — 4. na 200 m hrbtno, Robi Stan — 7. na 100 m prsno, Jani Janc — 13. na 200 m kravl ter štafeta 4 x 200 m kravl — 3. mesto.

Članice: Zdenka Maček — 5. na 100 m hrbtno, Anita Praprotnik — (še pionirka, ki je nastopila pri članicah zaradi ekipne uvrstitve) — 15. na 200 m kravl.

M. R.

VABILO DELAVCEM TOZD IN DELOVNIH SKUPNOSTI ŽELEZARNE

Plavalni klub Radovljica organizira v soboto, 28. julija, drugi mednarodni plavalni miting z udeležbo klubov iz Italije, Madžarske, Slovenije in drugih republik.

Zanimivo tekmovalstvo se bo pričelo po doskoku laškega padalca in nekdanjega plavalca J. Juga na kopališče Radovljica.

Delavci TOZD in delovnih skupnosti Železarne lahko na tajništvu sindikata dvignejo brezplačno posebne kupone, ki jih boste oddali ob vstopu na prireditveni prostor.

PERMANENTNE VSTOPNICE ZA HOKEJSKE TEKME KMALU V PRODAJI

Kljub poletnim mesecem se hokejisti in hokejski delavci vneto pripravljajo na novo hokejsko sezono. V prenovljeni dvorani v Podmežakli se nam obeta letos zanimiv in pester hokejski spored.

Člansko moštvo HK Jesenice bo odigralo predvidoma 33 tekem, od tega sedem mednarodnih, osem tekem pa z večnim tekmečcem HK Olimpija. Prva tekma je predvidena že konec avgusta.

Tudi člani Kranjske gore bodo kot člani prve zvezne lige odigrali okrog 20 tekem.

Da bi privabili čimveč zvestih in stalnih gledalcev in jim omogočili čim cenejši ogled tekem, smo se tudi letos v hokejskem klubu odločili, da bomo dali permanentne vstopnice v predprodanje že v mesecu avgustu po znižani ceni 1.500,00 din za člane sindikata in ostale posameznike, ki si želijo hokejske tekme ogledati ceneje. Od 1. septembra dalje bo namreč veljala permanentna vstopnica 2.000,00 din.

Vstopnice za enkratni vstop na tekme HK Jesenice bodo letos po 100,00 din (superfinalne 150,00 din), za tekme HK Kranjske gore pa 80,00 din. Otroci do desetega leta starosti in vojaki bodo imeli na vse tekme, razen superfinalnih, prost vstop, prav tako ne bo vstopnine za vse mladinske in pionirske tekme.

S predprodanje permanentnih vstopnic želimo našim stalnim gledalcem in simpatizerjem omogočiti cenejši ogled zanimivih hokejskih tekem. Z nakupom vstopnic pa bodo naši delovni ljudje in občani kluba pomagali zbrati tudi manjkajoča sredstva za uspešen začetek sezone, še posebno v sedanjem težkem gospodarskem položaju.

Člani osnovnih organizacij sindikata Železarne lahko nabavijo vstopnice prek svojih referentov za šport na sindikatu Železarne (telefon 3266).

HK Jesenice in HK Kranjska gora

Mešani pevski zbor KPD Veriga Lesce (foto S. Vengar)

DOLIKOVCI IN RELIKOVCI ZA OBČINSKI PRAZNIK

S krajšim recitalom pianistke Maje Komel bodo jutri, 27. julija, ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK na Jesenicah odprli skupinsko razstavo likovnih del članov likovnega kluba RELIK pri DPD Svoboda — center Trbovlje in likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice v počastitev občinskega praznika Jesenic.

Razstava je pravzaprav prikaz likovne ustvarjalnosti v dveh pobratenih likovnih klubih v pobratenih občinah. V dogovoru o pobratenju med kluboma je dogovorjena tudi vsakoletna zamenjava skupinskih razstav likovnih del članov obeh klubov in skupni razstavi likovnih del članov obeh kolektivov ob občinskem prazniku Trbovlje, ki ga praznujejo 1. junija in občinskem prazniku Jesenic, ki ga praznujejo 1. avgusta, poleg delovno-strokovnih in tovariških srečanj. To je praktično tudi najbolj trajno in redno sodelovanje na kulturnem področju obeh občin.

S to dejavnostjo v obeh občinah tudi zelo konkretno uresničujemo vlogi in naloge kulture v socialistični samoupravni družbi, v kateri delovni človek ni samo porabnik kulturnih vrednot, marveč tudi njihov ustvarjalec. V obeh likovnih kolektivih imajo na široko odprta vrata za vse, ki bi radi na tem področju dokazali svoje ustvarjalne sposobnosti. To dokazuje tudi skupna razstava, saj se

bo s svojimi likovnimi deli predstavilo kar 31 slikarjev, in sicer 13 iz Trbovelj in 18 z Jesenic.

S svojimi likovnimi deli se predstavljajo:

RELİK TRBOVLJE: Nada Debelič, Zdravko Dolinšek, Marjana Holešek, Helca Krasnik, Milán Kuhar, Ervin Matešič, Alojz Natrah, Franc Ostanek, Iztok Perme, Jože Potokar, Ernest Špiler, Miloš Vastič in Ivan Žgalin.

DOLIK JESENICE: Rudolf Arh, Ivanka Arzenšek, Dana Bem-Gala, Franc Berce, Branko Čušin, Nika Hafner, Zvonimir Ivanovič, Zdravko Kotnik, Pavel Lužnik, Tine Markež, Anton Modrijan, Rudi Reichman, Draga Soklič, Milena Stocca, Tone Tomazin, Cveto Velikajne, Ana Višner-Mlekuš in Marjan Židanek.

Skupinska razstava likovnih del članov RELİK in DOLIK bo odprta do vključno 8. avgusta vsak dan, razen nedelj in praznikov in sobot popoldan, od 9. do 11. ure in od 16. ure do 18.30.

PRIVLAČNI POLETNI GLASBENI VEČERI

Prešernova rojstna vas Vrba je v letošnjih poletnih mesecih prizorišče kulturnih in mikavnih glasbenih prireditev. Organizatorji, člani Glasbene mladine Jesenice, so se namreč odločili, da Vrbo predstavijo še nekoliko drugače, in sicer tudi ljubiteljem glasbe.

Markova cerkev je enkratno okolje za izvajalce resne glasbe. To je potrdila tudi Lucy Hallman Russell, ki se je prejšnji petek, 20. julija, predstavila na čembalu. Izvajala je dela starih italijanskih mojstrov. Z dovršenim nastopom in tudi lastnim komentarjem je navdušila precejšnje število obiskovalcev, ki so na koncert prišli iz različnih slovenskih krajev.

Že po dveh nastopih kvalitetnih izvajalcev renesančne in baročne glasbe je več idej, da bi Markovo cerkev še dopolnili, da bi bila resnično koncertni prostor za izvajalce tovrstne glasbe. Priznani mednarodni izvajalci so že potrdili izredno akustičnost. Predlagali so, da bi v cerkev postavili tudi prenosne baročne orgle.

Poletna glasbena srečanja se bodo nadaljevala v petek, 27. julija, ko bo na sporedu eden najbolj zanimivih in poučnih koncertov. Mira Omerzel-Terlep in Matija Terlep bosta pred-

stavila slovenska ljudska glasbila. Obiskovalci bodo lahko videli in slišali veliko instrumentov, na katere smo Slovenci že kar pozabili. Koncert bo kot običajno ob 20. uri v Markovi cerkvi v Vrbi.

J. R.

OGLED PREŠERNOVE ROJSTNE HIŠE

Muzejska skupnost Jesenice obvešča, da si lahko Prešernovo rojstno hišo v Vrbi ogledate vsak dan, razen ponedeljka, od 9. do 12. ure in od 13. do 16. ure.

Finžgarjeva rojstna hiša v Doslovčah je do 15. avgusta zaprta.

JESENIŠKI DOLIKOVCI RAZSTAVLJAJO NA BLEDU

V petek, 20. julija, so v Festivalni dvorani na Bledu odprli skupinsko razstavo likovnih del članov likovnega kluba DOLIK pri DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, kar je, kot je poudaril akademski slikar Janez Ravnik ob otvoritvi, priznanje temu marljivemu in najstarejšemu likovnemu kolektivu pri nas, kajti v teh prostorih so se in se še bodo zvrstile razstave del jugoslovanske in evropsko znanih likovnih ustvarjalcev.

Likovni klub DOLIK in razstavjalce je predstavil in razstavo tudi odprl likovni kritik, umetnostni zgodovinar Cene Avguštin. Tudi on ni varčeval z besedami pohvale o jeseniškem likovnem kolektivu, ki deluje že 39. leto neprekinjeno in katerega dolgoletna lastnost je, da dela za razstave obvezno odbira strokovna žirija. To je tudi pogojevalo njihovo stalno strokovno rast ob redni skrbi za pomlajevanje in razširjanje članstva.

Na blejski razstavi se predstavlja 17 slikarjev s 27 deli, in sicer: Rudolf

Arh, Dana Bem-Gala, France Berce, Ivanka Arzenšek, Branko Čušin, Evgen Guštin, Nika Hafner, Zdravko Kotnik, Janko Korošec, France Kreuzer, Pavel Lužnik, Rudi Reichman, Draga Soklič, Milena Stocca, Tone Tomazin, Franc Vandot, Ana Višner-Mlekuš in Marjan Židanek.

Slike za razstavo je izbral likovni kritik in umetnostni zgodovinar Andrej Pavlovec iz Škofje Loke.

Razstava slik jeseniških Dolikovcev bo na Bledu odprta do 10. avgusta.